

Fundația
Vodafone
România

World Vision
ROMÂNIA

Investiție în educația copiilor din mediul rural

RISOPRINT
Cluj-Napoca • 2017

**Fundația
Vodafone
România**

Investiție în educația copiilor din mediul rural

Elaborat: Cornelia Novak, Cercetător științific principal III

Dr. Șerban Iosifescu

Coordonatori:

Drd. Mariana Arnăutu

Dr. Mihaela-Loredana Nabăr

Mulțumiri

Studiul național realizat de Fundația World Vision România, în perioada Februarie-Iulie 2017 la inițiativa și finanțarea Fundației Vodafone România, vizează analiza cantitativă și calitativă a educației copiilor din mediul rural și impactul sărăciei asupra sistemului educațional. De asemenea, cercetarea își propune să identifice și fundamenteze direcțiile de investiție pentru finanțarea unor programe complementare care să prevină părăsirea timpurie a școlii și creșterea calității educației.

Mulțumim și celor 2.591 de unități școlare care au facilitat derularea acestei cercetări, precum și celor 3.009 profesori și 1.082 elevi care au participat ca respondenți în cadrul acestui studiu.

În procesul de colectare a informațiilor din teren pentru realizarea acestei cercetări, o contribuție esențială au avut-o lucrătorii comunitari, specialiștii în educație, monitorizare și evaluare din cadrul Fundației World Vision România.

Pentru a elabora un studiu nu doar bogat din punct de vedere cantitativ, ci și calitativ, dorim să mulțumim Agenției Române pentru Asigurarea Calității în Învățământul Preuniversitar și Ministerului Educației Naționale pentru suportul de specialitate acordat în finalizarea acestuia.

Totodată, mulțumirile noastre se adresează în mod special Fundației Vodafone România pentru demersul de a elabora acest studiu și preocuparea constantă de a interveni într-un mod sustenabil și fundamentat în creșterea bunăstării și calității vieții și educației copiilor și tinerilor în mediul rural.

Listă de abrevieri

Agencia Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar – ARACIP
Aplicația de Sprijin pentru Evaluarea Internă a Calității Educației – Aplicația RAEI
Cerințe educaționale speciale – CES
Cod internațional de identificare a cărților – ISBN
Cod internațional de identificare a publicațiilor seriale – ISSN
Evaluarea Națională – EN
Institutul Național de Statistică – INS
Institutul de Științe ale Educației – IȘE
Clasificarea Internațională Standard a Educației – ISCED
Licee – LIC
Ministerul Educației Naționale – MEN
Organizație Neguvernamentală – ONG
Orientare Școlară și Profesională – OSP
Sistemul Informațional Integrat al Învățământului din România – SIIIR
Structuri – ST
Școli gimnaziale – GIM
Personalitate Juridică – PJ
Programme for International Student Assessment – PISA
Raport anual de evaluare internă – RAEI
Tehnologie informatică – IT
Tehnologia Informației și Comunicațiilor – TIC
Unități de învățământ primar – PRI
Unități de învățământ profesional – PRF
World Vision România – WVR

Glosar de termeni

Abandon școlar – se consideră că un elev este în situația de abandon școlar dacă nu frecventează cursurile de zi ale unei clase din învățământul obligatoriu și depășește cu mai mult de doi ani vârsta clasei respective.

Absenteism școlar – este definit ca o problemă socială, fiind explicat mai mult prin caracteristicile mediului de proveniență și apărând mult mai frecvent în familiile sărace.

Auxiliare curriculare – sunt produse curriculare utilizate de cadrele didactice și de elevi, în procesul didactic, pentru implementarea adecvată și eficientă a curriculumului.

Baza materială a școlii – se referă la terenurile, clădirile, spațiile destinate procesului de educație și formare profesională și cercetare științifică, mijloace de învățământ și de cercetare aferente, biblioteci, unități de microproducție, ateliere școlare, ferme didactice, terenuri agricole, cămine, internate, cantine, cluburi ale elevilor, bază sportivă, spații cu destinația de locuință, precum și orice alt obiect de patrimoniu destinat desfășurării învățământului.

Bibliotecă școlară – și/sau Centrul de Documentare și Informare sunt parte integrantă a procesului de instruire, formare și educare. Acestea organizează activitatea de lectură a elevilor și oferă structuri și resurse documentare și umane ce vor contribui la o mai bună inserție școlară prin favorizarea gustului pentru lectură, dobândirea cunoștințelor, abilităților transferabile și a metodelor de lucru diversificate, inițierea elevilor în mânăuirea informației, deschiderea școlii spre mediul înconjurător. În cadrul societății informației biblioteca are rol de importanță strategică.

Cerințe Educaționale Speciale – exprimă nevoia de a se acorda unor copii o asistență educațională suplimentară (un fel de discriminare pozitivă), fără de care nu se poate vorbi de egalizarea șanselor, de acces, participare și integrare școlară și socială.

Evaluarea – reprezintă activitatea sistematică de strângere de informații, analiză și interpretare în vederea adoptării de decizii la nivelul instituțiilor de educație/unităților de învățământ sau a personalului din învățământ.

Evaluarea Națională – reprezintă primul examen pe care îl susțin elevii de clasa a VIII-a, pentru a li se testa nivelul individual de învățare, cu scopul de a accesa următorul nivel de educație, învățământul liceal ISCED 3.

Investiție – este o activitate complexă, care stă la baza dezvoltării economico-sociale în general și a creșterii capitalului agenților economici în special. Noțiunea de investiție este larg utilizată și de aceea poate avea diferite înțelesuri, în funcție de domeniu. Investițiile

în educație nu trebuie înțelese asemenea celor care sunt făcute în industrie, agricultură sau alte domenii de activitate umană. Ele înseamnă, înainte de toate, alocarea de resurse pentru dezvoltarea „capitalului uman”.

Mijloacele didactice – sunt o componentă a procesului de învățământ care desemnează un ansamblu de resurse sau instrumente materiale și tehnice, produse, adaptate ori selectate, în vederea îndeplinirii sarcinilor instructiv-educative din școli.

Participare școlară – înseamnă învățarea alături de ceilalți copii și colaborarea cu ei, prin împărtășirea experiențelor de învățare. Ea presupune implicarea activă în învățare și dreptul la opinie în ceea ce privește modul în care educația este trăită de către individ. Mai mult, participarea înseamnă recunoașterea, acceptarea și valorizarea ca personalitate.

Părăsirea timpurie a școlii – Uniunea Europeană definește tinerii care părăsesc prematur sistemul de educație ca fiind acele persoane cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani care au finalizat cel mult învățământul gimnazial și care nu sunt cuprinși în nicio formă de educație sau formare profesională.

Rata abandonului școlar – reprezintă diferența între numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar și cel aflat în evidență la sfârșitul aceluiași an școlar, exprimată în raport procentual față de numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar.

PISA – reprezintă Programme for International Student Assessment (Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor), inițiat de către Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD). Testările PISA sunt destinate copiilor de 15 ani și acoperă trei domenii principale: citire/lectură, matematică și științe. În urma procesării și interpretării rezultatelor din testarea principală, se realizează un profil de bază al cunoștințelor și deprinderilor elevilor testați.

Programul A doua șansă are ca scop sprijinirea copiilor/tinerilor/adulților pentru recuperarea învățământului primar și gimnazial, fiind deschis tuturor celor care nu au finalizat acest nivel de studii și care au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta de școlarizare corespunzătoare clasei.

Rezultatele învățării – reprezintă totalitatea informațiilor, cunoștințelor, înțelegerii, atitudinilor, valorilor, aptitudinilor, competențelor sau comportamentelor stăpânite după finalizarea unui program de educație.

Reziliența – este un proces de dezvoltare și relaționare între o persoană și mediile în care aceasta activează, în cadrul căruia persoana reușește, în ciuda obstacolelor întâlnite, să se adapteze cu succes la exigențele mediului. Reziliența reprezintă abilitatea de adaptare la probleme, adversități, traume, amenințări sau stres puternic. Această abilitate

îi poate ajuta pe copii să își gestioneze cu o mai mare ușurință stresul, anxietatea și nesiguranța.

Reziliență școlară – constă în capacitatea anumitor elevi de a reuși din punct de vedere școlar, în ciuda situației lor dificile din punct de vedere socioeconomic, familial etc. În contexte de dezavantaj, acești copii reușesc să obțină rezultate școlare semnificativ mai bune decât ale altor elevi aflați într-o situație similară lor sau decât ale altor elevi care beneficiază de o situație mult mai bună.

Școală după Școală - este un program complementar programului școlar obligatoriu, care oferă oportunități de învățare formală și nonformală pentru consolidarea competențelor, învățare remedială și accelerare a învățării prin activități educative, recreative și de timp liber. Programul se adresează atât elevilor din învățământul primar, cât și elevilor din învățământul secundar.

Cuprins

Rezumat: sumarul concluziilor și al recomandărilor	9
Capitolul 1: Introducere: scopul și contextul cercetării	13
Capitolul 2: Metodologia cercetării (concept, eșantion, instrumente)	18
2.1. Conceptul cercetării	18
2.2. Eșantionul cercetării, date analizate și instrumente folosite	20
2.3. Limitele cercetării	32
Capitolul 3: Rezultatele cercetării, concluzii și recomandări de programe și acțiuni	35
3.1. Concluzii și recomandări privind rezultatele învățării	35
3.2. Concluzii și recomandări privind participarea școlară	45
3.3. Concluzii și recomandări privind mediul de proveniență a elevilor	58
3.4. Concluzii și recomandări privind baza materială a școlilor	68
3.5. Concluzii și recomandări specifice privind dotarea cu tehnologie informatică și mijloace de comunicare (IT)	78
3.6. Concluzii și recomandări specifice privind dotarea bibliotecii	86
3.7. Concluzii și recomandări privind resursa umană	92
3.8. Concluzii și recomandări privind susținerea rezilienței școlare	112
Anexe cercetare:	118
4.1. Instrumentele de investigare aplicate cadrelor didactice și elevilor	118
4.2. Nevoi concrete de sprijin identificate de cadrele didactice care au răspuns la chestionar	123
4.3. Sinteza criteriilor și indicatorilor propuși pentru accesarea programelor de sprijin	126
Bibliografie	130

Rezumat: sumarul concluziilor și al recomandărilor

Mediul rural este definit, în documentele oficiale, drept o țintă predilectă pentru investițiile și programele de dezvoltare, începând cu infrastructura și terminând cu serviciile sociale, inclusiv educaționale. Analiza datelor existente, precum și cercetările realizate, confirmă realitatea conform căreia mediul rural este unul defavorizat, atât în privința resurselor existente (la nivelul familiei, comunității, unității școlare), cât și, pe cale de consecință, în privința rezultatelor obținute de unitățile școlare din mediul rural, atât pe dimensiunea "participare școlară", cât și pe dimensiunea ce vizează "rezultatele învățării".

Din dorința de a avea o analiză complexă a calității educației în mediul rural și a factorilor care influențează procesul educațional, Fundația World Vision România, la inițiativa și cu finanțarea Fundației Vodafone România, a coordonat elaborarea studiului **"Investiție în educația copiilor din mediul rural"**. Acest studiu analizează, din punct de vedere cantitativ și calitativ, factorii sociali și educaționali care influențează educația copiilor din mediul rural în vederea identificării direcțiilor de finanțare a unor programe complementare, care să determine creșterea calității educației și prevenirea părăsirii timpurii a școlii de către copiii din mediul rural.

Acest demers de cercetare a fost posibil în baza parteneriatelor încheiate de Fundația World Vision România, pe de o parte, și Ministerul Educației Naționale și Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar, pe de altă parte. Scopul cercetării îl reprezintă oferirea unor indicii temeinice privind eficiența relativă a diferitelor intervenții posibile de sprijinire a copiilor care învață în mediul rural, prin identificarea acelor elemente, de la nivel de context și resurse, care influențează cel mai mult participarea școlară și rezultatele învățării.

În elaborarea studiului au fost folosite datele oferite de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar și de Ministerul Educației Naționale de la un număr de 2.591 de unități de învățământ cu personalitate juridică din mediul rural (din cele 3.073 existente), pentru care datele oferite au putut fi validate. Datele analizate s-au referit la:

- rezultatele învățării;
- participarea școlară;
- mediul de proveniență a elevilor;
- baza materială a școlilor, în general (spații de învățământ, mobilier și auxiliare curriculare);
- dotarea cu tehnologie informatică și mijloace de comunicare (IT);
- dotarea bibliotecii;
- resursele umane.

Analiza datelor disponibile arată că sunt necesare programe specifice de sprijin, adresate școlilor din mediul rural, care să vizeze:

- **Îmbunătățirea rezultatelor învățării**, cu accent pe îmbunătățirea rezultatelor la Evaluarea Națională de la finele clasei a VIII-a. Beneficiarii acestor programe ar urma să fie, cu precădere, elevii cu medii la disciplinele de examen mai mici de 7, iar programele respective ar urma să aibă, ca indicator principal de succes, îmbunătățirea rezultatelor la Evaluarea Națională cu cel puțin 1 punct la nivelul unui ciclu de învățământ (4 ani).
- **Îmbunătățirea participării școlare**, în primul rând pentru unitățile școlare cu un procent de abandon școlar mai mare de 5% (aproximativ 9% dintre unitățile de învățământ din mediul rural) și care înregistrează, concomitent, niveluri de repetenție de peste 5%. Vor beneficia de aceste programe mai ales elevii din ciclul gimnazial, aflați în risc major de abandon școlar (cu peste 50 de ore absențe și în risc de repetenție), precum și unitățile școlare care au rate de trecere la nivelul următor de învățământ mai mici de 90% pentru absolvenții învățământului primar și sub 50% pentru absolvenții învățământului gimnazial.
- **Preșcolari/elevii dezavantajați în privința factorilor familiali și comunitari**, în primul rând cei care învață în unități școlare cu un procent de elevi proveniți din familii sărace și/sau cu nivel scăzut de educație mai mare de 25% (aproximativ o cincime dintre unitățile de învățământ din mediul rural). Într-o primă tranșă, de aceste programe ar trebui să beneficieze unitățile școlare în care acest procent trece de 50% (circa 6,5% dintre unități). Trebuie subliniat faptul că marea majoritate a unităților școlare cu un procent semnificativ de elevi de etnie romă intră în această categorie. Totodată, vor beneficia, cu precădere, de asistență, unitățile școlare (și mai ales structurile) cu probleme de acces (lipsa mijloacelor de transport, existența unor pericole pe drumul de acces, comunitățile în care elevii petrec, în medie, un timp mai mare de 20 de minute pe drumul la și de la școală).
- **Îmbunătățirea bazei materiale (infrastructură, mobilier și auxiliare curriculare)**, mai ales pentru unitățile/structurile:
 - o care nu dispun de apă curentă, electricitate și telefon (maximum 5% dintre unități);
 - o fără bază sportivă (aproximativ 1/3 dintre unități);
 - o fără mobilier mobil (maximum 1/3 dintre unități);
 - o cu dotare precară în privința mijloacelor de învățământ/auxiliarelor curriculare (circa 5% dintre unități).
- **Îmbunătățirea dotării cu tehnologie informatică și mijloace de comunicare (IT)**, mai ales pentru digitalizarea predării altor discipline în afara celor strict de specialitate și, cu precădere, pentru unitățile care au mai puțin de 1 calculator la 20 de elevi (aproape 30% dintre unități).

- **Îmbunătățirea dotării bibliotecilor** unităților școlare cu cărți, material didactic, auxiliare curriculare, în format clasic și, mai ales, digital, cu precădere unitățile/structurile care fie nu au bibliotecă, fie biblioteca existentă este slab dotată (aproape 14% dintre unități).
- **Perfecționarea resursei umane**, cu precădere în domeniul IT (ca măsură de însoțire a dotării cu echipamente IT) și ca măsură de sprijinire a introducerii noului curriculum, precum și programe specifice de dezvoltare profesională pentru lucrul cu copiii/elevi din categorii dezavantajate din punct de vedere socioeconomic. Vor fi avute în vedere, cu predilecție, programe care vizează introducerea efectivă la clasă a unor practici centrate pe activizarea elevului și pe învățare, precum și programe de dezvoltare a competențelor de evaluare a rezultatelor învățării. Programele vor include și activități de sprijin în implementarea efectivă, la clasă, a competențelor nou formate, prin activități de monitorizare, mentorat, *coaching* etc.
- **Susținerea rezilienței școlare**, prin programe de sprijin pentru unitățile de învățământ care funcționează în comunități care cumulează factori de risc și care, totodată, au rezultate mai bune decât unități similare. De exemplu:
 - au rezultatele semnificativ mai bune decât media la Evaluarea Națională sau privind participarea școlară (inclusiv rate de trecere la nivelurile superioare de învățământ);
 - organizează alte forme de învățământ – în special "A doua șansă";
 - organizează programe "Școală după Școală", mai ales (dar nu numai) pentru copiii/elevii din categorii dezavantajate;
 - oferă servicii de orientare și consiliere elevilor, peste media categoriei respective;
 - au elevi care obțin premii la olimpiade și concursuri (cel puțin faza județeană) și provin din medii dezavantajate;
 - au cadre didactice cu activitate dovedită de formator și/sau autori/coautori de manuale școlare sau auxiliare didactice cu ISBN/ISSN și continuitate la catedră peste 5 ani în școlile respective.

Premierea "rezilienței" este necesară pentru a nu penaliza școlile care obțin rezultate bune (sau chiar din zona excelenței, cum ar fi premii la concursuri sau profesori cu rezultate deosebite) în pofida condițiilor nefavorabile și a zonei dezavantajate.

În oferirea tuturor acestor programe de sprijin, vor fi avute în vedere și **următoarele aspecte specifice**:

- Beneficiarii tuturor acestor programe să fie, cu precădere (dar nu exclusiv) elevii de la nivelul structurilor arondate (coroborat cu criteriile de mai sus).
- Vor beneficia de aceste programe cu precădere unitățile școlare cu mediile la indicatorii respectivi sub nivelul regiunii de apartenență.

- Toate programele de sprijin vor fi însoțite de programe de monitorizare a impactului acestui sprijin în activitatea cu elevii, la nivelul practicilor școlare de zi cu zi, și al indicatorilor majori privind participarea și rezultatele învățării.

Capitolul I

Introducere: scopul și contextul cercetării

I. Introducere

Mediul rural este definit, în documentele programatice privind prioritățile de investiție, drept o țință predilectă pentru investițiile și programele de dezvoltare, începând cu cele privind infrastructura și terminând cu susținerea serviciilor sociale, între care și cele educaționale. De exemplu, Acordul de parteneriat cu România 2014-2020¹ menționează explicit apartenența la mediul rural ca factor de risc educațional, fapt dovedit de indicatorii aferenți populației școlare respective privind abandonul școlar, părăsirea timpurie a școlii, absenteismul și rezultatele școlare.

Analiza datelor existente, precum și cercetările privind calitatea vieții în mediul rural, confirmă această stare, de defavorizare, atât în privința resurselor existente (la nivelul familiei, comunității, unității școlare), cât și, pe cale de consecință, în privința rezultatelor obținute de unitățile școlare de la sat, atât pe dimensiunea ”participare școlară”, cât și pe dimensiunea ”rezultatele învățării”.

Astfel, de exemplu, analizele de sistem realizate de Institutul de Științe ale Educației² indică o serie de disparități rural/urban, în defavoarea mediului rural, cum ar fi rata brută de cuprindere în învățământ, durata medie de frecventare a școlii (ambele cu evoluții îngrijorătoare pe segmentul învățământului gimnazial), abandonul școlar, rata de absolvire a diferitelor niveluri de învățământ.

Raportul național privind starea calității în învățământul din mediul rural, realizat de ARACIP³ confirmă aceste disparități. Vom insista mai mult asupra informațiilor oferite de acest document, întrucât se referă atât la diferențele existente în privința indicatorilor de resurse și rezultate, cât și la cele rezultate din evaluarea externă a calității pe baza standardelor naționale în vigoare.

Un factor îngrijorător reieșit din această cercetare este diferența semnificativă (de peste 2 ani) între nivelul mediu de educație a părinților (9,74 ani în mediul rural, față de 12,1 în mediul urban) cu o diferență foarte mare în privința proporției părinților cu studii superioare: 0,7% în mediul rural, față de 18% în mediul urban. Menționăm acest fapt pentru că, pe baza acestor date, părinții din mediul rural au o capacitate mult redusă față de cei din mediul urban de a-și sprijini copiii în realizarea sarcinilor de învățare, școala trebuind, pe cât posibil, să suplinească acest handicap.

¹ Acordul de parteneriat cu România, 2014-2020 (2014RO16M8PA001.1.2) (<http://www.fonduri-structurale.ro/stiri/14328/2014-2020-acordul-de-parteneriat-aprobat-de-ce>).

² V. Analiza sistemului de învățământ preuniversitar din România din perspectiva unor indicatori statistici. Politici educaționale bazate pe date (2015). București: ISE / Ed. Universitară. (<http://www.ise.ro/analiza-sistemului-de-invatamant-preuniversitar-din-romania-din-perspectiva-unor-indicatori-statistici-politici-educationale-bazate-pe-date>)

³ Raportul național privind starea calității în unitățile de învățământ preuniversitar public din mediul rural (2015). București: ARACIP (<http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/23519>).

În privința rezultatelor învățării, vom compara rezultatele învățării evaluate la nivel național. De exemplu, în privința rezultatelor la evaluarea națională de la finele clasei a VIII-a (EN):

- nivelul mediu de performanță (media obținută) în mediul rural este mai mic cu peste 1 punct față de mediul urban;
- procentul elevilor care au obținut medii sub 5 este de trei ori mai mare în mediul rural (18,7%, față de 6,1%);
- procentul mediilor peste 8 este de 20 de ori mai mare în mediul urban (25.9%) față de mediul rural (1.3%);
- pe măsură ce crește numărul de structuri, rezultatele la evaluare au tendința de scădere.

Din cercetare a rezultat un "portret robot" al unității de învățământ din mediul rural⁴, din care selectăm trăsăturile semnificative pentru scopul studiului de față:

- Are peste 3 structuri (respectiv alte unități arundate, fără personalitate juridică)⁵, se confruntă cu probleme de acces dificil⁶ și funcționează în comunități defavorizate⁷ din mai multe puncte de vedere – mai ales economic⁸ (aproape jumătate din unități) și educațional⁹. În plus, aproape o treime dintre unități funcționează în comunități cu procente semnificative de elevi de etnie romă, una din șase unități are elevi cu dizabilități/cerințe educative speciale sau cu probleme grave de sănătate, iar proporția elevilor crescuți în familii diferite de cele tradiționale¹⁰ este semnificativ mai mare.
- Rata de abandon școlar este superioară mediei naționale, două treimi dintre școli fiind afectate de acest fenomen.
- Rezultatele la evaluări și examene naționale sunt cu circa 1 punct mai slabe decât la unități similare din mediul urban.
- Proporția cadrelor didactice calificate este de peste 97%, la nivel mediu de "grad didactic II"¹¹. Cele mai multe cadre didactice fac naveta¹².
- Se confruntă cu probleme privind existența, dar, mai ales, funcționalitatea spațiilor școlare și auxiliare, precum și privind asigurarea serviciilor medicale și a celor de orientare și consiliere pentru elevi.
- Dotarea unității este apreciată de cadrele didactice ca „suficientă” sau „medie” (superioară în învățământul profesional și tehnic), dar oferta de carte a bibliotecii, cea de auxiliare curriculare și de alte documente necesare cadrelor didactice este sub medie.

⁴ Op. Cit. p. 9-10

⁵ Doar 7,5% sunt unități independente, fără structuri și mai mult de jumătate au peste trei structuri.

⁶ 80,2% din eșantion

⁷ Peste jumătate dintre unitățile investigate (54,5%) sunt situate în zone afectate de sărăcie, șomaj ridicat sau comunități defavorizate.

⁸ 68% dintre unități care au menționat elevi din familii cu nivel economic scăzut pentru care s-a întocmit dosarul pentru bursă socială.

⁹ Nivelul de studii al părinților este de 9,9 ani de educație (cu o diferență semnificativă față de nivelul de 12,1 ani pentru părinții din urban).

¹⁰ Familii monoparentale, copii crescuți de rude, copii cu părinți plecați la lucru în străinătate sau în alte localități.

¹¹ Mai mic cu 0,42 pp decât cel din urban.

¹² Doar un sfert din unități nu au menționat cadre didactice cu domiciliul în altă localitate.

- Numărul de computere este de 7,5 la 100 de elevi (sub 2% dintre unități neavând deloc computere), dar acestea se utilizează în activitatea cu elevii la mai puțin de 1/3 din orele planificate¹³.
- Capacitatea de a oferi o educație de calitate este puțin peste medie, pentru toți indicatorii agregați, cu cea mai mică valoare pentru capacitatea cadrelor didactice de a asigura bunăstarea copilului/elevului și cu cea mai mare pentru competențele de comunicare ale managerului școlar cu beneficiarii de educație, cu celelalte instituții și de implicare a comunității în activitatea școlii.
- Principala preocupare managerială este organizarea și funcționarea școlii, dezvoltarea instituțională fiind o preocupare secundară. Se lucrează bine în parteneriat cu instituțiile publice din comunitate, dar mai puțin cu ONG și alte unități școlare – din țară și din străinătate.
- Unitatea prezintă 13% riscul de a nu îndeplini condițiile minime de calitate, ceea ce este dublu față de mediul urban.
- 18% dintre aceste unități au derulat proiecte internaționale în cadrul programelor cu finanțare europeană.

Există și alte studii și cercetări care confirmă aceste disparități și chiar identifică altele noi. De exemplu, analiza datelor existente în Aplicația RAEI pentru anul școlar 2013-2014¹⁴ indică:

- Diferențe semnificative în privința nivelului de educație a părinților în funcție de mediul de rezidență (rural/urban) și în funcție de statutul zonei (dezavantajată sau nu din punct de vedere socioeconomic). Cea mai mare diferență este între grădinițele, școlile sau liceele din mediul rural, care se află într-o zonă dezavantajată din punct de vedere socioeconomic (cu medii cuprinse între 9,4-9,5 ani) și grădinițele, școlile sau liceele din mediul urban, care nu se află într-o zonă dezavantajată din punct de vedere socioeconomic (cu medii cuprinse între 12,3 și 13,3 ani).
- Procentul elevilor cu domiciliul în altă localitate decât școala (învățământ primar și gimnazial) care fac naveta zilnic este dublu în mediul rural față de cel urban.
- Bugetul/copil al grădinițelor din mediul rural reprezintă circa 61% din bugetul/copil al grădinițelor din mediul urban, iar bugetul/cadru didactic reprezintă circa 80% din bugetul/cadru didactic al grădinițelor din mediul urban.
- Bugetul/elev al școlilor primare și gimnaziale din mediul rural este ușor mai mare decât bugetul/elev al școlilor din mediul urban. În schimb bugetul/cadru didactic al școlilor din mediul rural reprezintă circa 87% din bugetul/cadru didactic al școlilor din mediul urban.
- În schimb, dotarea cu calculatoare a unităților de învățământ, pentru uzul elevilor, este mai bună în mediul rural (6-20 de elevi/calculator) decât în cel urban (15-53 elevi/calculator).

¹³ Cu circa 10 pp mai puțin decât în mediul urban

¹⁴ Bădiță, F. Iosifescu, Ș. (2015), Rapoarte de cercetare ARACIP. Vol. II / 2015: Concluzii rezultate din analiza datelor colectate. Anul școlar 2013-2014. București: ARACIP (<http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/23792>)

- În mediul rural nu există corelații semnificative statistic între mediile din învățământul gimnazial și cel liceal, pe de o parte, și mediile la Evaluarea Națională la finele clasei a VIII-a și, respectiv, de la examenul de Bacalaureat, pe de altă parte. În mediul urban, această corelație există.
- Există mari disparități în privința calificării cadrelor didactice, fiind constatată o concentrare puternică a cadrelor didactice cu doctorat/cu gradul didactic I și cu experiență în unitățile de învățământ din mediul urban și a celor necalificate sau calificate aflate la începutul carierei (cu și fără definitivat), în mediul rural.

De asemenea, în rezultatele la evaluările naționale de la clasele a II-a, a IV-a și a VI-a¹⁵ există diferențe semnificative între elevii care învață în școli din mediul rural, față de cei care învață în școli din mediul urban. Astfel, diferențele de procente de elevi care *”rezolvă corect și complet itemul”* sunt între sub 5% și peste 24% - în toate situațiile în favoarea mediului urban. În același timp, procentul elevilor care dau un *”răspuns care nu are legătură cu sarcina de lucru”* sau nu dau deloc răspuns este cu 1%-12% mai mare în mediul rural față de mediul urban, în toate situațiile. Menționăm și faptul că numărul elevilor în această din urmă situație (lipsa oricărui răspuns), ajunge să fie și de trei ori mai mare în mediul rural față de mediul urban.

În acest context, studiul *Investiție în educația copiilor din mediul rural* vizează o analiză cantitativă și calitativă a factorilor sociali și educaționali care influențează educația copiilor din mediul rural, în vederea identificării direcțiilor de investiție pentru finanțarea unor programe complementare, care să determine creșterea calității educației și prevenirea părăsirii timpurii a școlii de către copiii din mediul rural.

Studiul a fost realizat sub coordonarea Fundației World Vision România și are la bază acordurile de parteneriat încheiate de Fundația World Vision România, pe de o parte, și Ministerul Educației Naționale și Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar, pe de altă parte.

În acest fel se continuă demersurile Fundației World Vision România, care își concentrează activitatea în jurul bunăstării copilului din mediul rural, educația fiind unul din domeniile strategice abordate în mod integrat în toate programele, vizând cu precădere copiii vulnerabili și familiile acestora. De exemplu, ca urmare a cercetărilor efectuate până în prezent și prin desfășurarea unor proiecte care transformă vieți și comunități, cum ar fi „Pâine și Mâine”, „Vreau în Clasa a noua”, Elevul EDI, Educație pentru Schimbare, Școala Părinților, Vocea și Acțiunea Cetățeanului pentru o educație de calitate, Celebrarea Familiei etc, Fundația a răspuns nevoilor complexe ale copiilor din mediul rural, pentru a finaliza învățământul obligatoriu și continuarea studiilor, cu scopul de a se dezvolta și a avea un viitor mai bun.

Studiile și cercetările¹⁶ efectuate de către Fundația World Vision România până în prezent, conțin evidențe cu privire la impactul intervențiilor efectuate și o serie de

¹⁵ Evaluările Naționale la finalul claselor a II-a, a IV-a și a VI-a. Raportul administrării 2014. București: CNEE (http://www.rocnee.eu/Files/EN_IL_IV_VI.zip)

¹⁶ <https://www.worldvision.ro/studii-i-rapoarte-a-l-19.html>

recomandări concrete pentru îmbunătățirea educației copiilor în mediul rural și a calității vieții acestora.

Colaborarea dintre decidenții de la nivel local și central, profesioniști și partenerii din mediul de afaceri devine esențială pentru găsirea unor soluții sustenabile de creștere a calității vieții celor mai vulnerabili copii, diminuarea inegalităților în educație, asigurarea standardelor de calitate în educație și maximizarea potențialului fiecărui copil prin participarea la programe de educație formală și non-formală. Acest nou demers de cercetare, inițiat de Fundația Vodafone România, se bazează pe experiența Fundației World Vision România și vine să completeze acțiunile anterioare pe zona de cercetare în domeniul bunăstării copilului din mediul rural.

Studiul este reprezentativ la nivel național și a fost posibil prin dezvoltarea de parteneriate strategice cu Ministerul Educației Naționale, Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar, Fundația Vodafone România. Abordarea complexă și unicitatea studiului vine din corelarea factorilor de risc ai abandonului școlar cu diversele dimensiuni ale săraciei.

Lucrarea de față este structurată în patru capitole (la care se adaugă patru anexe).

În primul capitol, prezentăm o scurtă introducere cu privire la scopul și contextul cercetării.

În cel de-al doilea capitol, prezentăm conceptul cercetării, metodologia utilizată și eșantionul cercetării, datele folosite și sursa lor, precum și limitele cercetării.

În cel de-al treilea capitol, prezentăm rezultatele obținute, împreună cu concluziile și recomandările privind programe și acțiuni de sprijin pentru școli, rezultate din prelucrarea datelor disponibile și structurate pe opt categorii (privind rezultatele învățării, participarea școlară, mediul de proveniență a elevilor, baza materială a școlilor, dotarea cu tehnologie informatică și mijloace de comunicare (IT), dotarea bibliotecii, resursa umană și "reziliența").

În cel de-al patrulea capitol, prezentăm **modele de intervenție de succes, finanțări disponibile și rolul parteneriatului între actorii responsabili pentru remedierea problemelor în educație.**

În anexe, prezentăm instrumentele folosite (chestionarele adresate cadrelor didactice, respectiv elevilor), nevoile concrete de sprijin identificate de cadrele didactice respondente, precum și o sinteză a criteriilor și indicatorilor pe care îi propunem pentru accesarea programelor de sprijin.

Capitolul 2

Metodologia cercetării (concept, eșantion, instrumente)

2.1. Conceptul cercetării

Scopul cercetării îl reprezintă oferirea unor indicii temeinice privind direcționarea unor programe de sprijinire a copiilor care învață în mediul rural, prin identificarea acelor elemente, de la nivel de context și resurse, care influențează cel mai mult participarea școlară și rezultatele învățării. Studiul de fundamentare a nevoilor de investiție în educație s-a realizat atât pe baza diagnozei rețelei școlare rurale, realizate pe baza datelor introduse, de conducerile școlilor respective, în aplicația de sprijin pentru evaluarea internă a calității educației, gestionată de ARACIP (Aplicația RAEI) referitoare la principalele caracteristici care pot influența rezultatele educaționale ale unității, cât și pe baza unor aspecte supuse evaluării cadrelor didactice direct afectate în activitatea la clasă de condițiile școlii.

Sub aspect metodologic, evaluarea rețelei școlare s-a realizat la nivelul unui eșantion reprezentativ pentru unitățile cu personalitate juridică din mediul rural, prin unitate de învățământ înțelegându-se ansamblul unitate coordonatoare plus structurile din subordine, în timp ce opiniile cadrelor didactice și ale elevilor au alcătuit un subeșantion de unități de unde au provenit respondenții.

În vederea identificării zonelor de intervenție printr-o alocare cât mai eficientă a resurselor, proiectul își propune o analiză la nivelul unităților de învățământ rural din perspectiva realizării principalelor obiective educaționale. În acest sens, analiza vizează în principal o analiză a nivelului de performanță a unității în condițiile și cu disponibilul existent de resurse, urmărind să identifice cauze care au condus la diferențe importante între unități în privința rezultatelor. Participarea școlară (nivelul de absenteism și de abandon școlar) reprezintă, de asemenea, un obiectiv al studiului, posibil de ameliorat prin îmbunătățirea resurselor unității. Prin analiza relației dintre factorii de context și "intrările" în sistem (resursele disponibile) și rezultatele privind participarea școlară și rezultatele învățării s-a căutat identificarea categoriilor de resurse deficitare la nivelul școlilor din mediul rural care ar fi putut conduce la disfuncții în atingerea principalelor obiective educaționale.

Pentru realizarea acestui studiu, au fost utilizate cu prioritate datele (cantitative și calitative) furnizate de ARACIP și de Ministerul Educației Naționale. Este important de precizat că informațiile furnizate de ARACIP sunt rezultatul completării la nivel de unitate a datelor despre școală solicitate prin Aplicația RAEI, iar datele de la Ministerul Educației Naționale au provenit din Sistemul Informațional Integrat al Învățământului din România (SIIR). Completarea informațiilor referitoare la oferta educațională a școlii s-a realizat prin anchetă pe bază de chestionar¹⁷, cu instrumente specifice adresate atât

¹⁷ V. Anexa I. Chestionare

cadrelor didactice, cât și elevilor, în calitate de beneficiari. Datele astfel culese vin în aprofundarea și completarea informațiilor, pentru a obține o decelare mai fină a influenței factorilor respectivi (din motive care vor fi prezentate mai jos), pentru a confirma/infirma unele tendințe identificate.

Pornind de la rețeaua unităților de învățământ cu personalitate juridică din mediul rural, baza de date a studiului va cuprinde 84% dintre unitățile din rețeaua școlilor gimnaziale, liceelor și a școlilor profesionale ale învățământului de masă din rural.

Sub aspect metodologic, evaluarea cauzelor generate de insuficiența resurselor s-a realizat prin corelarea rezultatelor obținute de elevii școlii la evaluarea națională la finele clasei a VIII-a (EN), cu resursele declarate ale acesteia. Având în vedere multitudinea de factori care contribuie, de regulă, la realizarea obiectivelor educaționale, un demers important l-a reprezentat analiza unor populații omogene, obținute prin defalcarea factorilor școlari de cei legați de mediul familial, incluzând și caracteristicile de vulnerabilitate.

Dintre potențialii factori școlari posibil de ameliorat prin suplimentarea de resurse, se vor analiza indicatori monitorizați prin Aplicația RAEI, dintre care menționăm: caracteristici zonale, resursele umane ale unității, baza materială și infrastructura școlii, resursele materiale – cu accent pe utilizarea mijloacelor moderne de informare și comunicare (IT) și, nu în ultimul rând, continuarea educației la finalizarea învățământului gimnazial.

Ca element comun tuturor unităților, indicatorul de bază al studiului a fost ales scorul mediu pe școală la EN. Informațiile privind rezultatele la EN omise de școală în completarea aplicației RAEI au fost completate cu datele din site-ul MEN cuprinse în fișierul “Date calitative privind gimnaziul – 2014”. În perspectiva analizei se va proceda la două grupări prealabile ale unităților:

- Gruparea în raport cu rezultatele la EN, realizată în raport cu distribuția unităților în raport cu scorul mediu și dispersia rezultatelor la nivelul unităților din mediul rural. Pe baza variabilelor standardizate se vor alcătui 9 grupe calitative, în funcție de media și dispersia rezultatelor la EN.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ZS	ZS01	ZS02	ZS03	ZS04	ZS05	ZS06	ZS07	ZS08	ZS09
Nr. ab.	Sub -3D	-3D-2D	-2D-1D	-1D;M	M	M;D	1D;2D	2D;3D	Peste 3D
				M-D	Medie M	M+D			

- Gruparea în vederea omogenizării caracteristicilor extrașcolare, realizată în funcție de caracteristici individuale și de mediu familial, incluzând în factorul de grupare nivelul mediu de educație al familiei copiilor din școală și caracteristicile de vulnerabilitate socioeconomică.

Analiza cuprinde următorii indicatori:

- valorile medii, minime și maxime ale indicatorilor;
- deviația standard (abaterea medie pătratică);

- coeficientul de variație (care indică reprezentativitatea/omogenitatea eșantionului);
- valorile quartile, cu evidențierea valorii medianei (Q2 - mijlocul seriei de date);
- indicatorul "z-score", care indică numărul deviațiilor standard de la medie (valori care indică poziția persoanei în raport cu media eșantionului/colectivității, distribuția normală având valori în intervalul -3;+3) și numărul de subiecți din fiecare astfel de grupare.

2.2. Eșantionul cercetării, date analizate și instrumente folosite

Din totalul de 19.798 de unități care alcătuiesc rețeaua școlară, pentru studiul de față a fost reținută rețeaua unităților cu învățământ primar, gimnazial și profesional de masă (deci, fără a cuprinde școlile speciale). Baza de selecție cuprinde școlile primare, școlile gimnaziale, liceele și școlile profesionale din mediul rural.

Aceasta este rețeaua unităților de învățământ de masă din România, în anul școlar 2016-2017, conform datelor oficiale:

Tabel 1. Rețeaua unităților de învățământ de masă din România

TIP	Total			Unități cu personalitate juridică (PJ)			Structuri (ST)		
	RURAL	URBAN	Total	RURAL	URBAN	Total	RURAL	URBAN	Total
Unități de învățământ primar (PRI)	3.016	158	3.174	47	86	133	2.969	72	3.041
Școli gimnaziale (GIM)	4.268	1.228	5.496	2.782	1.063	3.845	1.486	165	1.651
Licee (LIC)	266	1.293	1.559	266	1.274	1.540		19	19
Unități de învățământ profesional (PRF)	25	9	34	25	6	31		3	3
Total	7.575	2.688	10.263	3.120	2.429	5.549	4.455	259	4.714

Sursa de date: siiir.edu.ro

Totodată, având în vedere prevederile legale privind rețeaua școlară, au fost avute în vedere **unitățile școlare cu personalitate juridică (PJ)** din mediul rural, după cum urmează:

Tabel 2. Eșantionul unităților de învățământ, pe tipuri

	Rețea unități din mediul rural		Unități cu personalitate juridică în mediul rural		Eșantion studiu		% din total	% din PJ
GIM	4.268	93,6%	2.782	90,5%	2.331	90,0%	54,6%	83,8%
LIC	266	5,8%	266	8,7%	236	9,1%	88,0%	88,0%
PRF	25	0,5%	25	0,8%	24	0,9%	96,0%	96,0%
Total	4.559	100,0%	3.073	100,0%	2.591	100%	56,8%	84,2%

După cum se poate observa, din totalul unităților cu personalitate juridică din mediul rural (3.073 unități), validarea bazei de date a condus la un eșantion inițial al cercetării de 2.591 unități. În condițiile respectării criteriilor de stabilire a planului de școlarizare în conformitate cu contextul geografic, economic și demografic local, modificările din rețea ulterioare etapei de evaluare ARACIP au condus la transformarea unui număr de 18 unități în structuri, **rezultând un eșantion al studiului alcătuit din 2.573 unități cu personalitate juridică**, majoritatea având în subordine structuri de toate tipurile (grădinițe, școli primare, școli gimnaziale).

În funcție de numărul de structuri în responsabilitate, eșantionul se distribuie astfel:

Tabel 3. Distribuția eșantionului de unități în funcție de numărul de structuri din subordine

Număr de structuri/unitate	Total unități	Procent
0	201	7,8%
1	533	20,6%
2	392	15,1%
3	512	19,8%
4	293	11,3%
5	256	9,9%
6	119	4,6%
7	119	4,6%
8	56	2,2%
9	41	1,6%
10	28	1,1%
Peste 10	41	1,6%
Total	2.591	100,0%

La nivelul eșantionului investigat, majoritatea unităților (92,2%) sunt unități coordonatoare cu structuri în subordine, doar 7,8% fiind unități independente fără structuri. Cele mai multe unități din subordine (80%) au în subordine grădinițe, iar două treimi coordonează școli primare sau gimnaziale.

Procentul școlilor gimnaziale din mediul rural din subordinea unor unități coordonatoare este de 35% (1.486 din totalul de 4.268 gimnazii). Din totalul de 4.268 școli gimnaziale

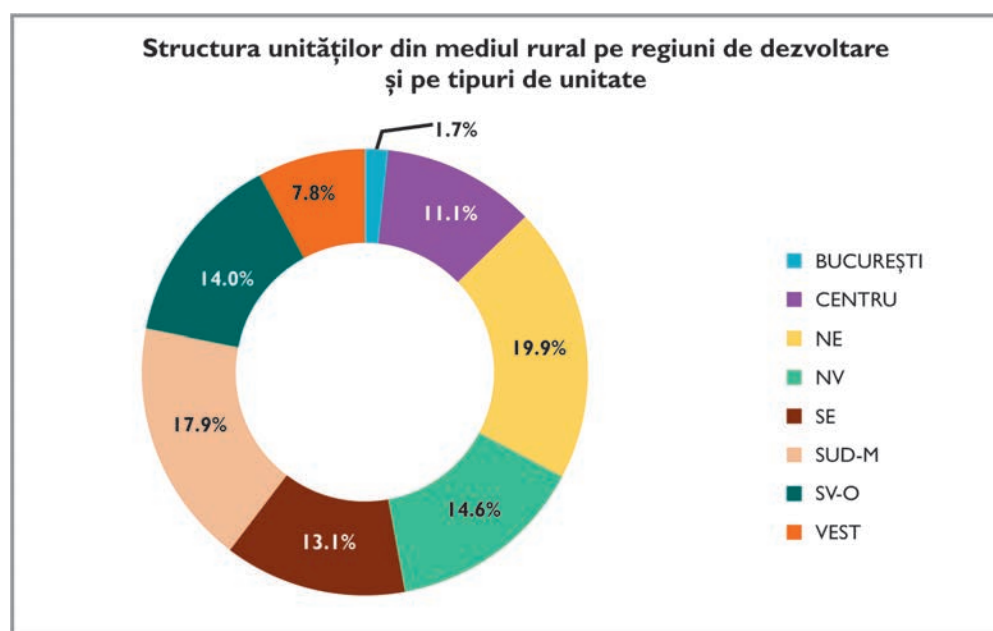
ale rețelei școlare din mediul rural, eșantionul cuprinde 2.331, reprezentând peste jumătate din rețeaua rurală (54,6%), școlile gimnaziale reprezentând 90% din eșantionul investigat. Liceele și școlile profesionale din rural sunt aproape în totalitate cuprinse în eșantion. Școlile primare din mediul rural funcționează aproape în totalitate (98,6%) în subordinea unor unități coordonatoare (2.969 din totalul de 3.016 școli primare fiind structuri).

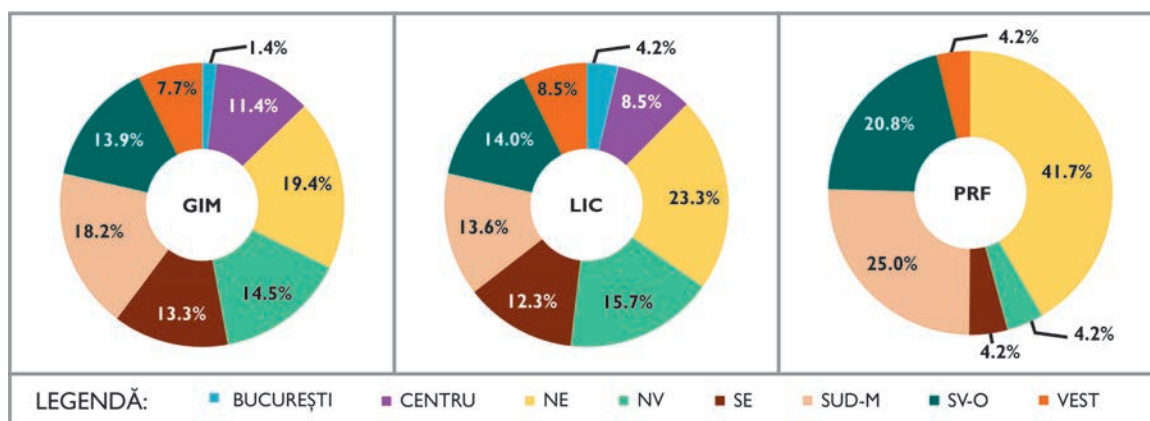
Distribuția unităților pe zone de dezvoltare este prezentată în tabelul și graficul de mai jos:

Tabel 4. Distribuția unităților de învățământ, pe regiuni de dezvoltare

	Zona	GIM	LIC	PRF	Total	GIM	LIC	PRF	Total
1	B-IF	33	10	0	43	1,4%	4,2%	0,0%	1,7%
2	CENTRU	266	20	0	286	11,4%	8,5%	0,0%	11,0%
3	NE	453	55	10	518	19,4%	23,3%	41,7%	20,0%
4	NV	338	37	1	376	14,5%	15,7%	4,2%	14,5%
5	SE	311	29	1	341	13,3%	12,3%	4,2%	13,2%
6	SUD-M	425	32	6	463	18,2%	13,6%	25,0%	17,9%
7	SV-O	325	33	5	363	13,9%	14,0%	20,8%	14,0%
8	VEST	180	20	1	201	7,7%	8,5%	4,2%	7,8%
	Total	2331	236	24	2591	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Figura 1. Structura unităților școlare din mediul rural, pe regiuni de dezvoltare și pe tipuri de unitate

Eșantionul studiului, cu cele 56,8% unități gimnaziale, liceale și școli profesionale din mediul rural, este reprezentativ din punctul de vedere al distribuției pe regiuni de dezvoltare. Dacă unitățile de învățământ postgimnazial sunt cuprinse aproape în totalitate în eșantion, distribuția gimnaziilor pe zone a condus la o valoare de 10,3 a testului de reprezentativitate Hi-pătrat, valoare mai mică decât valoarea critică de 14,07 pentru 7 grade de libertate, indicând reprezentativitatea eșantionului pentru criteriul ales.

Datele obținute din chestionarele aplicate cadrelor didactice și elevilor au suplimentat datele furnizate de ARACIP și de MEN. În contextul acestui studiu, chestionarele au cuprins un număr important de itemi de natură calitativă, pentru care indicatori utilizați în prelucrare au fost cei legați de distribuția și structura subiecților pe diferitele caracteristici studiate, dar și un număr important de itemi de evaluare pe scală ordinală. În cazul acestora din urmă s-a procedat la echivalarea scalei cu valori numerice, ceea ce a permis utilizarea de tehnici statistice pentru determinarea tendinței generale a opiniilor exprimate (ca medie a răspunsurilor), pentru comparații și/sau corelări cu factori de mediu etc. Cel mai frecvent, am procedat la echivalarea scalei cu patru trepte (nesatisfăcător – satisfăcător – bine – foarte bine) cu scorurile de la 1 la 4 corespunzătoare fiecărei trepte. În funcție de frecvența răspunsurilor oferite, s-a determinat media răspunsurilor (scorul mediu realizat, ca medie a opiniilor).

Prelucrarea datelor a utilizat indicatori statistici uzuali pentru analiza directă și comparativă a datelor (frecvențe, procente, medii, dispersii etc.). În cazul evaluării nivelului de dotare, indicatorul mediu poate fi asociat cu gradul de satisfacție față de dotare, iar în cazul exprimării unor opinii, indicatorul poate fi interpretat ca nivel de intensitate a opiniei exprimate. Pentru o citire mai ușoară a rezultatelor, gradul de satisfacție va fi exprimat și în procente, determinat ca pondere a scorului mediu în totalul punctajului posibil de obținut pe scala de evaluare. De exemplu, dacă scorul mediu obținut prin echivalarea scalei prezentate cu scala 1-4 a fost de 2,3 puncte, scorul astfel obținut va fi exprimat și în procente ca procent din 4 puncte ($2,3/4=57,3\%$), interpretat ca un nivel de satisfacție mediu, de 57,3% pe o scală de evaluare 0-100%.

Chestionarul aplicat cadrelor didactice a fost completat de 3.009 cadre didactice din 818 unități școlare din mediul rural, dintre care 614 unități cu personalitate juridică (72,8%) și 204 (24,2%) structuri. Dintre cele 614 unități cu personalitate juridică, 568 sunt unități coordonatoare, dintre acestea 168 având evaluări atât la nivelul unității coordonatoare, cât și la nivelul structurilor din subordine. Prin completarea chestionarului de către cadre didactice din unitățile de tip structură se pot obține și informații referitoare la dificultățile și nevoile acestei categorii de unități din sistem.

Având în vedere obiectivul studiului – evaluarea unităților școlare –, din totalul respondenților au fost reținute opiniile cadrelor didactice care predau la nivelurile primar (P), gimnazial (G) și postgimnazial (liceu și profesional), analiza neluând în considerare cadrele didactice care predau exclusiv în învățământul preșcolar (272 educatoare, respectiv 9% dintre chestionarele primite). În aceste condiții, din cei 3.009 respondenți inițiali, eșantionul studiului cuprinde un număr de 2.737 persoane, dintre care 54,4% profesori, 36,7% învățători / institutori și 8,9% consilieri sau alte categorii de persoane.

Din totalul unităților care au cuprins cadre didactice care au răspuns la chestionar, 685 sunt unități cuprinse și în eșantionul celor 2.591 unități de învățământ, alcătuit pe baza informațiilor validate, furnizate de baza de date a aplicației RAEI a ARACIP, reprezentând peste un sfert dintre acestea (26,3%). Luând în calcul și structurile, subeșantionul de unități derivat rezultat pe baza răspunsurilor la ancheta pe bază de chestionar (eșantionul respondent) cuprinde 727 școli dintre cele evaluate pe baza RAEI. Este de menționat faptul că, dacă eșantionul unităților de învățământ, ca eșantion de bază al studiului, este reprezentativ pentru rețeaua școlară PJ rurală, eșantionul respondent constituie rezultatul răspunsurilor primite din partea cadrelor didactice, important prin detalieri la nivelul clasei de elevi și, după caz, la nivelul unităților din subordine.

Având în vedere că aplicația RAEI realizează o evaluare la nivelul întregii unități (PJ și structuri), în cadrul analizei răspunsurilor la ancheta pe bază de chestionar datele referitoare la nivelul unității ARACIP au fost extinse și la structurile din subordine. În aceste condiții, cele 727 școli au caracteristicile rezultate din analiza aspectelor de eficacitate, din care au fost preluați principalii indicatori.

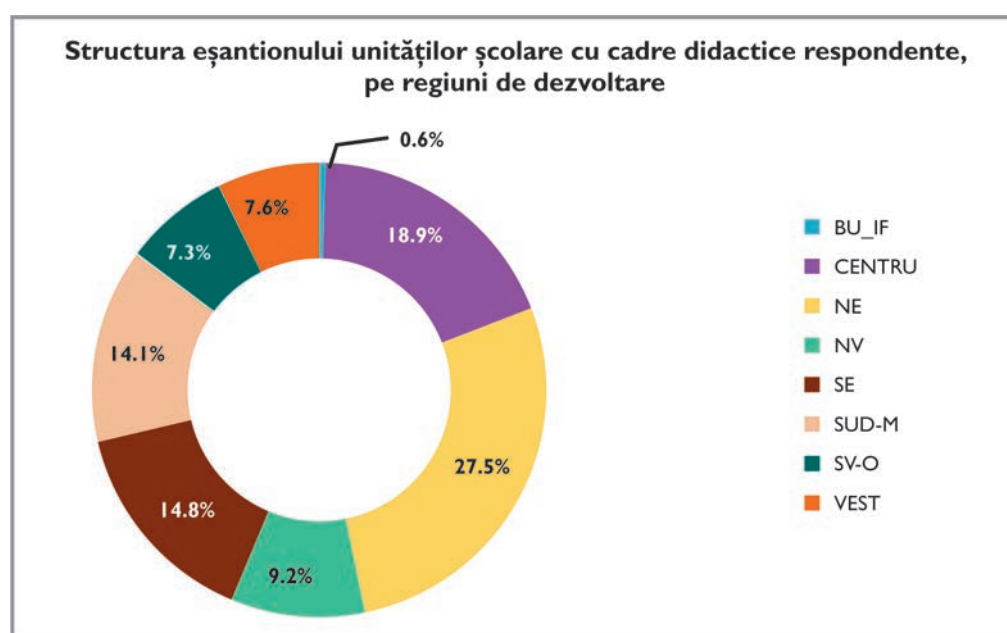
Dintre cele 2.737 cadre didactice din eșantionul studiului, 2.492 funcționează în unități cuprinse în baza RAEI sau în structuri ale acestora, permițând compararea opiniilor "oficiale" (exprimate prin datele introduse în Aplicația RAEI de conducerea școlii), cu cele ale cadrelor didactice din școală.

Distribuția cadrelor didactice care au răspuns la chestionar și a unităților în care aceștia funcționează, pe județe și regiuni de dezvoltare, este prezentată în cele ce urmează:

Tabel 5. Distribuția eșantionului principal al studiului și a eșantionului respondent, pe regiuni de dezvoltare

	Regiunea de dezvoltare	Eșantionul unităților de învățământ cu personalitate juridică	Eșantionul respondent	
			Unități	Cadre didactice
1	B-IF	43	5	15
2	CENTRU	286	155	488
3	NE	518	225	731
4	NV	376	75	267
5	SE	341	121	388
6	SUD-M	463	115	448
7	SV-O	363	60	226
8	VEST	201	62	174
Tot.	Total	2.591	818	2.737

Figura 2. Structura eșantionului unităților școlare cu cadre didactice respondente, pe regiuni de dezvoltare

Pe județe, distribuția unităților și a cadrelor didactice respondente este:

Tabel 6. Distribuția unităților cuprinse în eșantionului derivat și a cadrelor didactice respondente, pe județe

JUD.	Număr unități	Număr cadre didactice	JUD.	Număr unități	Număr cadre didactice	JUD.	Număr unități	Număr cadre didactice
AB	81	235	CV	3	10	NT	14	87
AG	19	69	DB	59	211	OT	7	43
AR	5	11	DJ	10	20	PH	15	35
BC	80	246	GJ	2	9	SB	14	73
BH	25	89	GL	16	55	SJ	6	36
BN	5	24	GR	8	78	SM	7	21
BR	27	138	HD	7	25	SV	8	16
BT	36	75	HR	40	116	TL	33	68
BV	9	43	IF	5	15	TM	44	121
BZ	7	25	IL	8	32	TR	3	12
CJ	30	90	IS	62	208	VL	38	144
CL	3	11	MH	3	10	VN	3	11
CS	6	17	MM	2	7	VS	25	99
CT	35	91	MS	8	11	Total	818	2.737

Distribuția unităților pe regiuni de dezvoltare, în funcție de responsabilitatea în rețea (unitate cu personalitate juridică – PJ – sau structură – ST) este prezentată în tabelele de mai jos:

Tabel 7. Distribuția unităților cuprinse în eșantionul respondent în funcție de responsabilitatea în rețea, pe regiuni de dezvoltare

Nr. crt.	Regiune de dezvoltare	Unități						Număr respondenți
		PJ	ST	Total	PJ	ST	Total	
1	B_IF	3	2	5	0,5%	1,0%	0,6%	15
2	CENTRU	119	36	155	19,4%	17,6%	18,9%	488
3	NE	162	63	225	26,4%	30,9%	27,5%	731
4	NV	49	26	75	8,0%	12,7%	9,2%	267
5	SE	96	25	121	15,6%	12,3%	14,8%	388
6	SUD-M	85	30	115	13,8%	14,7%	14,1%	448
7	SV-O	49	11	60	8,0%	5,4%	7,3%	226
8	VEST	51	11	62	8,3%	5,4%	7,6%	174
	Total	614	204	818	100,0%	100,0%	100,0%	2.737

Distribuția unităților școlare de unde provin cadrele didactice respondente, în funcție de situația zonei din punct de vedere **socioeconomic**, este:

Tabel 8. Distribuția unităților cuprinse în eșantionul respondent în funcție de situația socio-economică a zonei

1. Zonă dezavantajată socioeconomic	570	69,7%
2. Zonă fără probleme deosebite	248	30,3%
Total	818	100,0%

Evaluarea a acoperit unități din toate județele țării, în distribuția pe regiuni de dezvoltare, ponderea cea mai mare de reprezentare fiind a județelor din zona NE (Moldova). În toate zonele au fost evaluate atât unități PJ, cât și structuri, numărul respondenților diferind de la o școală la alta.

În funcție de **tipul unității** de învățământ, situația se prezintă astfel:

Tabel 9. Distribuția unităților cuprinse în eșantionul respondent în funcție de tipul unității

GIM	649	79,3%
LIC	70	8,6%
PRF	5	0,6%
PRI	94	11,5%
Total	818	100,0%

Școlile profesionale (în număr mic) vor fi abordate împreună cu liceele (LIC), ca unități de învățământ postgimnazial.

Distribuția unităților de învățământ post-gimnazial, în funcție de responsabilitatea în rețea (unitate cu personalitate juridică – PJ – sau structură – ST) este prezentată în tabelele de mai jos:

Tabel 10. Distribuția unităților cuprinse în eșantionul respondent în funcție de responsabilitatea în rețea

1. Unitate independentă cu personalitate juridică (PJ)	55	6,7%
2. Unitate cu personalitate juridică (PJ) cu structuri în subordine	559	68,3%
3. Structură (ST)	204	24,9%
Total	818	100,0%

Distribuția cadrelor didactice respondente, în funcție de **disciplina predată** (total eșantion) este următoarea:

Tabel 11. Distribuția cadrelor didactice respondente în funcție de disciplina predată

1. Limba română	336	12,3%
2. Limbi moderne	362	13,2%
3. Limba latină	122	4,5%
4. Matematică	253	9,2%
5. Fizică	322	11,8%

6. Chimie	180	6,6%
7. Biologie, științele naturii	137	5,0%
8. Geografie	153	5,6%
9. Istorie	141	5,2%
10. Informatică, IT	122	4,5%
11. Cultură civică	121	4,4%
12. Discipline socio-umane	79	2,9%
13. Educație plastică	107	3,9%
14. Educație muzicală	77	2,8%
15. Educație fizică	127	4,6%
16. Educație tehnologică	128	4,7%
18. Învățători / institutori	999	36,5%
19. Consiliere	128	4,7%
20. Altele	131	4,8%

În funcție de **încadrare**, structura eșantionului cadrelor didactice este:

Tabel 12. Distribuția cadrelor didactice respondente în funcție de încadrarea în unitate

	GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
1. Profesori	1.261	221	8	1.490	56,6%	57,7%	6,4%	54,4%
2. Învățători/institutori	806	84	114	1.004	36,2%	21,9%	91,2%	36,7%
3. Consiliere și alte forme	162	78	3	243	7,3%	20,4%	2,4%	8,9%
Total	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Pe **niveluri de predare și nivelul de studiu** la care predau, structura eșantionului este următoarea:

Tabel 13. Distribuția nivelurilor de învățământ în funcție de numărul cadrelor didactice care le reprezintă în eșantion

Primar (P)	1.410	51,5%
Gimnazial (G)	1.631	59,6%
Liceal (L)	261	9,5%
Profesional (Q)	164	6,0%

Tabel 14. Distribuția cadrelor didactice respondente în funcție de nivelurile de studiu la care predau

Numai P	1.006	36,8%
Numai G	1.067	39,0%
Numai L	100	3,7%
P + G	366	13,4%
G + L	160	5,8%
P + G + L	38	1,4%
Total	2.737	100,0%

În funcție de **structura normei de predare**, situația eșantionului de cadre didactice este următoarea:

Tabel 15. Distribuția cadrelor didactice respondente în funcție de structura normei de predare

1. Într-o singură școală cu personalitate juridică (PJ)	1.389	50,7%
2. Într-o structură arondată unei unități cu personalitate juridică (ST)	502	18,3%
3. Atât în școala coordonatoare (PJ), cât și în structuri ale acesteia (ST)	477	17,4%
4. În mai multe școli (PJ)	369	13,5%
Total	2.737	100,0%

Experiența la clasă a cadrelor didactice, pe niveluri de învățământ respondente este sintetizată în tabelele de mai jos:

Tabel 16. Distribuția cadrelor didactice respondente în funcție de experiența didactică

	GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
1. Sub 5 ani	248	39	18	305	11,1%	10,2%	14,4%	11,1%
2. 5 - 10 ani	334	66	13	413	15,0%	17,2%	10,4%	15,1%
3 10 – 20 ani	875	141	43	1.059	39,3%	36,8%	34,4%	38,7%
4. Peste 20 de ani	772	137	51	960	34,6%	35,8%	40,8%	35,1%
Total	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 17. Distribuția cadrelor didactice, pe moduri de încadrare, în funcție de experiența didactică

	1. Sub 5 ani	2. 5 - 10 ani	3 10 – 20 ani	4. Peste 20 de ani	Total
Profesori	10,7%	17,9%	41,1%	30,3%	100,0%
Învățători	10,6%	8,6%	35,6%	45,3%	100,0%
Alte	16,0%	25,1%	36,6%	22,2%	100,0%

Nivelul studiilor cadrelor didactice care au răspuns la chestionar este următorul:

Tabel 18. Distribuția cadrelor didactice în funcție de nivelul studiilor absolvite

	Total		Profesori	Învățători	Alte
1. Liceul (altele decât învățământ pedagogic)	28	1,0%	0,7%	0,8%	4,1%
2. Liceul pedagogic sau Școală normală	134	4,9%	0,1%	13,0%	0,8%
3. Colegiul pedagogic de institutori	88	3,2%	0,2%	8,5%	0,0%
4. Facultate – studii de licență	1.699	62,1%	63,6%	62,4%	51,9%
5. Facultate – studii de masterat sau doctorat	788	28,8%	35,5%	15,3%	43,2%
Total	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Eficacitatea unității, precum și caracteristicile referitoare la elevi sau resursele unității, au fost evaluate pe baza informațiilor oferite de indicatorii din Aplicația RAEI, acoperind peste jumătate din rețeaua rurală a unităților gimnaziale cu personalitate juridică (54,6%)

din mediul rural, liceele și școlile profesionale din rural fiind aproape în totalitate cuprinse în eșantionul cercetării. Dintre cele 2.591 unități evaluate în cadrul studiului, o cincime se regăsesc între unitățile cu personalitate juridică respondente la ancheta pe bază de chestionar, completate cu 200 structuri ale acestora.

La ancheta pe bază de chestionar au răspuns cadre didactice care acoperă toate disciplinele de studiu din preuniversitar. Ponderea ridicată a unităților gimnaziale a determinat un procent ridicat (81,4%) a răspunsurilor venite din partea cadrelor didactice care funcționează în gimnaziu.

Nouă din zece respondenți (90,9%) sunt absolvenți de facultate, majoritatea fiind cu studii de licență. Deși se semnalează probleme cu absența în mediul rural a titularilor, aproape toți profesorii respondenți sunt absolvenți de învățământ superior, nivel similar de studii, în procent de 78% regăsindu-se și la nivelul învățătorilor / institutorilor. Peste jumătate din eșantionul respondenților sunt profesori (54,4%), urmași în pondere de peste o treime (36,7%) de învățători / institutori, restul de 8,9% fiind consilieri școlari sau alte persoane.

Chestionarul aplicat elevilor a fost completat de 763 de elevi care învață în școli din mediul rural (la care s-au adăugat 319 elevi din școli care funcționează în mediul urban).

O parte dintre aceștia sunt elevi de liceu (în mediul urban toate răspunsurile au venit de la elevi de liceu) și, ca urmare, eșantionul considerat (și validat) este format din 663 elevi de clasele V-VIII, aparținând unor unități din 9 județe.

Trebuie menționat faptul că, din 3 județe, avem 1-3 răspunsuri, deci majoritatea răspunsurilor vin de la elevi cu domiciliul în 6 județe, cu precădere din școli unde World Vision România a avut intervenții:

Tabel 19. Distribuția elevilor respondenți, pe județe

AG	1	0,2%
CJ	108	16,3%
CL	1	0,2%
DJ	91	13,7%
GL	1	0,2%
IL	207	31,2%
IS	3	0,5%
VL	138	20,8%
VS	113	17,0%
Total	663	100,0%

Elevii care au răspuns la chestionar provin din 47 unități gimnaziale din mediul rural, dintre care 27 au fost reprezentate și în baza de date cu răspunsurile cadrelor didactice. Numărul mic de coincidențe ale unităților nu permite corelări între răspunsurile (situațiile) unităților școlare, dar se poate formula o oglindă (desigur, nereprezentativă) a

școlii rurale. De asemenea, nu se pot face analize sau comparații, numărul de răspunsuri pe școală fiind cuprins între 1 – 36.

Caracteristicile eșantionului de elevi sunt prezentate în tabelele următoare. Distribuția în **funcție de gen** este destul de echilibrată, pentru a permite evaluarea opțiunilor școlare / profesionale și în funcție de sex:

Tabel 20. Distribuția pe sexe a elevilor respondenți

1. Feminin	279	42,1%
2. Masculin	384	57,9%
TOTAL	663	100,0%

În privința nivelului economic al familiilor și al condițiilor de pregătire a lecțiilor (cameră proprie sau nu), respondenții par a proveni din familii mai bine situate economic, ceea ce poate indica o (auto)selecție a elevilor respondenți la nivelul școlii.

Tabel 21. Distribuția elevilor respondenți în funcție de condițiile de lucru acasă

1. Am camera mea	328	49,5%
2. Am o cameră pe care o împart cu frații mei	220	33,2%
3. Am o masă de lucru	103	15,5%
4. Nu am condiții pentru pregătirea lecțiilor	12	1,8%
TOTAL	663	100,0%

Tabel 22. Distribuția elevilor respondenți în funcție de resursele financiare ale familiei

Banii, la nivelul familiei:		
1. Nu ne ajung nici pentru strictul necesar	18	2,7%
2. Ne ajung doar pentru strictul necesar	90	13,6%
3. Ne ajung să ne descurcăm	359	54,1%
4. Ne permit să trăim mai bine decât alții	118	17,8%
5. Ne permit să avem tot ce dorim	78	11,8%
TOTAL	663	100,0%

Mai menționăm, în acest sens, că peste un sfert dintre elevii respondenți au, acasă, calculator sau tabletă.

2.3. Limitele cercetării

Dacă în ce privește nivelul de performanță se pot utiliza rezultatele de la evaluarea națională ca indicator obiectiv, unitar pentru toate unitățile școlare, calitatea informațiilor referitoare la participarea școlară este dependentă de gestiunea aplicației RAEI la nivelul unității – responsabilă de completarea datelor în bază.

- În Aplicația RAEI, datele sunt completate la nivelul școlii de o persoană desemnată de conducerea acesteia. Deși au fost organizate stagii de formare în gestiunea aplicației la nivel local, în cei trei ani de utilizare a aplicației, a rezultat un procent încă mare de unități cu erori sau omisiuni în completarea datelor, verificarea / confruntarea cu datele oficiale ale Ministerului Educației, gestionate de SIIR¹⁸, fiind mai mult decât binevenită. Un al doilea aspect legat de gestiunea aplicației la nivel local îl reprezintă riscul unor supraevaluări calitative a resurselor sau a gradului de realizare a obiectivelor educaționale. În situația în care evaluarea vizează atât aspecte cantitative, cât și aspecte calitative, s-au înregistrat erori în completarea datelor cantitative și, cu atât mai mult, un probabil subiectivism în evaluarea pe o scală de satisfacție a nivelului de realizare a diferitelor domenii de funcționare a unității. Întrucât baza de date a școlii este folosită pentru evaluarea calității serviciilor educaționale oferite, ea cuprinde și date calitative, rezultate în urma procesului de evaluare internă (auto-evaluare). Ca urmare, s-a înregistrat tendința recurentă de supraevaluare a situației existente (atât în privința resurselor, cât și a rezultatelor). De exemplu, foarte multe școli declară niveluri foarte bune sau chiar excelente în privința anumitor resurse, chiar dacă alte date și cercetări indică altceva. Ca urmare, datele privind nivelurile declarate ale resurselor trebuie analizate cu circumspecție. Cu tot riscul potențial al unei supraevaluări din partea directorului de unitate, se dovedește binevenită opțiunea evaluării de către cadrul didactic pe baza chestionarului aplicat. În privința aspectelor analizate, evaluarea calitativă a resurselor și/sau condițiilor de funcționare de către cadrul didactic pare să fie mai optimistă decât opinia directorului, fie dintr-o apreciere mai tolerantă, fie din perspectiva restrânsă a evaluării clasei unde predă acesta, și nu a întregii unități.
- O altă limită a cercetării se referă la faptul că majoritatea datelor oferite de Aplicația RAEI se referă la unitatea de învățământ cu personalitate juridică. Cu toate că majoritatea informațiilor au fost solicitate atât pentru școala coordonatoare, cât și pentru unitățile din subordine în ansamblul lor, evaluările făcute (mai ales cele interne) s-au referit, cu precădere, la școlile coordonatoare. O consecință a acestui fapt o reprezintă și lipsa de informații referitoare la jumătate dintre unitățile școlare din mediul rural, mai ales privind școlile primare care, aproape toate, sunt structuri. Și acest aspect a fost ameliorat, într-o oarecare măsură, pe baza răspunsurilor venite din partea cadrelor didactice (din totalul unităților respondente un sfert sunt structuri).

¹⁸ Sistemul Informațional Integrat al Învățământului din România

- Ca urmare, nu există suficiente date distincte pentru structurile școli primare, înregistrate, în alte studii și cercetări, cu diferite tipuri de dificultăți. Școlile primare, multe dintre ele situate în zone izolate, se confruntă frecvent cu dificultăți de acces (care cauzează și o rată mai mare a absenteismului și a abandonului școlar) sau cu deficit de resurse. Referitor, de exemplu, la formarea competențelor IT, Aplicația RAEI solicită numărul cadrelor didactice din unitate participante la programe de formare TIC defalcat pe cele două categorii de unități - școală coordonatoare și structuri, dar marea majoritate a informațiilor oferite de școală se referă numai la unitatea coordonatoare, o situație similară regăsindu-se și în cazul formării resursei umane pentru predarea la clasa pregătitoare. De altfel, atât informatizarea procesului didactic, cât și modificările curriculare la nivelul învățământului primar, induc nevoi explicite de formare a resursei umane pentru toate nivelurile de studiu. Având în vedere că, pentru noul curriculum la ciclu primar, doar cadrele didactice care urmau să predea la Clasa Pregătitoare au primit formare, este clar că recomandarea privind programele de formare ar trebui să cuprindă toate cadrele didactice din învățământul primar. Această problemă a fost semnalată și de cadrele didactice care au răspuns la chestionar, acestea atenționând asupra nevoii de distribuție mai echilibrată a resurselor și către unitățile situate în satele comunei, nu numai către cele din centrul de comună.
- Fără a reprezenta o limită propriu-zisă a cercetării, invocăm în acest context dificultatea de utilizare a rezultatelor la evaluarea națională în analize comparative legate de potențialii factori de influență. La o medie de 5,90 realizată de unitățile din mediul rural la evaluarea națională, scorurile medii la nivelul diferitelor grupări generate de factorii de influență se situează, la rândul lor, în general, în intervalul 5,8-6,1. Deși rezultatele la EN constituie un element de bază în evaluarea realizării obiectivelor educaționale ale școlii, mediile pe grupe sunt atât de apropiate, încât este greu de găsit diferențe semnificative între acestea din perspectiva factorilor de influență care le-au generat, cum ar fi resursele sau factorii de context. De exemplu, dacă ne referim la influența nivelului economic al familiei, compararea rezultatelor la EN între unitățile fără elevi cu astfel de probleme (medie EN 6,00) și cele care au peste trei sferturi dintre elevi proveniți din familii dezavantajate economic (medie EN 5,78) au condus la o diferență de numai 0,22 puncte. Un alt exemplu îl reprezintă gradul de informatizare: diferența între rezultatele la EN între școlile care au utilizat computerul în peste 90% dintre orele planificate (medie EN 5,99) și cele care nu l-au utilizat deloc (medie EN 5,81) a fost de numai 0,18 puncte. În astfel de situații, identificarea unităților recomandate pentru includerea în programe și acțiunile remediale sau de dezvoltare se va realiza în raport cu un prag asociat distribuției unităților pe scala calitativă a rezultatelor. Sub aspect metodologic, se va utiliza distribuția unităților în raport cu media eșantionului, pornind de la condiția de normalitate statistică a populației, potrivit căreia intervalul $M \pm D$ cuprinde două treimi din populație, intervalul $M \pm 2D$ 95%, iar intervalul $M \pm 3D$ 99% dintre unitățile evaluate. Alegerea

pragului se va face în funcție de natura factorului abordat, ținând cont că sub nivelul M-3D se regăsesc unitățile în situație critică, gradul de necesitate diminuându-se pe măsura apropierii de nivelul mediu (M).

- Tot ca limită a cercetării putem menționa caracterul nereprezentativ al eșantionului cadrelor didactice și, mai ales, al elevilor care au răspuns la chestionare, acestea fiind transmise și colectate on-line. Sub aspect metodologic, metoda on-line de culegere a datelor prezintă avantaje importante, dar și limitări în utilizare. Un avantaj important legat de studiul de față îl reprezintă ușurința în aplicare, termenul de răspuns putând fi adaptat la necesitățile cercetării. Într-un timp relativ scurt a putut fi colectat un număr mare de răspunsuri, economisind timpul, precum și posibilele erori care ar fi rezultat dintr-o operare manuală a răspunsurilor. Dezavantajul major al acestei opțiuni, care a afectat și studiul de față, l-a reprezentat lipsa controlului asupra chestionarelor primite, completarea fiind benevolă și gestionată la nivel local. Nu trebuie exclus nici riscul general de administrarea on-line a chestionarului, legat de infrastructura locală, respectiv de condiționarea dotării unității cu un computer cu acces la internet.

Capitolul 3:

Rezultatele cercetării : concluzii și recomandări de programe și acțiuni

Capitolul de față prezintă concluziile analizei realizate pe baza datelor disponibile din Aplicația RAEI, gestionată de ARACIP, și de cele ale Ministerul Educației Naționale, precum și pe baza informațiilor rezultate din aplicarea chestionarelor, concluzii însoțite de recomandări de intervenție (programe și acțiuni). Acestea vor viza nivelul realizării obiectivelor educaționale ale școlii (rezultatele învățării și participarea școlară), în corelație cu factori de mediu familial și de context. Cele opt aspecte analizate sunt:

- rezultatele învățării;
- participarea școlară;
- mediul de proveniență a elevilor;
- baza materială a școlilor;
- dotarea cu tehnologie informatică și mijloace de comunicare (IT);
- dotarea bibliotecii;
- resursa umană;
- reziliența școlară.

3.1. Concluzii și recomandări privind rezultatele învățării

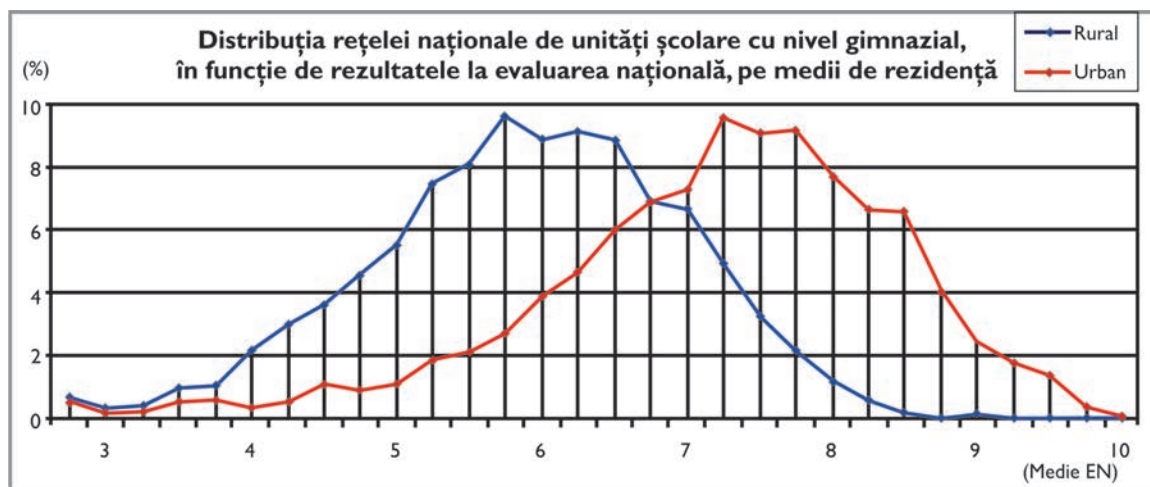
Întrucât indicatorul principal de rezultat pe care îl utilizăm este reprezentat de **rezultatele la EN**, vom începe cu acesta. În acest sens, datele oficiale arată o diferență, la nivelul țării, mai mare decât cea identificată cu un an înainte prin studiul realizat de ARACIP (referitor la calitatea educației în școala rurală, menționat în Introducere):

Tabel 23. Distribuția rețelei școlare pe medii, în funcție de rezultatele la Evaluarea Națională 2014

	RURAL	URBAN	TOTAL
Nr. unități	4.097	1.722	5.819
Scor mediu	5,90	7,21	6,29
Abaterea standard:	1,07	1,25	1,27

Testarea diferenței între medii pe baza testului Z indică ca fiind semnificativă diferența de peste 1,3 puncte dintre scorurile medii obținute la EN în unitățile din mediul urban și cel rural. În același timp, nivelul coeficientului de variabilitate (în apropierea valorii de 17%) indică o omogenitate ridicată a unităților școlare, ca populație statistică evaluată. Acest lucru arată nu numai rezultate mai slabe obținute de elevii din școlile rurale, dar și caracterul omogen al acestor rezultate: la sat sunt, proporțional, mai puține școli și mai puțini elevi care obțin rezultate bune.

Figura 3. Distribuția rețelei naționale de unități școlare, pe baza rezultatelor de la EN

Atât în mediul urban, cât și în mediul rural se constată diferențe și în funcție de tipul de școală. Liceele (atât cele din mediul urban, cât și cele din mediul rural), care au gimnazii ca structuri (sau ca niveluri de învățământ primar / gimnazial cuprinse la nivelul unității școlare), obțin rezultate mai bune decât gimnaziile de sine stătătoare și, mai ales, decât gimnaziile cuprinse în unități de învățământ profesional. Aceste diferențe sunt prezentate în tabelul și graficul de mai jos:

Tabel 24. Distribuția rețelei școlare din eșantion, pe tipuri de unități și în funcție de rezultatele la Evaluarea Națională

TIP	Nr. unități RURAL	Nr. unități URBAN	Total Nr. unități	Media la EN RURAL	Media la EN URBAN	Media la EN Total
GIM	3.854	1.136	4.990	5,89	7,09	6,16
LIC	218	583	801	6,14	7,47	7,11
PRF	25	1	26	5,62	3,10	5,53
SPE		2	2		6,23	6,23
Total	4.097	1.722	5.819	5,90	7,21	6,29

Dacă adâncim analiza referindu-ne la unitățile de învățământ din mediul rural, mediile obținute de elevii care învață în structuri sunt cu peste 0,2 puncte mai mici decât mediile obținute la nivel de școală persoană juridică. Deși din punct de vedere statistic diferența rezultată este semnificativă, valoarea Z rezultată pe baza testului Z de comparare a diferenței dintre medii fiind mai mare decât valoarea critică de 1,96, diferența de 0,2 puncte pe o scală de evaluare 3-10 puncte poate fi interpretată ca fiind destul de mică. Coeficientul de variație indică o reprezentativitate ridicată a mediei în cazul unităților PJ (CV apropiat de 17%) și moderată în cazul structurilor ($17\% < CV < 35\%$).

Tabel 25. Rezultatele la Evaluarea Națională pe categorii de unități

	Media pe unitate	Media la nivelul structurilor	TOTAL
Nr. unități	3.002	1.095	4.097
Scor mediu	5,96	5,75	5,90
Abaterea standard	1,03	1,15	1,07

Analizând datele de la nivelul eșantionului de școli selectat pentru acest studiu, rezultatele la EN sunt următoarele:

Tabel 26. Distribuția eșantionului principal al studiului în funcție de rezultatele la Evaluarea Națională 2014 în tranșe de medii, pe tip de unitate

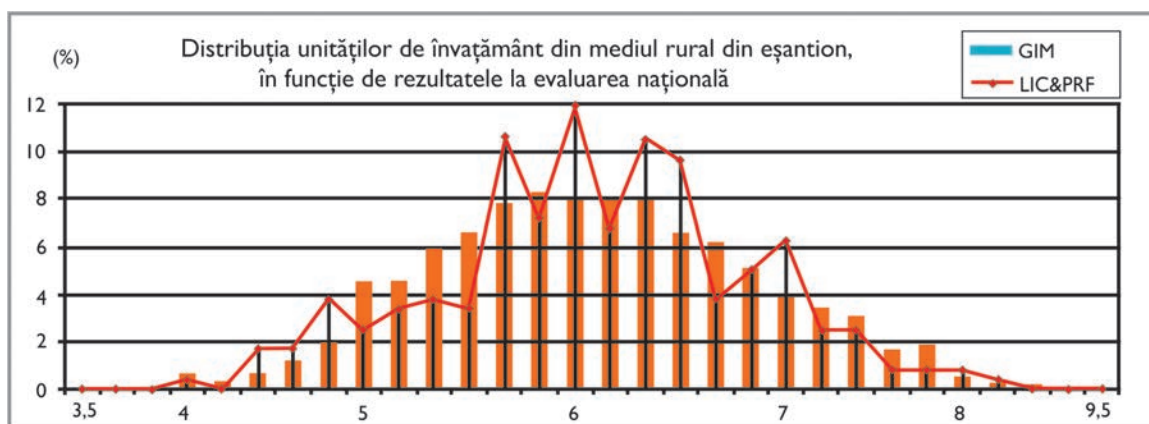
		Total		GIM	LIC	PRF
1	Sub 4,50	43	1,7%	1,6%	2,3%	0,0%
2	4,50-4,99	188	7,3%	7,2%	7,4%	16,7%
3	5,00-5,49	394	15,3%	16,0%	8,8%	8,3%
4	5,50-5,99	640	24,9%	24,6%	26,5%	37,5%
5	6,00-6,49	580	22,6%	22,1%	29,3%	12,5%
6	6,50-6,99	408	15,9%	15,8%	17,2%	8,3%
7	7,00-7,49	234	9,1%	9,4%	6,0%	12,5%
8	7,50-7,99	72	2,8%	2,9%	1,4%	4,2%
9	8 și peste	11	0,4%	0,4%	0,9%	0,0%
		2.570	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 27. Principalii indicatori statistici privind rezultatele la Evaluarea Națională

Indicatori	Total	GIM	LIC	PRF
Număr unit. cu date	2.570	2.331	215	24
Scor minim	3,45	3,45	4,05	4,74
Scor maxim	9,50	9,50	8,06	7,57
Scor mediu	6,04	6,04	6,07	5,99
Ab. med. pătr.	0,78	0,78	0,74	0,83
Coef. variație	12,9%	13,0%	12,2%	13,8%
Quartila 1	5,50	5,50	5,61	5,52
Quartila 2	6,01	6,00	6,07	5,79
Quartila 3	6,58	6,58	6,49	6,26

După cum se poate observa, scorul mediu realizat la EN de unitățile din mediul rural evaluate a fost de 6,04, cu valori apropiate pe cele trei tipuri de unități. Rezultatele mai slabe ale absolvenților de gimnaziu din școlile profesionale sunt mai puțin reflectate de diferența de 0,05 puncte față de gimnazii, dar mai evidente în cazul rezultatelor pe quartile, peste jumătate dintre unități situându-se sub scorul mediu de 6.

Figura 4. Distribuția unităților de învățământ din rural, în funcție de rezultatele de la EN

Reprezentativitatea eșantionului de bază se reflectă și în diferența nesemnificativă între rezultatele la nivel de eșantion și cele de la nivelul întregii rețele școlare din mediul rural.

Scorul mediu obținut la nivelul eșantionului (6,04) este ușor superior scorului mediu de 5,90 la nivelul național al populației reprezentate de către acesta, calculat în cazul Evaluării Naționale din 2014 pentru un număr de 4.097 unități PJ și structuri din subordine. La nivelul studiului, valoarea coeficientului de variație (12,9%) indică reprezentativitatea mediei pentru unitățile de învățământ evaluate, respectiv o omogenitate ridicată a populației evaluate. Valorile apropiate ale mediei (6,04) și mediane (6,01) indică o distribuție normală a rezultatelor, aproape simetrică față de scorul mediu. Distribuția generală este influențată (determinată) de cea a rezultatelor școlilor gimnaziale (în procent de 90% din totalul unităților evaluate). Comparativ cu scorul mediu la nivelul învățământului rural, peste două treimi dintre școlile profesionale (69,6%) se situează sub acest nivel.

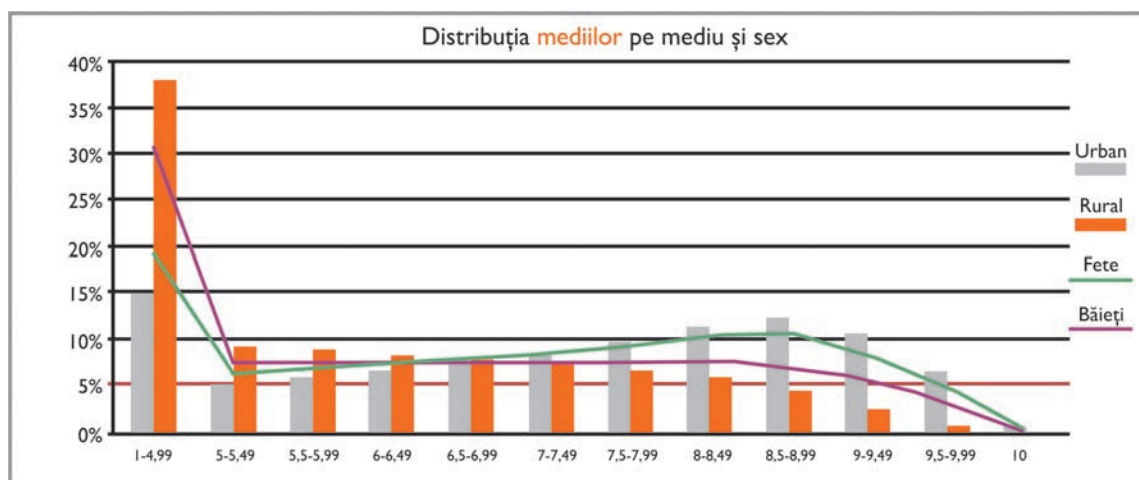
Rezultatele comunicate de Ministerul Educației Naționale (pe baza datelor din SIIR), pentru Evaluarea Națională aferentă anului școlar 2015-2016 completează și confirmă aprecierile de mai sus, indicând, totodată, o agravare a situației. Astfel:

- Din totalul de aproximativ 23.000 de elevi care au promovat clasa a VIII-a în anul școlar 2015-2016, dar nu s-au înscris la Evaluarea Națională 2016, circa 60% provin din școli din mediul rural.
- Mai mult, absenteismul la Evaluarea Națională în 2016 a fost, în școlile rurale, de aproape 3 ori mai mare decât în cele urbane (3.648 candidați absenți în mediul rural, față de 1.371 candidați absenți din mediul urban). Poate fi adăugat și faptul că toți cei 5 elevi eliminați din examen provin din școli rurale.
- Media notelor la Evaluarea Națională, în școlile rurale, este de 5,54, față de 6,33 obținută în școlile urbane.
- Pe de altă parte, media mediilor claselor V-VIII ale elevilor din școli rurale este de 8,39, față de 8,28 obținută de elevii școlilor urbane în condițiile în care toate mediile obținute la Evaluarea Națională sunt mai mici decât media mediilor claselor V-VIII. Din analiza datelor de mai sus rezultă faptul că există o tendință

de a supraevalua, în clasele V-VIII, elevii din școlile rurale, acest lucru având un efect invers în ceea ce privește rezultatele la Evaluarea Națională (rezultatele la Evaluarea Națională obținute de elevii din rural fiind mai slabe).

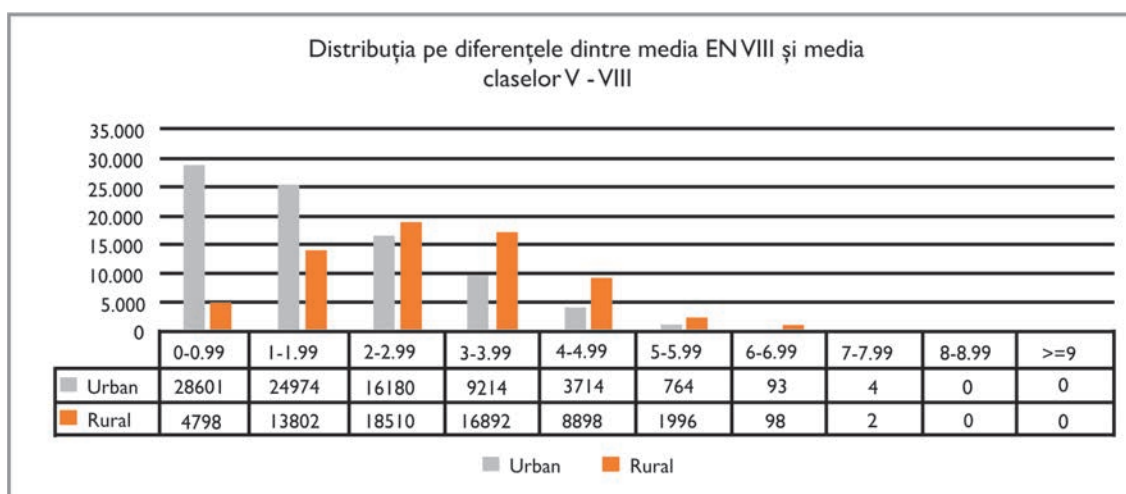
- Distribuția mediilor obținute la Evaluarea Națională 2016 ne arată faptul că, în mediul rural, rezultatele la acest examen sunt net inferioare celor obținute de candidații școlilor aflate în mediul urban. Aproape 40% din rezultatele obținute de candidații școlilor din mediul rural sunt sub 5.

Figura 5. Distribuția mediilor pe mediu și sex

- Distribuția pe diferențele dintre media notelor la Evaluarea Națională și media claselor V-VIII ne arată, de asemenea, că în mediul rural diferențele sunt mai mari decât în mediul urban. Astfel, cele mai mari diferențe în mediul rural se înregistrează pe intervalul 2,00-2,99 și 3-3,99, conform graficului de mai jos. Analizând intervalele 2-2,99, 3-3,99 și 4-4,99 observăm că 60,33% din aceste diferențe au fost obținute de candidații din școli rurale. Pe intervalul 0-0,99%, în schimb, 85,65% din diferențe au fost obținute în școlile urbane.

Figura 6. Distribuția diferențelor mediilor obținute la EN și a celor aferente claselor V-VIII

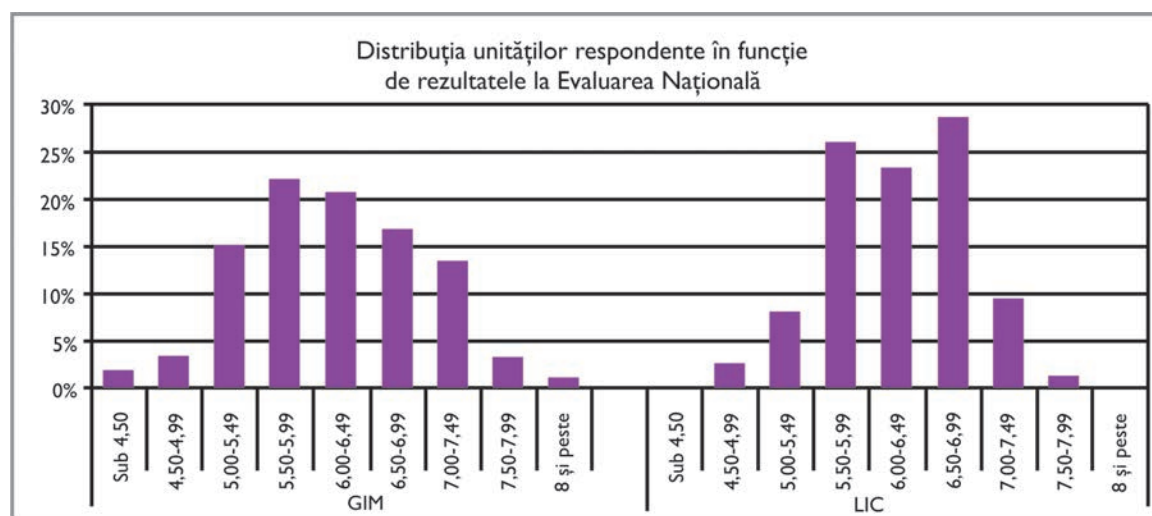

Distribuția unităților școlare din eșantionul derivat alcătuit din unitățile din care provin **cadrele didactice care au răspuns la chestionar**, în funcție de rezultatele la Evaluarea Națională, este foarte apropiată celei din eșantionul național:

Tabel 28. Distribuția unităților din eșantionul cadrelor didactice în funcție de rezultatele la Evaluarea Națională 2014 în tranșe de medii

		Total		GIM	LIC/PRF
1	Sub 4,50	13	1,8%	2,0%	
2	4,50-4,99	25	3,5%	3,5%	2,7%
3	5,00-5,49	106	14,7%	15,1%	8,2%
4	5,50-5,99	165	22,9%	22,1%	26,0%
5	6,00-6,49	154	21,3%	20,7%	23,3%
6	6,50-6,99	132	18,3%	16,8%	28,8%
7	7,00-7,49	96	13,3%	13,4%	9,6%
8	7,50-7,99	23	3,2%	3,3%	1,4%
9	8 și peste	8	1,1%	1,2%	
		722	100%		

Figura 7. Distribuția unităților respondente în funcție de rezultatele la EN

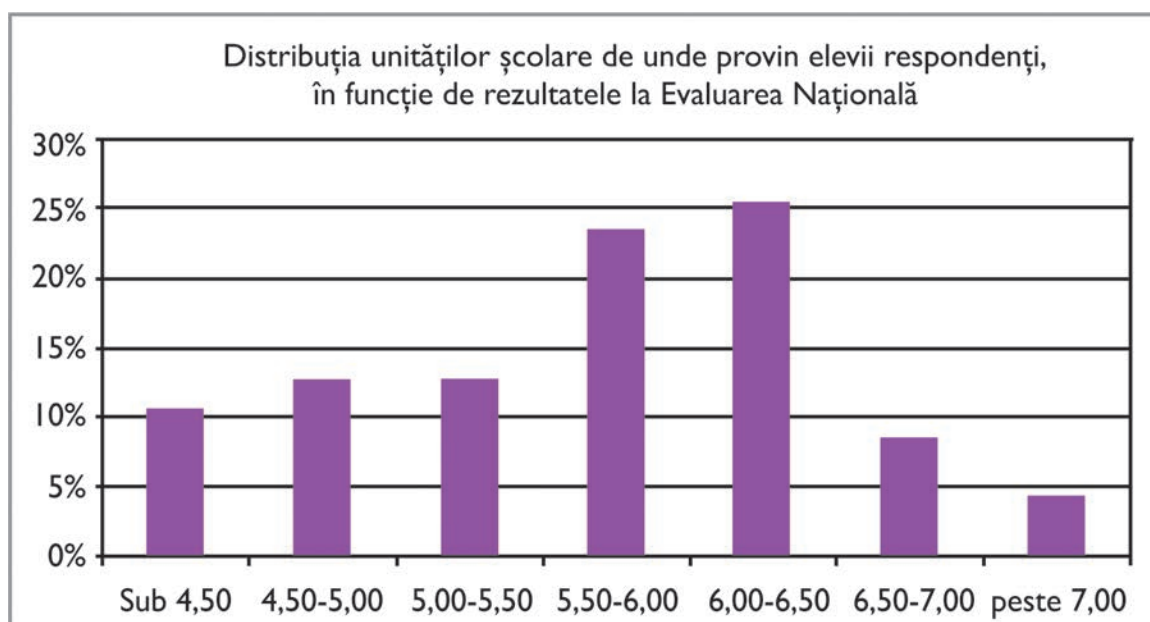

Școlile de unde provin **elevii care au răspuns la chestionar** se încadrează în tiparul general al "școlii rurale" (dar cu scoruri ceva mai scăzute la nivel de medie) în privința rezultatelor la EN (o medie de 5,51, un scor maxim de 7,5 și unul minim de 4,29):

Tabel 29. Distribuția unităților cuprinzând elevii respondenți în funcție de rezultatele la Evaluarea Națională 2014 în tranșe de medii

	Media la nivel de școală:	Nr. de școli	Procent
1	Sub 4,50	5	10,6%
2	4,50-5,00	6	12,8%
3	5,00-5,50	6	12,8%
4	5,50-6,00	11	23,4%
5	6,00-6,50	12	25,5%
6	6,50-7,00	4	8,5%
7	Peste 7	2	4,3%
	Total	47	100,0%

Figura 8. Distribuția unităților școlare de unde provin elevii respondenți, în funcție de rezultatele la EN

Se poate observa, cu ușurință, la toate eșantioanele analizate, că media mai bună obținută de unitățile de învățământ post-gimnazial nu se datorează procentului mai mare de note bune, ci de o grupare a rezultatelor în zona medie:

Distribuția unităților de învățământ în raport cu **scorul mediu** la evaluarea națională (în scoruri "Z") este următoarea:

Tabel 30. Distribuția rezultatelor la Evaluarea Națională în scoruri standardizate Z

Indicatori	GIM	LIC	PRF	Total
Scor minim	3,45	4,05	4,74	3,45
Scor maxim	9,50	8,06	7,57	9,50
Scor mediu	6,04	6,05	5,96	6,04
Z-scor minim	-3,33	-2,55	-1,67	-3,33
Z-scor maxim	4,44	2,59	1,96	4,44
Sub -2D	1,6%	2,3%	0,0%	1,7%
-2D;-1D	14,6%	12,6%	17,4%	14,5%
-1D;M	34,5%	32,6%	52,2%	34,5%
M (Medie)	0,9%	1,9%	0,0%	0,9%
M+1D	31,0%	35,3%	13,0%	31,2%
1D;2D	14,8%	14,0%	17,4%	14,8%
Peste 2D	2,5%	1,4%	0,0%	2,4%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Procent sub medie	50,7%	47,4%	69,6%	50,6%
Procent peste medie	49,3%	52,6%	30,4%	49,4%

Normalitatea distribuției este susținută și de cuprinderea în intervalul -3D;+3D față de medie a tuturor unităților, doar două unități fiind în afara intervalului menționat (una sub valoarea -3D - cu scorul mediu la EN de 3,45, cea de a doua la o distanță de peste 3D față de medie - scor mediu de 9,50). Pornind de la distribuția unităților în raport cu scorurile Z, grupările unităților în vederea analizei vor viza **patru grupe**: distanțe (...sub -1D) [-1D;M) [M;M+D) [M+D; ...).

Pe **regiuni de dezvoltare**, situația rezultatelor la evaluarea națională este următoarea:

Tabel 31. Distribuția rezultatelor la Evaluarea Națională în scoruri standardizate Z, pe regiuni de dezvoltare

Regiuni	Media la EN	Distribuția unităților pe zone, în funcție de scorurile Z determinate în raport cu media și dispersia rezultatelor la EN la nivelul întregului eșantion (%)								Procent sub medie
		M-3D	M-2D	M-D	M	M+D	M+2D	M+3D	Total	
B-IF	6,17	0,0	10,5	34,2	0,0	34,2	15,8	5,3	100	44,7
CENTRU	5,92	2,8	19,6	33,3	1,1	30,5	10,9	1,8	100	55,7
NE	6,12	0,4	11,2	36,9	1,4	31,4	15,5	3,3	100	48,5
NV	6,11	0,8	13,9	30,9	0,5	35,5	16,8	1,6	100	45,6
SE	6,11	2,1	13,9	31,1	0,9	30,8	18,6	2,7	100	47,1
SUD-M	6,12	1,3	10,9	32,6	1,5	34,8	16,0	2,8	100	44,8
SV-O	5,97	2,2	16,9	35,3	0,3	31,1	11,7	2,5	100	54,4
VEST	5,70	4,5	21,9	45,8	0,5	16,9	10,0	0,5	100	72,2
Total	6,04	1,7	14,5	34,5	0,9	31,3	14,7	2,4	100	50,7

Figura 9. Rezultate Evaluare Națională 2014

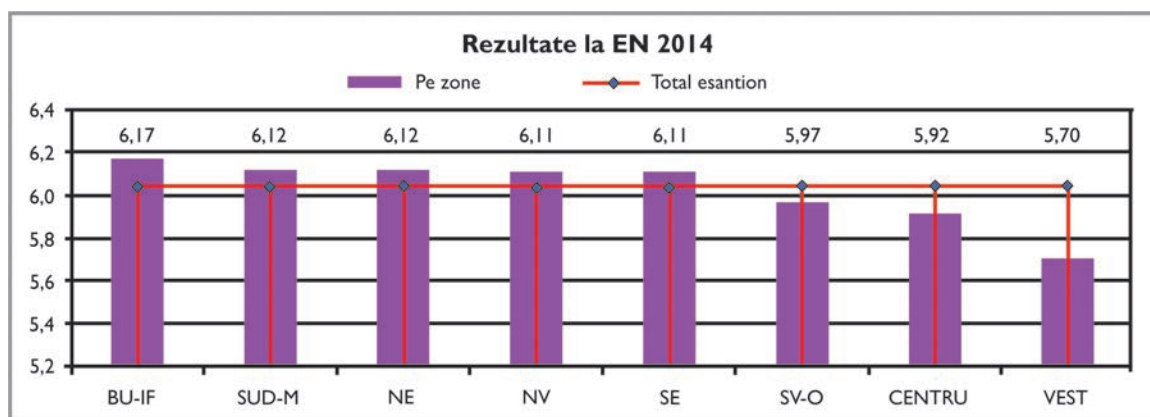
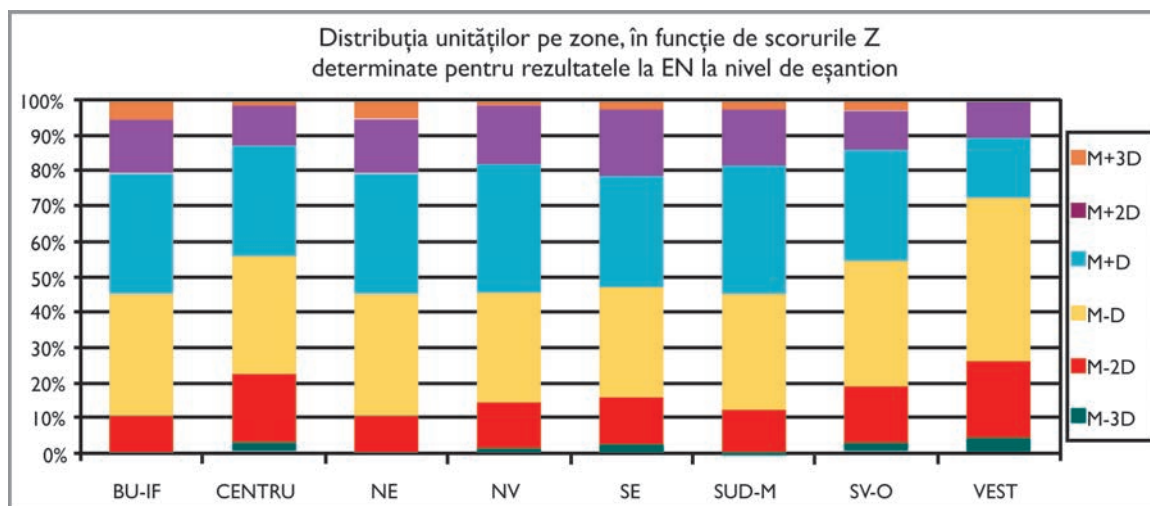

Figura 10. Distribuția unităților școlare pe zone, în funcție de scorurile Z determinate pentru rezultatele la EN la nivel de eșantion

Din cele prezentate mai sus rezultă următoarele recomandări pentru finanțarea programelor și acțiunilor care au ca țintă îmbunătățirea rezultatelor învățării la nivelul unităților de învățământ din mediul rural:

Recomandări privind programele și acțiunile care vizează îmbunătățirea rezultatelor învățării:

- Sunt necesare programe de îmbunătățire a rezultatelor învățării în școlile din mediul rural, cu accent pe îmbunătățirea rezultatelor la EN.
- Vor beneficia de aceste programe cu precădere unitățile școlare cu media la EN sub nivelul regiunii de apartenență.

- Propunem ca, în general, programele de intervenție să aibă ca indicator de succes îmbunătățirea rezultatelor la EN cu cel puțin o abatere standard (0,75 - 1 punct) la nivelul unui ciclu de învățământ (4 ani) – cu o medie de 0,20 - 0,25 puncte/an.
- Beneficiarii acestor programe să fie, cu precădere dar nu exclusiv, elevii care se estimează că vor fi situați în Quartila I a rezultatelor – deci, elevii cu medii mai mici de 7 la disciplinele de examen¹⁹.
- Beneficiarii acestor programe să fie, cu precădere dar nu exclusiv, elevii de la nivelul structurilor arondate (coroborat cu criteriile de mai sus).

¹⁹ Mediile școlare generale, de sfârșit de an, sunt, în general, supraestimate față de mediile obținute la EN cu circa 1 punct (Bădiță, F. Iosifescu, Ș., 2015. Rapoarte de cercetare ARACIP. Vol. II / 2015: Concluzii rezultate din analiza datelor colectate. Anul școlar 2013-2014. București: ARACIP - <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/23792>).

3.2. Concluzii și recomandări privind participarea școlară

Ca finalități educaționale, analiza va aborda și alți indicatori, reprezentând obiective ale unității, în acest sens referindu-ne la **participare școlară** și **rata de promovare**. Alături de rezultatele învățării, participarea școlară (judecată pe baza absenteismului și abandonului școlar) și rata de promovare sunt indicatori de calitate privind unitatea școlară.

Asemănător rezultatelor la Evaluarea Națională, compararea situațiilor de abandon și rata de promovare la nivel național indică diferențe semnificative între niveluri pe medii de rezidență. Conform informațiilor de la Institutul Național de Statistică (INS, Caiete statistice, 2015), în anul 2014 rata abandonului în învățământul primar și gimnazial din mediul rural, calculat ca raport intrare-ieșire, era cu 0,5 puncte procentuale mai ridicată decât în cea a abandonului din mediul urban, respectiv de 1,8% în rural, față de 1,3% în urban. O situație asemănătoare s-a înregistrat și în ce privește rata de promovare, rata repetenției în mediul rural (3,8%) fiind mai mare cu peste 1,5 puncte procentuale decât cea din mediul urban, de 2,2%.

Rezultatele analizei celor trei finalități vin în completarea informației privind performanța școlară, cu mențiunea că acuratețea informațiilor este dependentă de calitatea datelor încărcate la nivelul unității. Alături de rezultatele învățării, participarea școlară și rata de promovare sunt indicatori de calitate privind unitatea școlară. Referitor la acestea din urmă, analiza evidențiază situațiile de absenteism și abandon școlar, respectiv situațiile de repetenție la nivelul unității. Cei trei indicatori vor fi evidențiați prin grupări ale unităților pe anumite limite procentuale. În cazul absenteismului, solicitat prin număr mediu de ore de absențe/elev la nivelul anului școlar, participarea a pornit de la o medie de 25 ore pe săptămână și 34 săptămâni ale anului școlar, rezultând un total de 850 de ore medii ale anului de studiu. Comparativ cu rezultatele la EN, care au permis completarea informației pentru toate unitățile evaluate, celelalte categorii de indicatori se vor referi numai la unitățile care au completat datele respective.

Dintre indicatorii pe care i-am luat în considerare și pentru care Aplicația RAEI a putut oferi date sunt, pozitivi astfel procentul elevilor care frecventează școala, prezența la școală și rata de promovare:

Tabel 32. Principalii indicatori statistici privind participarea școlară

Indicatori	%Elevi care continuă studiile	Nr. mediu ore prezență pe elev	%Promovabilitate
Număr unit. cu date	2.516	2.483	2.562
Unități cu date lipsă	75	108	29
Scor minim	43,85	596,47	31,54
Scor maxim	100,0	849,87	100,0
Scor mediu	98,43	827,60	96,86
Ab. med. pătr.	5,42	21,92	4,72
Coef. variație	5,5%	2,6%	4,9%
Frecv. scor minim	1	1	1
Frev. scor maxim	1438	1	795
Quartila 1	98,89	821,86	95,56
Quartila 2	100,00	833,68	98,54
Quartila 3	100,00	840,76	100,00

Pentru orele prezente s-a considerat un număr de 850 ore de curs pe an (25 ore pe săptămână x 34 săptămâni).

Reprezentativitatea eșantionului principal al studiului este indicată și de nivelurile apropiate ale indicatorilor de abandon și rata de promovare rezultate din analiza eșantionului de unități, cu valorile corespunzătoare ale indicatorilor la nivelul rețelei naționale rurale. Cu observația că evaluarea s-a realizat la nivelul unităților cu personalitate juridică, unde se pot presupune niveluri mai scăzute ale pierderilor școlare, menționăm că abandonul rezultat la nivel de eșantion a fost de 1,6%, comparativ cu 1,8% la nivel național, iar rata de promovabilitate de 3,2%, față de 3,8% la nivel național.

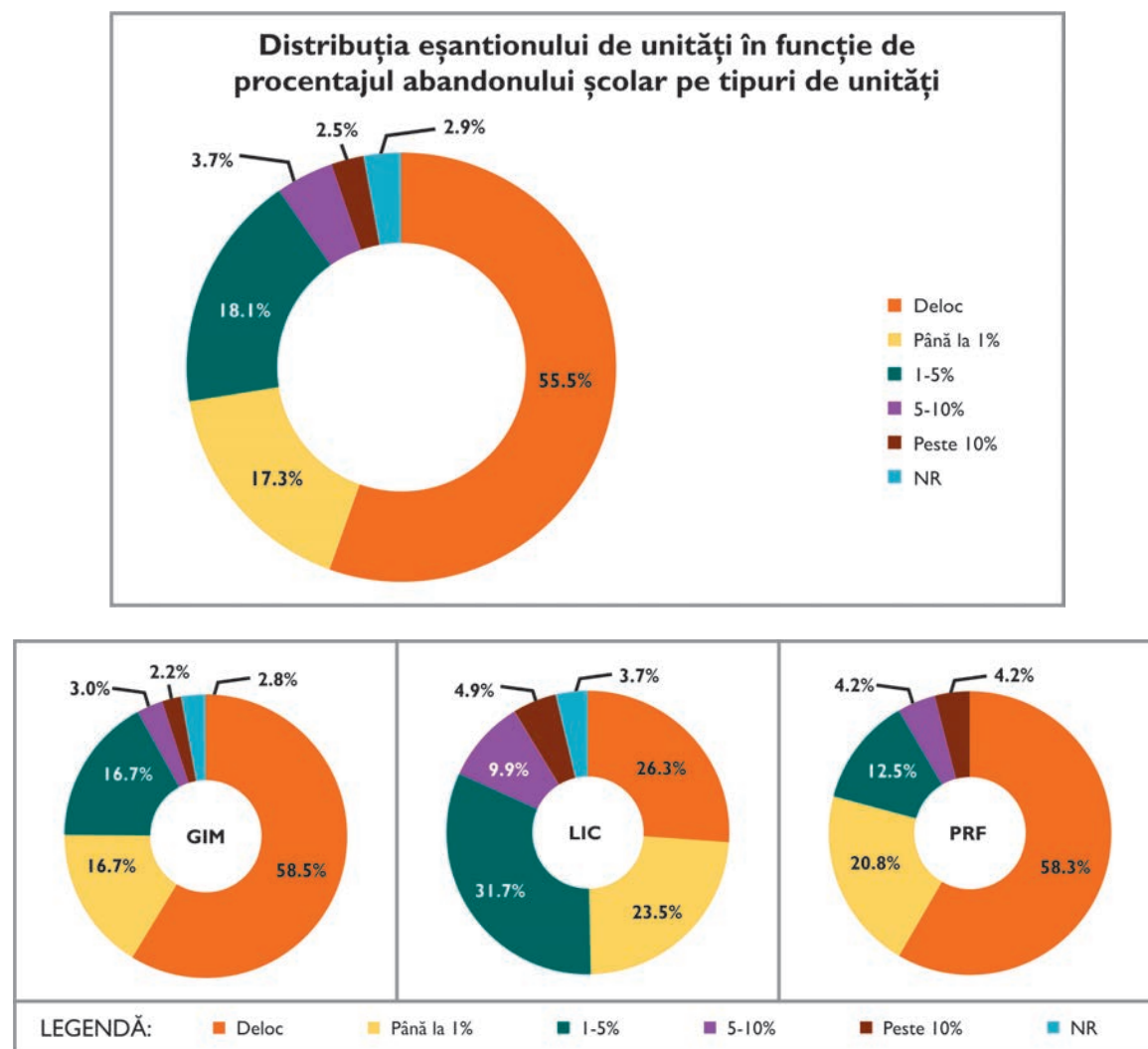
Ca urmare, indicatorii "negativi" care ar trebui, în opinia noastră, luați în considerare pentru sprijinirea unităților de învățământ din mediul rural sunt ratele mari de abandon școlar, absenteismul și repetenție:

Tabel 33. Indicatori statistici de participare și rezultate ale învățării

Indicatori	Rezultate la EN	% Abandon	Nr. mediu de absențe/elev	% Repetenție
Scor mediu	6,04	1,57	22,40	3,14
Quartila 1	5,50	0,00	9,24	0,00
Quartila 2	6,01	0,00	16,32	1,46
Quartila 3	6,58	1,11	28,14	4,44

În funcție de nivelul **abandonului școlar**, distribuția unităților (pe tipuri de unități – vezi mai sus) este următoarea:

Figura 10. Distribuția unităților școlare în funcție de procentul abandonului școlar pe tipuri de unități

Tabel 34. Distribuția eșantionului pe tip de unitate în funcție de situația abandonului școlar

		GIM	LIC	PRF	Total	GIM	LIC	PRF	Total
1	Deloc	1.365	59	14	1.438	58,6%	25,0%	58,3%	55,5%
2	Până la 1%	388	55	5	448	16,6%	23,3%	20,8%	17,3%
3	1-5%	389	77	3	469	16,7%	32,6%	12,5%	18,1%
4	5-10%	71	24	1	96	3,0%	10,2%	4,2%	3,7%
5	Peste 10%	52	12	1	65	2,2%	5,1%	4,2%	2,5%
	NR	66	9	0	75	2,8%	3,8%	0,0%	2,9%
	Total	2.331	236	24	2.591	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Pe niveluri de învățământ, situația abandonului școlar este următoarea:

Tabel 35. Distribuția pe niveluri de învățământ a abandonului școlar

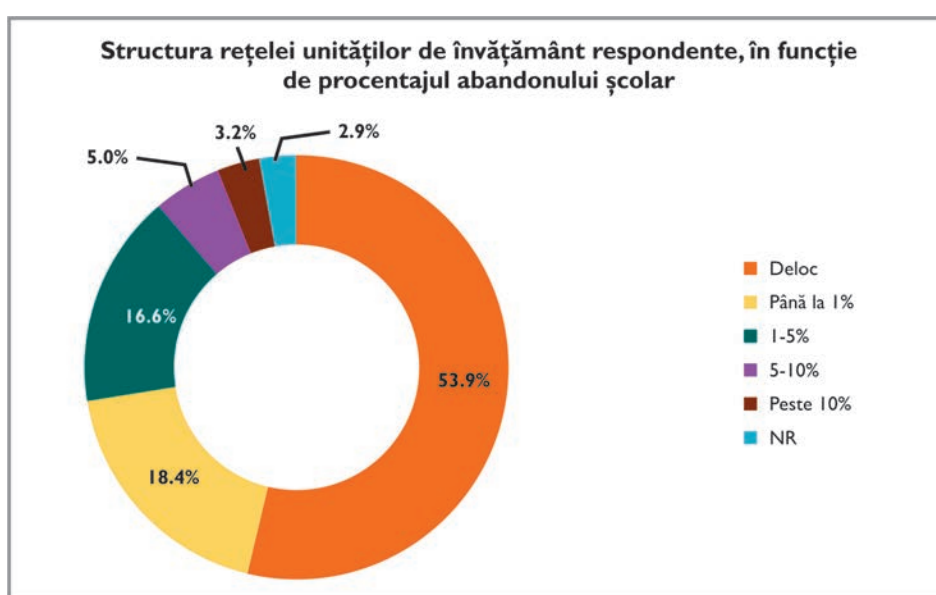
		Primar	Gimnazial	Primar	Gimnazial
1	Deloc	2.049	1.704	79,9%	66,4%
2	Până la 1%	157	125	6,1%	4,9%
3	1-5%	242	504	9,4%	19,6%
4	5-10%	31	108	1,2%	4,2%
5	Peste 10%	19	61	0,7%	2,4%
	NR	67	64	2,6%	2,5%
	Total	2.565	2.566	100,0%	100,0%

În privința **unităților de învățământ din care au provenit cadrele didactice care au răspuns la chestionar**, nivelul abandonului școlar este mai mare decât cel de la nivelul eșantionului național, dar cu valori relativ apropiate:

Tabel 36. Distribuția unităților respondente în funcție de abandonul școlar

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
1	Deloc	326	21	45	392	57,1%	29,2%	53,6%	53,9%
2	Până la 1%	104	13	17	134	18,2%	18,1%	20,2%	18,4%
3	1-5%	86	21	14	121	15,1%	29,2%	16,7%	16,6%
4	5-10%	21	12	3	36	3,7%	16,7%	3,6%	5,0%
5	Peste 10%	18	3	2	23	3,2%	4,2%	2,4%	3,2%
	NR	16	2	3	21	2,8%	2,8%	3,6%	2,9%
	Total	571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Figura 11. Structura rețelei unităților de învățământ respondente, în funcție de procentul abandonului școlar

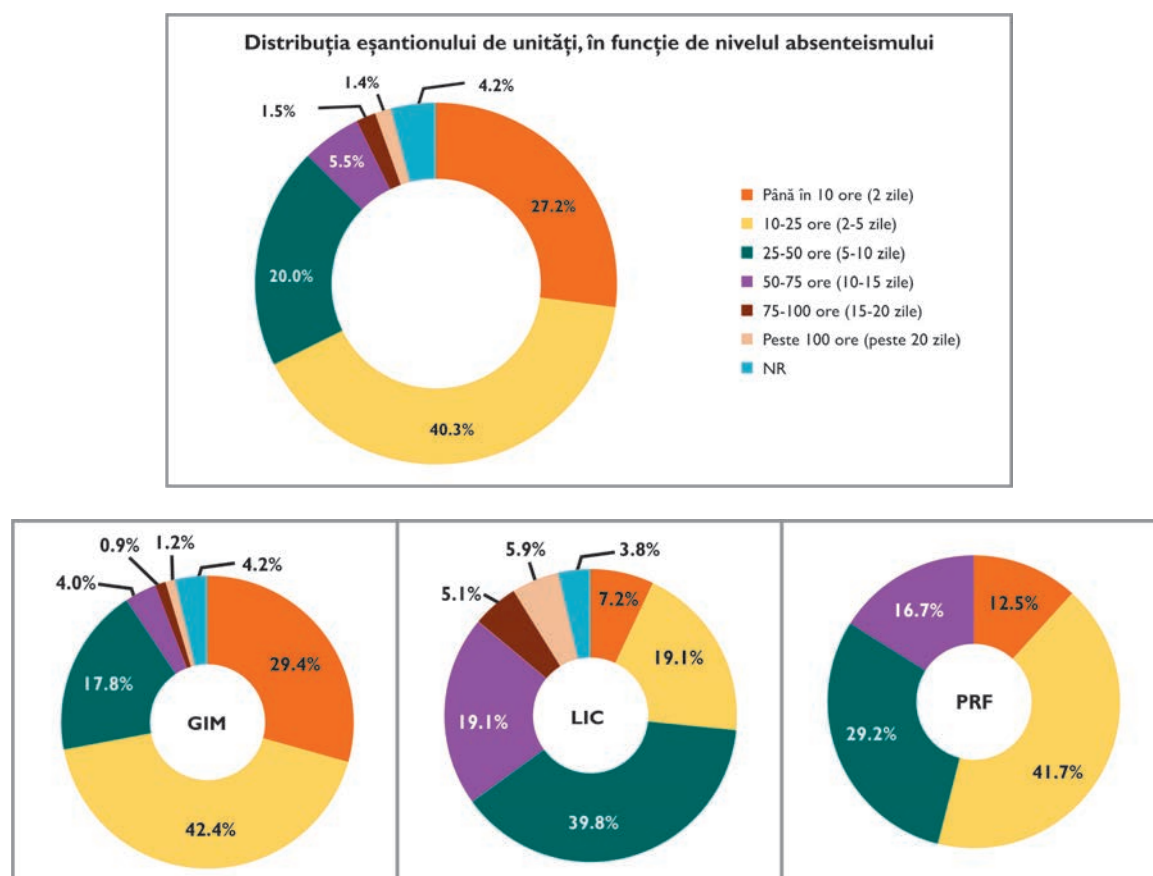

Situația **absenteismului** (numărul mediu de ore de absență/elev), pe tip de unitate școlară, este următoarea:

Tabel 37. Distribuția pe niveluri de învățământ a absenteismului școlar

		GIM	LIC	PRF	Total	GIM	LIC	PRF	Total
1	Până 10 ore (2 zile)	686	17	3	706	29,4%	7,2%	12,5%	27,2%
2	10-25 ore (2-5 zile)	988	45	10	1.043	42,4%	19,1%	41,7%	40,3%
3	25-50 ore (5-10 zile)	416	94	7	517	17,8%	39,8%	29,2%	20,0%
4	50-75 ore (10-15 zile)	93	45	4	142	4,0%	19,1%	16,7%	5,5%
5	75-100 ore (15-20 zile)	28	12	0	40	1,2%	5,1%	0,0%	1,5%
6	peste 100 ore (peste 20)	21	14	0	35	0,9%	5,9%	0,0%	1,4%
	NR	99	9	0	108	4,2%	3,8%	0,0%	4,2%
	Total	2.331	236	24	2.591	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Figura 12. Structura unităților de învățământ respondente, în funcție de nivelul absenteismului

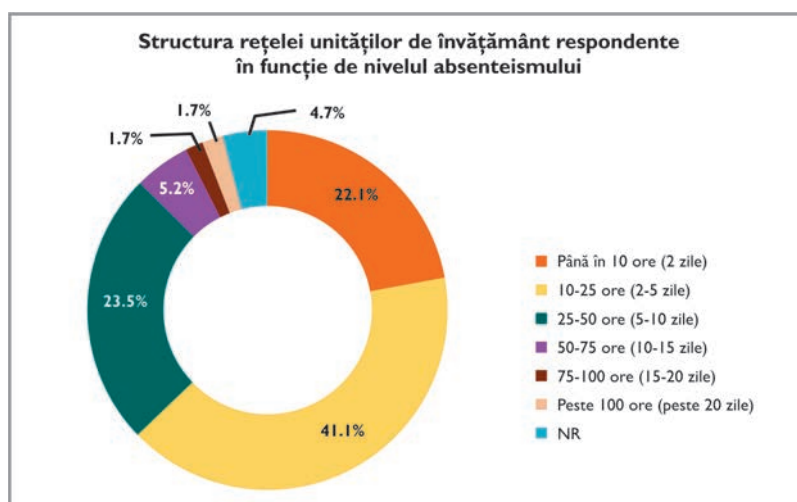

La nivelul **unităților de învățământ cu cadre didactice care au răspuns la chestionar**, nivelul absenteismului (număr mediu de ore absente pe elev) este cel din tabelul și graficele de mai jos:

Tabel 38. Distribuția eșantionului principal pe tip de unitate în funcție de numărul mediu de ore de absențe pe lună pe elev

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
1	Până 10 ore (2 zile)	138	3	20	161	24,2%	4,2%	23,8%	22,1%
2	10-25 ore (2-5 zile)	255	16	28	299	44,7%	22,2%	33,3%	41,1%
3	25-50 ore (5-10 zile)	119	28	24	171	20,8%	38,9%	28,6%	23,5%
4	50-75 ore (10-15 zile)	19	13	6	38	3,3%	18,1%	7,1%	5,2%
5	75-100 ore (15-20 zile)	6	4	2	12	1,1%	5,6%	2,4%	1,7%
6	peste 100 ore (peste 20)	7	5	0	12	1,2%	6,9%	0,0%	1,7%
	NR	27	3	4	34	4,7%	4,2%	4,8%	4,7%
	Total	571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Figura 13. Structura rețelei unităților de învățământ respondente, în funcție de nivelul absenteismului

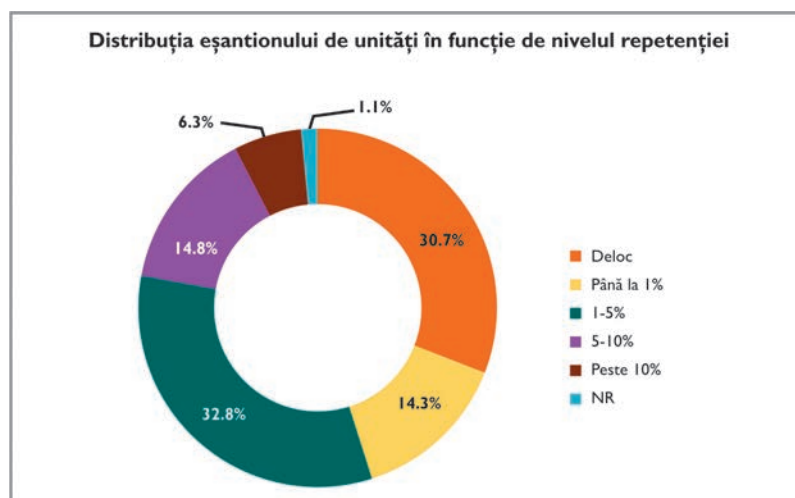
În sfârșit, distribuția unităților în funcție de nivelul **repetenței, pe tipuri de unități școlare**, este prezentată mai jos:

Tabel 39. Distribuția eșantionului principal pe tip de unitate în funcție de nivelul repetenței

		GIM	LIC	PRF	Total	GIM	LIC	PRF	Total
1	Deloc	762	31	2	795	32,7%	13,1%	8,3%	30,7%
2	Până la 1%	334	35	1	370	14,3%	14,8%	4,2%	14,3%
3	1-5%	746	94	11	851	32,0%	39,8%	45,8%	32,8%
4	5-10%	326	48	9	383	14,0%	20,3%	37,5%	14,8%
5	Peste 10%	138	24	1	163	5,9%	10,2%	4,2%	6,3%
	NR	25	4	0	29	1,1%	1,7%	0,0%	1,1%

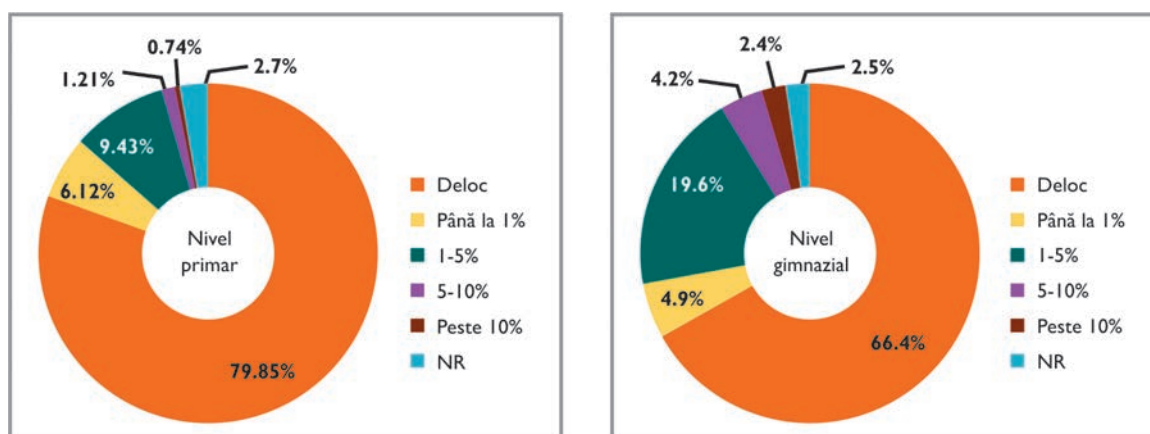
Total	2.331	236	24	2.591	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
-------	-------	-----	----	-------	--------	--------	--------	--------

Figura 14. Distribuția unităților de învățământ respondente, în funcție de nivelul repetenției

Pe cicluri de învățământ, nivelul **repetenției** este următorul:

Figura 15. Distribuția pe cicluri de învățământ, în funcție de nivelul repetenției

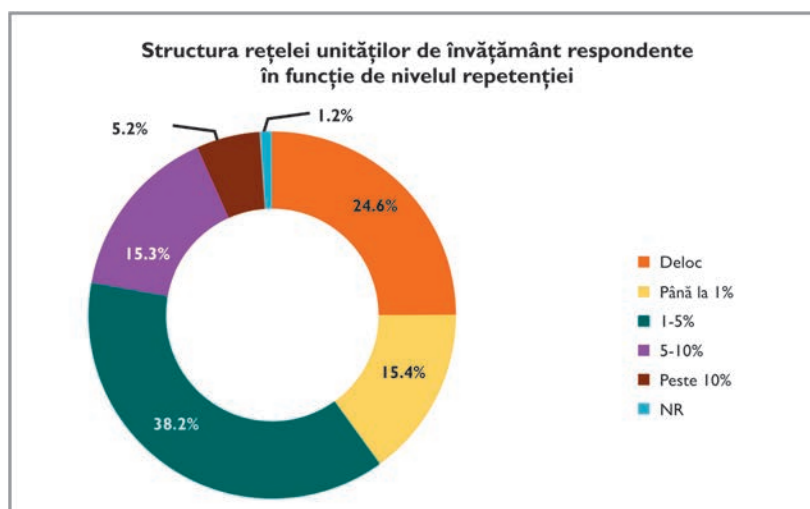

La nivelul **unităților de învățământ cu cadre didactice care au răspuns la chestionar**, nivelul repetenției este similar celui de la nivelul eșantionului național:

Tabel 40. Nivelul repetenției în cazul eșantionului de unități respondente

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
1	Deloc	151	8	20	179	26,4%	11,1%	23,8%	24,6%
2	Până la 1%	83	9	20	112	14,5%	12,5%	23,8%	15,4%
3	1-5%	224	32	22	278	39,2%	44,4%	26,2%	38,2%
4	5-10%	80	16	15	111	14,0%	22,2%	17,9%	15,3%
5	Peste 10%	28	5	5	38	4,9%	6,9%	6,0%	5,2%
	NR	5	2	2	9	0,9%	2,8%	2,4%	1,2%
	Total	571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Figura 16. Structura rețelei unităților de învățământ respondente, în funcție de nivelul repetenției

În completarea perspectivei de analiză a abandonului școlar ca diferență intrare-ieșire la nivelul unui an școlar pe unitatea de învățământ, abandonul poate fi abordat și din perspectiva continuării studiilor în anul școlar următor.

În opinia noastră, cel mai puternic și mai util indicator de participare școlară este rata de trecere la nivelul următor de învățământ – respectiv, **procentul absolvenților unui nivel de învățământ, cuprinși în primul an al nivelului superior**. Pentru analiza pierderilor din învățământul de bază, ca obiectiv al prezentului studiu, a fost analizată ruta școlară a absolvenților învățământului primar și cea a absolvenților învățământului gimnazial.

Pentru absolvenții învățământului primar a fost utilizat indicatorul referitor la ponderea absolvenților clasei a IV-a a anului anterior evaluării care s-au înscris în clasa a V-a în orice unitate școlară, iar pentru absolvenții învățământului gimnazial, în condițiile generalizării învățământului de 11 ani, a fost utilizat indicatorul referitor la ponderea absolvenților clasei a VIII-a a anului anterior evaluării care s-au înscris în clasa a IX-a de liceu, restul considerându-se că sunt repartizați în școli profesionale.

În special pentru nivelul gimnazial, având în vedere că elevii continuă, de regulă, școala în altă unitate, numărul răspunsurilor la acest item a fost, în general, mic (non-răspunsuri / rubrici necompletate numeroase), iar calitatea acestora discutabilă (existând neconcordanțe între variabile), ceea ce indică necunoașterea situației referitoare la destinația ulterioară a elevilor școlii. De asemenea, deși informația a fost solicitată la nivelul întregii unități, au fost oferite informații numai pentru unitatea coordonatoare (școala în care funcționează), ignorând structurile din subordine. Ca urmare, în cazul învățământului primar au fost identificate date pentru 70% dintre unitățile cu acest nivel, iar pentru continuarea învățământului de către absolvenții de gimnaziu doar pentru 45% dintre unități.

Conform informațiilor oferite de școală, pentru 88,9% dintre unitățile evaluate în clasa a V-a a unei unități de învățământ se regăsesc toți absolvenții învățământului primar, pierderi școlare la trecerea către gimnaziu afectând aproximativ 10% dintre unități. Cuprinderea integrală a absolvenților de gimnaziu în liceu a fost identificată în patru din zece unități respondente (40,3%), dar în cazul gimnaziilor situația este condiționată de rezultatele la evaluarea națională.

Analiza continuării educației de către elevii din mediul rural trebuie corelată cu rețeaua școlară locală în ce privește prezența în proximitatea zonală a unor unități cu nivel superior de educație. Asociat acestei analize, trebuie evaluată calitatea căilor de acces și prezența unor mijloace de transport.

Distribuția unităților cu nivel primar, în funcție de procentul **absolvenților clasei a IV-a** din anul școlar anterior, înscriși în clasa a V-a a unei unități școlare este prezentată în tabelul de mai jos:

Tabel 41. Procentul absolvenților clasei a IV-a din unitate, din anul școlar anterior, care au continuat școala în clasa a V-a

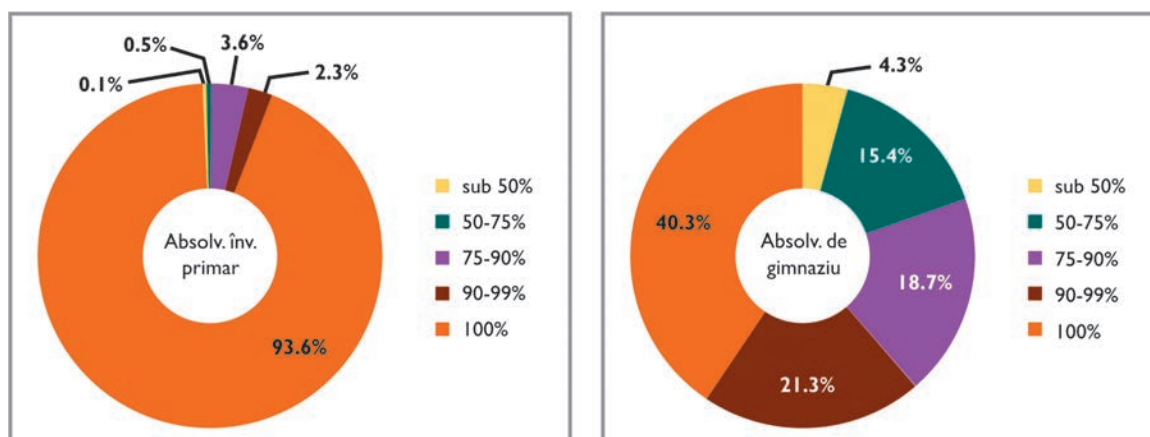
Procentul absolvenți cls. a IV-a din unitate care au continuat școala	Nr. unități respondente	Pondere unităților din unitățile care au răspuns
sub 50%	2	0,1%
50-75%	8	0,5%
75-90%	62	3,6%
90-99%	40	2,3%
100%	1.633	93,6%
Total respondenți	1.745	100,0%

Distribuția unităților cu nivel gimnazial, în funcție de procentul absolvenților clasei a VIII-a din anul școlar anterior, înscriși în clasa a IX-a de liceu.

Tabel 42. Procentul absolvenților clasei a VIII-a din unitate, din anul școlar anterior, înscriși în clasa a IX-a de liceu

Procent absolvenți cls. a VIII-a din unitate înscriși în liceu	Nr. unități respondente	Pondere unităților din unitățile care au răspuns
sub 50%	50	4,3%
50-75%	180	15,4%
75-90%	218	18,7%
90-99%	249	21,3%
100%	471	40,3%
Total respondenți	1.168	100,0%

Figura 17. Structura unităților școlare respondente în funcție de ponderea absolvenților unui nivel de învățământ care continuă studiile cu nivelul următor

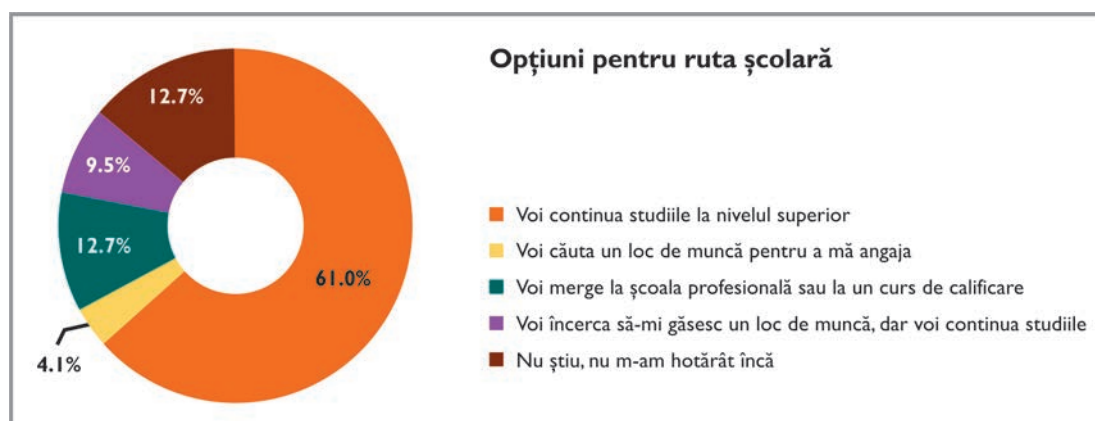

Răspunsurile elevilor la chestionarul aplicat au confirmat situația descrisă mai sus. În privința intențiilor de continuare a studiilor, răspunsurile sunt sintetizate în tabelul și graficul de mai jos:

Tabel 43. Distribuția elevilor respondenți în funcție de opțiunea privind ruta școlară

1. Voi continua studiile la nivelul superior	405	61,1%
2. Voi căuta un loc de muncă pentru a mă angaja	27	4,1%
3. Voi merge la o școală profesională sau la un curs de calificare	84	12,7%
4. Voi încerca să-mi găsesc un loc de muncă, dar voi continua și studiile	63	9,5%
5. Nu știu, nu m-am hotărât încă	84	12,7%
TOTAL	663	100,0%

Figura 18. Opțiuni pentru ruta școlară

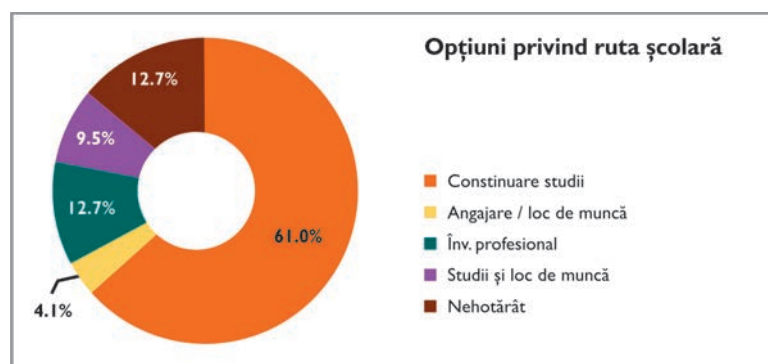

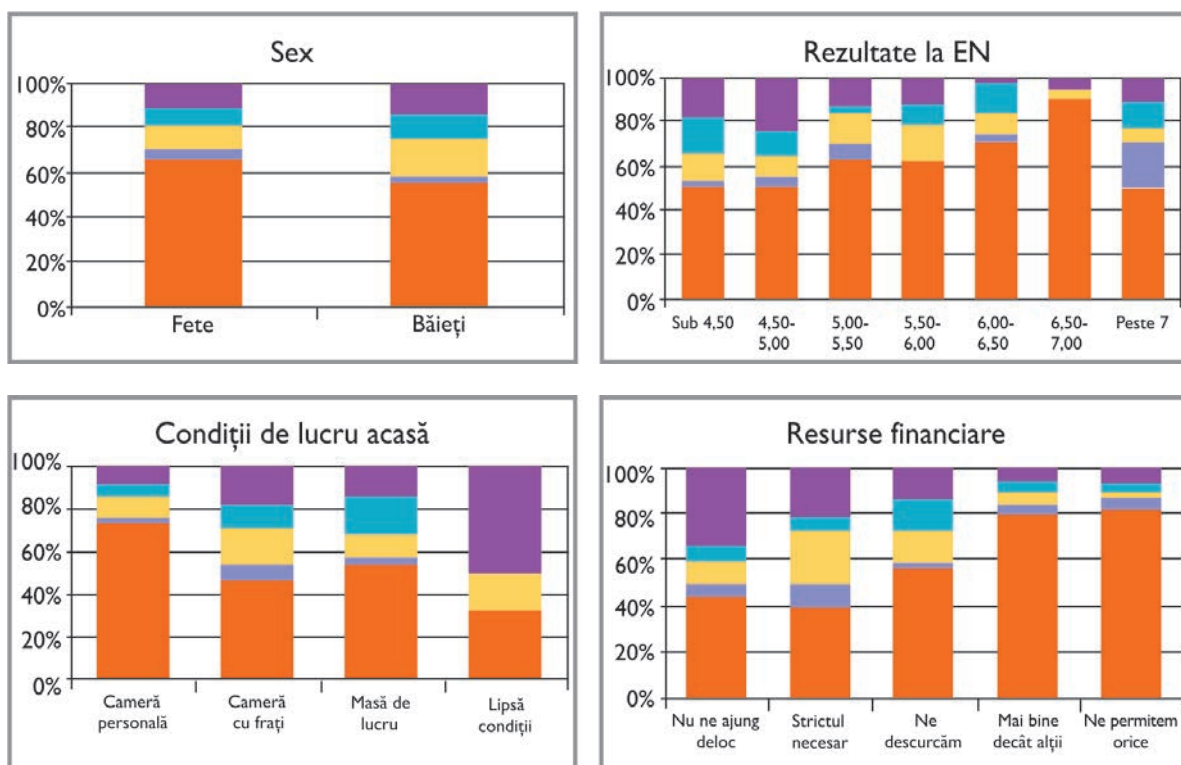
Opțiunile elevilor în funcție de sex, media școlii la Evaluarea Națională, condițiile de acasă și nivelul perceput economic al familiei sunt prezentate în tabelul de mai jos. Se observă o influență foarte puternică a factorilor de context asupra opțiunilor elevilor:

Tabel 44. Distribuția elevilor respondenți în funcție de opțiunea privind ruta școlară, în funcție de factori individuali și de context ai unității

		Continuă studiile	Angajare	Înv. profesional	Angajare și studii	Nu m-am hotărât
Total		61,1%	4,1%	12,7%	9,5%	12,7%
Sex	Fată	65,4%	5,2%	9,4%	8,3%	11,7%
	Băiat	55,2%	2,5%	17,2%	11,1%	14,0%
Media școlii la Evaluarea Națională	Sub 4,50	51,3%	1,7%	12,0%	17,1%	17,9%
	4,50-5,00	51,8%	3,6%	8,9%	10,7%	25,0%
	5,00-5,50	62,8%	7,3%	14,0%	3,0%	12,8%
	5,50-6,00	60,8%	1,2%	17,0%	8,8%	12,3%
	6,00-6,50	70,9%	3,9%	9,7%	12,6%	2,9%
	6,50-7,00	90,5%	0,0%	4,8%	0,0%	4,8%
	Peste 7	54,8%	16,1%	6,5%	12,9%	9,7%
Condițiile de acasă	Cameră proprie	73,5%	3,0%	9,5%	6,4%	7,6%
	Cameră cu frații	47,3%	6,4%	18,2%	10,5%	17,7%
	Masă de lucru	54,4%	2,9%	10,7%	18,4%	13,6%
	Lipsă condiții	33,3%	0,0%	16,7%	0,0%	50,0%
Resursele financiare percepute ale familiei	Nu ne ajung nici pentru strictul necesar	44,4%	5,6%	11,1%	5,6%	33,3%
	Ne ajung doar pentru strictul necesar	38,9%	11,1%	23,3%	5,6%	21,1%
	Ne ajung să ne descurcăm	56,8%	1,7%	14,5%	13,6%	13,4%
	Ne permit să trăim mai bine decât alții	79,7%	5,1%	5,1%	5,1%	5,1%
	Ne permit să avem tot ce dorim	82,1%	5,1%	3,8%	2,6%	6,4%

Figura 19. Opțiuni privind ruta școlară

Câteva concluzii: procentul mediu al elevilor care continuă studiile în școlile rurale este de 98,4% (mai scăzut conform opiniilor exprimate de elevi), iar procentul de promovare de 96,9%. Frecventarea cursurilor a fost în medie de 827,5 ore/elev, din totalul de 850 ore ale anului școlar. Evaluând indicatorii din perspectiva deficiențelor în realizarea obiectivelor educaționale, se constată o medie de abandon școlar de 1,5%, un nivel de 3,2% a cazurilor de repetenție și un absenteism mediu de 22,5 ore/elev, reprezentând aproape o săptămână de absentare a cursurilor de către toți elevii școlii. Cei trei indicatori, considerați din punct de vedere statistic cazuri/fenomene rare, vor fi abordați în analiză prin gruparea unităților din punct de vedere calitativ.

Abandonul școlar a fost semnalat în cazul a 40% dintre unități, în procente diferite. Din totalul unităților, 55,5% sunt unități fără cazuri de abandon, alte 2,9% neoferind aceste informații. Situațiile cele mai numeroase de abandon se regăsesc în cazul liceelor, dintre care doar puțin peste un sfert (26,3%) nu se confruntă cu astfel de cazuri, iar aproape o treime (31,7%) au până la 5% cazuri de abandon. Trebuie menționat că situația se referă la toți anii de studiu, fără a cunoaște situația ciclului inferior de liceu care reprezintă învățământul obligatoriu. În învățământul gimnazial, șase din zece unități (59%) nu au avut cazuri de abandon, 16,7% au pierdut până la 1% dintre elevi și un același procent au semnalat până la 5% cazuri de abandon școlar.

Pe niveluri, nivelul abandonul școlar diferă. Conform informațiilor oferite de școală, în opt din zece unități (79,9%) nu au existat situații de abandon școlar la nivelul învățământului primar, iar în 15% abandonul în învățământul primar a fost sub 5%. Dintre unitățile evaluate, două treimi (66,4%) nu au înregistrat cazuri de abandon în gimnaziu, iar în una din cinci unități (19,6%) abandonul a fost de 1-5%.

Absenteismul de la ore s-a petrecut de asemenea cu precădere în învățământul liceal, între aceste unități existând și licee cu peste 15 zile absente în medie pe elev.

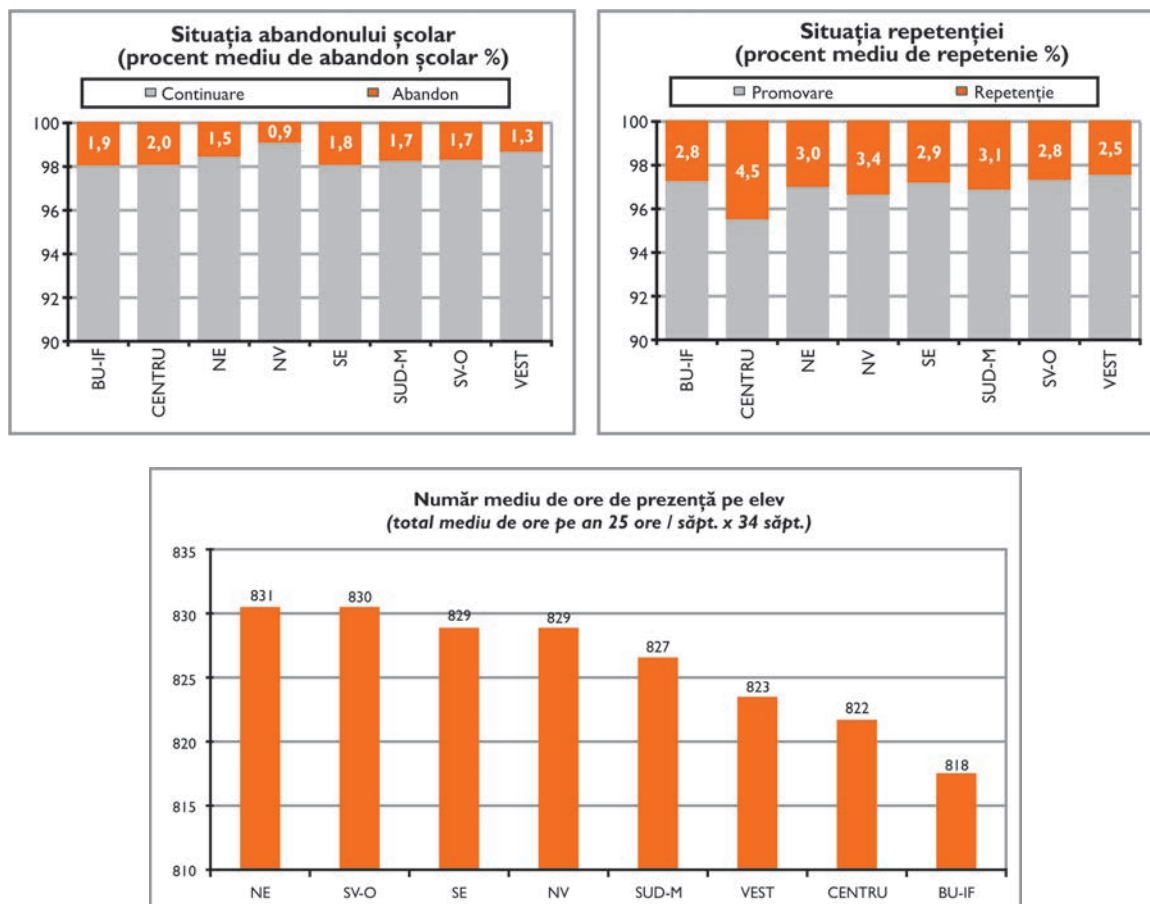
Cazurile de repetenție au fost semnalate de șapte din zece unități din rural, promovarea integrală pe tipuri de unități indicând o treime (32,7%) dintre gimnaziile, 14% dintre licee și 8,3% dintre școlile profesionale.

Pe **regiuni de dezvoltare**, situația indicatorilor de participare este următoarea:

Tabel 45. Situația indicatorilor de participare pe regiuni de dezvoltare

	Regiune	Abandon (%)	Absențe (ore)	Repetenție (%)
1	B-IF	1,88	32,40	2,77
2	CENTRU	1,96	28,37	4,50
3	NE	1,55	19,34	2,96
4	NV	0,90	21,23	3,39
5	SE	1,84	21,12	2,85
6	SUD-M	1,70	23,46	3,13
7	SV-O	1,70	19,57	2,77
8	VEST	1,30	26,54	2,50
	Total	1,57	22,40	3,14

Figura 20. Situația abandonului școlar și a repetenției

Recomandări privind programele și acțiunile care vizează îmbunătățirea participării școlare:

- Sunt necesare programe de îmbunătățire a participării școlare pentru școlile din mediul rural.
- Vor beneficia de aceste programe, într-o primă tranșă, unitățile școlare cu un procent de abandon școlar mai mare de 5% (aproximativ 9% dintre unitățile de învățământ din mediul rural) și care înregistrează, concomitent, niveluri de repetenție de peste 5%.
- Vor beneficia de aceste programe cu precădere unitățile școlare cu mediile la indicatorii de participare sub nivelul regiunii de apartenență.
- Beneficiarii acestor programe vor fi, cu precădere dar nu exclusiv, elevii din ciclul gimnazial, aflați în risc major de abandon școlar (cu peste 50 de ore absențe și în risc de repetenție).
- Vor beneficia de aceste programe, cu precădere, unitățile școlare care au rate de trecere la nivelul următor de învățământ mai mici de 90% pentru absolvenții învățământului primar și sub 50% pentru absolvenții învățământului gimnazial.

3.3. Concluzii și recomandări privind mediul de proveniență a elevilor

În vederea analizei asupra unei populații statistice omogene din punct de vedere al factorilor școlari, s-a procedat la izolarea din context a caracteristicilor de mediu familial. Prin standardizare s-a determinat un indicator global (“mediul familial”) necesar procedurii de omogenizare, obținut prin însumarea caracteristicilor “nivelul mediu de educație a familiei”, “procentul elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES²⁰)” și “procentul elevilor din familii dezavantajate economic”. Deși procentul elevilor romi din unitate este un factor care se corelează puternic negativ cu rezultatele, nu l-am introdus în analiză, pentru a nu se înțelege că apartenența etnică ar fi problema. Totodată, procentul elevilor de etnie romă din școală se corelează, la fel de puternic, dar pozitiv cu nivelul redus de educație a familiei și cu nivelul sărăciei.

Ca urmare (v. și ARACIP, 2015), **procentul mare de elevi de etnie romă este un indicator “proxy” al existenței problemelor ce țin de sărăcie și nivel scăzut de educație și, ca urmare, școlile cu un procent mare de elevi romi vor deveni, cu certitudine, o țintă prioritară de intervenție.**

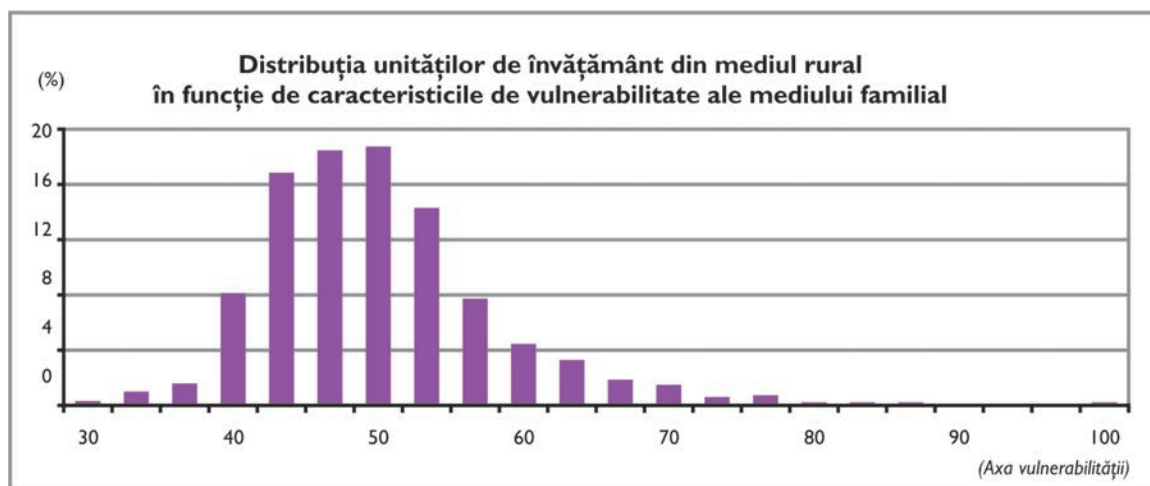
²⁰ Am folosit acest termen pentru a cuprinde atât copiii cu “handicap” (definit în legislația în vigoare), cât și pe cei cu certificat de orientare, eliberat de CJRAE/CMBRAE.

În contextul asocierii unor caracteristici de risc (vulnerabilitate), ca medie obținută din valorile standardizate Hull ale acestora (cu media 50 și abatere standard 14), valorile indicatorului de mediu familial (care menține caracteristica de risc) vor descrie scala valorică 0-100, sensul de creșterea a valorilor indicând o creștere a situațiilor de risc (vulnerabilitate). Indicatorul a fost determinat pentru unitățile cu informații completate pentru toți cei trei indicatori.

Tabel 46. Distribuția elevilor respondenți în funcție de opțiunea mediul familial

Indicatori	Mediul familial	Număr mediu ani studiu părinți	Procent elevilor cu CES	Procent elevi din familii cu nivel economic scăzut
Nr. unități	2.495	2.495	2.591	2.591
Unități cu date lipsă	96	96	0	0
Scor minim	28,72	4	0	0
Scor maxim	100	16	38,64	100
Scor mediu	50,06	9,77	1,09	13,81
Ab. med. pătratică	8,18	1,48	2,36	22,95
Coef. variație	16,3%	15,1%	216,8%	166,2%
Quartila 1	44,58	8,74	0,00	0,00
Quartila 2	48,91	9,75	0,25	2,59
Quartila 3	53,87	10,82	1,21	17,69

Figura 22. Distribuția unităților de învățământ din rural în funcție de vulnerabilitate a mediului familial

Tendința crescătoare a nivelului oricăruia dintre aceștia indică o creștere a nivelului de risc pentru elevii școlii respective. În cazul mediului familial, la o medie de 50 la nivel de eșantion, valorile quartile reflectă situații de risc pentru peste jumătate dintre unitățile evaluate. Deși intervalul de valori atinge scorul maxim de 100 puncte, se observă cu

ușurință din reprezentarea grafică că nivelurile de peste 75 de puncte (risc major) se regăsesc în cazuri izolate.

Analiza caracteristicilor de mediu familial al elevilor din școală a relevat situații apropiate între școli din perspectiva **nivelului educațional al familiei**, media eșantionului privind media anilor de studiu la nivel de școală indicând mai puțin de 10 clase pentru părinți (9,8 ani medii de studiu), situație care, conform medianei, reprezintă cel puțin jumătate dintre unitățile evaluate. Procentul mediu al copiilor cu nevoi speciale de educație este nesemnificativ (1,09%), în cel puțin jumătate dintre unități acesta nedepășind nivelul de 0,25%. Cel de-al treilea indicator utilizat în componența mediului familial se referă la nivelul economic al familiei. La nivelul eșantionului a rezultat ca unitate medie, unitatea cu un procentul mediu de 12,21% elevi din familii dezavantajate economic, identificați în mod obiectiv prin întocmirea dosarului de bursă socială, acordată sau neacordată (din lipsă de fonduri).

Prezența unor elevi din familii dezavantajate economic în două treimi dintre unitățile evaluate (62,6%), în procente de până la 100% dintre elevi, a determinat utilizarea dublă a acestui indicator, pe lângă contribuția la alcătuirea mediului familial, fiind utilizat distinct ca factor de influență asupra performanței școlare.

La nivelul întregului eșantion, distribuția unităților în funcție de procentul elevilor din familii dezavantajate economic este următoarea:

Tabel 47. Distribuția eșantionului principal în funcție de ponderea pe școală a elevilor din familii dezavantajate

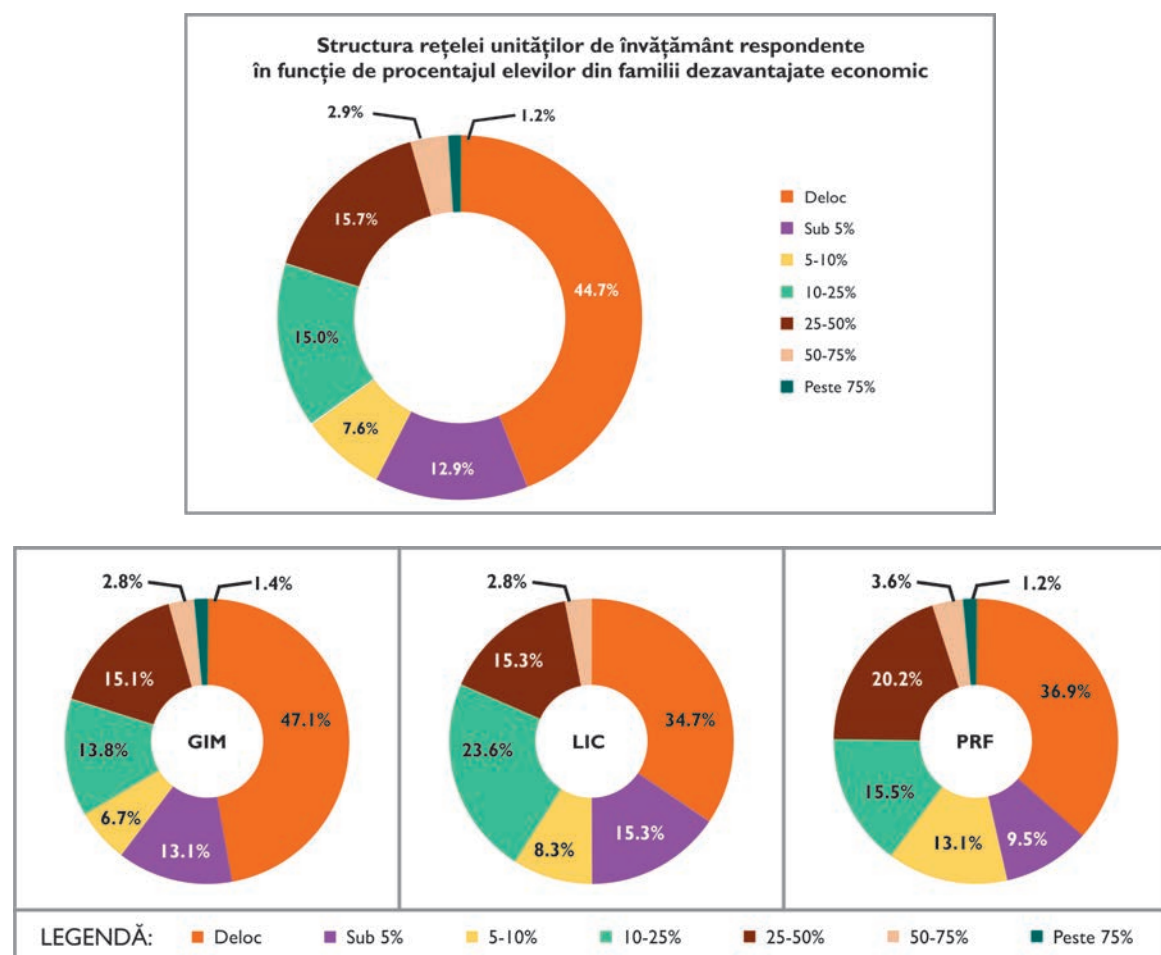
		Total unități	GIM	LIC	PRF	Total
1	Deloc	970	38,6%	28,4%	16,7%	37,4%
2	Sub 5%	485	17,1%	33,9%	25,0%	18,7%
3	5-10%	241	8,9%	12,7%	12,5%	9,3%
4	10-25%	424	16,7%	12,3%	25,0%	16,4%
5	25-50%	241	9,5%	7,2%	12,5%	9,3%
6	50-75%	112	4,4%	3,4%	4,2%	4,3%
7	Peste 75%	118	4,8%	2,1%	4,2%	4,6%
	Total	2.591	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

La nivelul **unităților școlare cu cadre didactice care au răspuns la chestionar**, procentul elevilor din familii dezavantajate economic este mai mic decât la nivelul eșantionului național.

Tabel 48. Distribuția eșantionului respondent în funcție de ponderea elevilor din familii dezavantajate

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
1	Deloc	269	25	31	325	47,1%	34,7%	36,9%	44,7%
2	Sub 5%	75	11	8	94	13,1%	15,3%	9,5%	12,9%
3	5-10%	38	6	11	55	6,7%	8,3%	13,1%	7,6%
4	10-25%	79	17	13	109	13,8%	23,6%	15,5%	15,0%
5	25-50%	86	11	17	114	15,1%	15,3%	20,2%	15,7%
6	50-75%	16	2	3	21	2,8%	2,8%	3,6%	2,9%
7	Peste 75%	8	0	1	9	1,4%	0,0%	1,2%	1,2%
	Total	571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Figura 23. Structura rețelei unităților de învățământ respondente în funcție de procentul elevilor din familii dezavantajate economic

Asemănător indicatorilor de participare, pentru o analiză în scop de ameliorare (pentru care valorile mai mici să reflecte situațiile de risc, iar cele mai mari aspecte pozitive), s-a procedat la o „pozitivare” a indicatorului de mediu familial, sensul de creștere a valorilor acestui indicator reflectând diminuarea situațiilor de risc pentru unitățile investigate. Prin schimbarea sensului, scala de evaluare, valoarea mediei și caracteristicile de înprăștiere

(abaterea standard și coeficientul de variabilitate) se mențin. Modificările intervin în valorile extreme și quartile, riscul minim la nivel de eșantion fiind de nivel 0,02 puncte, în timp ce riscul maxim este evaluat la 74,6 puncte. Valorile quartile vor deveni $Q1=46,3$, $Q2=51,2$, $Q3=55,2$.

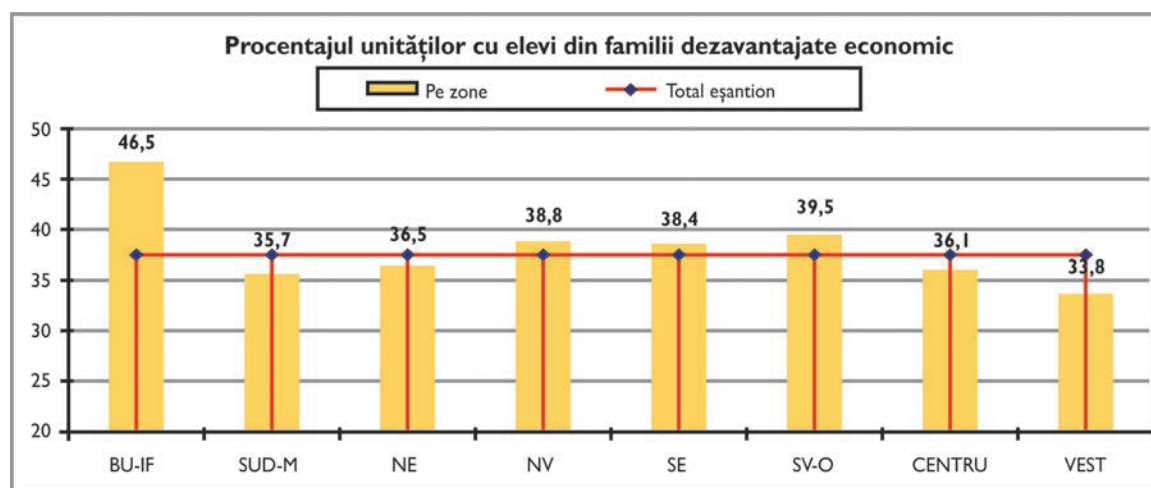
În același mod se va pozitiva și sensul indicatorului referitor la ponderea elevilor din familii dezavantajate economic, îmbunătățirea situațiilor prin diminuarea ponderii acestor copii fiind orientată către partea superioară a scalei de evaluare. Pe baza celor doi indicatori de evaluare a riscului provenit din caracteristici ale mediului familial (ponderea elevilor din familii dezavantajate economic și mediul familial) se vor investiga situațiile care necesită intervenții de ameliorare.

Evaluarea pe regiuni de dezvoltare și pe tipuri de unitate a situațiilor de dezavantaj economic a relevat următoarele:

Tabel 49. Distribuția eșantionului principal în funcție de ponderea elevilor din familii cu nivel economic scăzut, pe regiuni de dezvoltare

	Distribuția unităților pe zone, în funcție de ponderea elevilor din familii cu nivel economic scăzut (%)								Peste 25% dintre elevi
	Peste 75%	50-75%	25-50%	10-25%	5-10%	Sub 5%	Deloc		
B-IF	4,7	7,0	14,0	14,0	7,0	7,0	46,5	100	25,6
CENTRU	5,6	5,2	8,4	16,1	6,6	22,4	35,7	100	19,2
NE	1,7	4,4	8,5	17,4	11,6	19,9	36,5	100	14,7
NV	4,5	2,4	11,4	17,0	11,2	14,6	38,8	100	18,4
SE	4,7	2,9	8,5	15,8	11,1	18,5	38,4	100	16,1
SUD-M	2,4	3,9	8,9	15,6	7,3	22,5	39,5	100	15,1
SV-O	7,4	6,3	11,0	16,0	6,1	17,1	36,1	100	24,8
VEST	10,0	5,5	7,0	16,9	11,4	15,4	33,8	100	22,4
Total	4,6	4,3	9,3	16,4	9,3	18,7	37,4	100	18,2

Figura 24. Procentul unităților cu elevi provenind din familii dezavantajate economic

Tabel 50. Distribuția eșantionului principal în funcție de ponderea elevilor din familii cu nivel economic scăzut, pe tip de unitate

	Distribuția unităților pe tipuri, în funcție de ponderea elevilor din familii cu nivel economic scăzut (%)								Peste 25% dintre elevi
	Peste 75%	50-75%	25-50%	10-25%	5-10%	Sub 5%	Deloc		
GIM	4,8	4,4	9,5	16,7	8,9	17,1	38,6	100	18,7
LIC	2,1	3,4	7,2	12,3	12,7	33,9	28,4	100	12,7
PRF	4,2	4,2	12,5	25,0	12,5	25,0	16,7	100	20,8
Total	4,6	4,3	9,3	16,4	9,3	18,7	37,4	100	18,2

La nivelul eșantionului, două treimi (62,6%) au menționat elevi pentru care s-a întocmit dosar de bursă socială, elevi instituționalizați sau elevi în plasament. Conform declarațiilor la nivelul școlii, procentul elevilor în această situație variază de la o unitate la alta, dar se constată că în aproape una din cinci unități (18,2%) peste un sfert dintre elevi aparțin unor familii dezavantajate economic. Pe zone de dezvoltare, deși în zona București-Ilfov apare cel mai mare procent al unităților care nu au semnalat astfel de situații (46,5%), la distanță de 7 puncte procentuale față de cea următor clasată, au fost semnalate și cazuri opuse, în care procentul unităților cu mai mult de sfert dintre elevi în dezavantaj economic fiind mai ridicat, situația cea mai dificilă fiind în cazul zonei Vest, unde aproape un sfert dintre unități au peste un sfert dintre elevi din familii dezavantajate economic.

Tabel 51. Distribuția eșantionului în funcție de ponderea elevilor din familii cu nivel economic scăzut, în scoruri Z

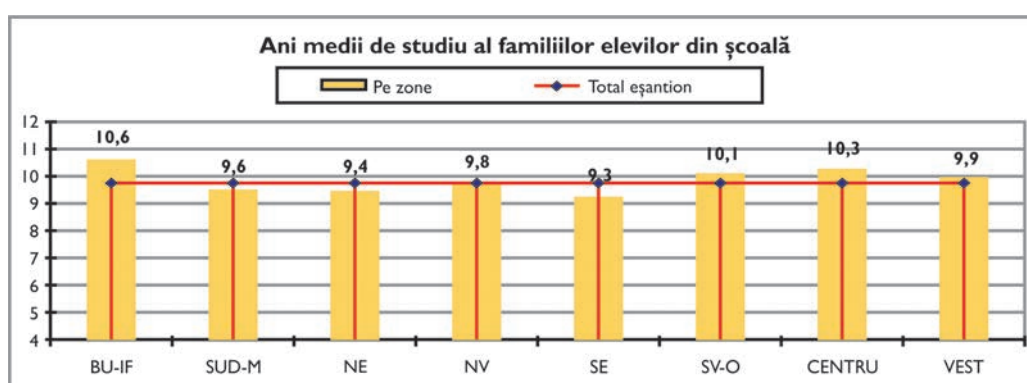
Media la EN	Distribuția unităților pe zone, în funcție de scorurile Z determinate în raport cu media și dispersia nivelului de risc familial la nivelul întregului eșantion (%)									Procent sub medie
	Sub M-3D	M-3D	M-2D	M-D	M	M+D	M+2D	Total		
B-IF	6,17	0,0	0,0	2,6	18,4	0,0	52,6	26,3	100	21,1
CEN.	5,92	1,1	3,7	10,0	30,4	5,2	38,1	11,5	100	45,2
NE	6,12	0,0	0,8	4,8	24,2	6,9	55,4	7,9	100	29,8
NV	6,11	0,6	0,8	8,0	24,9	2,5	50,0	13,3	100	34,3
SE	6,11	0,0	1,2	8,2	27,5	6,6	51,1	5,4	100	36,9
SUD-M	6,12	0,2	0,5	5,2	19,6	4,1	54,6	15,8	100	25,5
SV-O	5,97	0,3	1,1	9,1	20,7	4,0	44,9	19,9	100	31,3
VEST	5,70	2,6	4,1	8,7	23,6	3,6	48,2	9,2	100	39,0
Total	6,04	0,5	1,4	7,2	24,0	4,8	49,9	12,2	100	33,1

Pe tip de unitate, procentul cel mai ridicat al unităților cu elevi proveniți din familii dezavantajate este cel al școlilor profesionale unde 4 din 5 unități (85%) au semnalat elevi un nivel economic scăzut.

Tabel 52. Distribuția unităților pe tipuri, în funcție de scorurile Z determinate în raport cu media și dispersia nivelului de risc familial la nivelul întregului eșantion

	Media la EN	Distribuția unităților pe tipuri, în funcție de scorurile Z determinate în raport cu media și dispersia nivelului de risc familial la nivelul întregului eșantion (%)								Procent sub medie
		Sub M-3D	M-3D	M-2D	M-D	M	M+D	M+2D	Total	
GIM	6,04	0,5	1,4	7,5	24,8	4,8	49,5	11,5	100	34,2
LIC	6,07	0,4	0,9	3,1	14,5	4,4	56,6	20,2	100	18,9
PRF	5,99	0,0	4,3	21,7	39,1	4,3	30,4	0,0	100	65,2
Total	6,04	0,5	1,4	7,2	24,0	4,8	49,9	12,2	100	33,1

Figura 25. Nivelul de studii în familiile elevilor

În condițiile în care o componentă importantă a contextului familial o reprezintă nivelul de educație a familiei, indicatorul "mediu familial" este în mare măsură influențat de acest indicator. Dacă media eșantionului se situează la mai puțin de 10 ani absolviți de către părinți cu nivelul de educație cel mai ridicat (9,78 ani), pe zone de dezvoltare situația cea mai bună situație se înregistrează în zona București-Ilfov, cu o medie de 10,6 ani.

Indicatorii prezentați se înscriu în lista factorilor care pot influența performanța și participarea școlară. În aceste condiții, prezentăm **situația finalităților / rezultatelor de bază** ale unității în funcție de factorii de mediu familial analizați.

Finalități educaționale în funcție de **nivelul mediu de educație** a familiei elevilor din unitate:

Tabel 53. Distribuția finalităților educaționale în funcție de nivelul de educație a familiei elevilor din unitate

	Număr de unități		Media la EN	Abandon școlar	Ore de prezență
Fără școala gimnazială absolvită	165	6,7%	5,63	2,87	811,8
Absolvent de gimnaziu	1.039	42,1%	5,90	1,70	825,6
Absolvent de 10 ani	1.017	41,2%	6,17	1,35	830,3
Absolvent de liceu	248	10,0%	6,38	1,14	834,4
Total	2.469	100,0%	6,04	1,57	827,6

Nivelul de realizare a finalităților educaționale în funcție de **procentul elevilor din familii defavorizate** și de **contextul general** al mediului familial este:

Tabel 54. Distribuția finalităților educaționale în funcție de nivelul de procentul elevilor din familii defavorizate

	Număr de unități		Media la EN	Abandon școlar	Ore de prezență
Deloc	165	6,7%	5,63	2,87	811,8
Sub 5%	1039	42,1%	5,90	1,70	825,6
5-10%	1017	41,2%	6,17	1,35	830,3
10-25%	248	10,0%	6,38	1,14	834,4
25-50%	165	6,7%	5,63	2,87	811,8
50-75%	1.039	42,1%	5,90	1,70	825,6
Peste 75%	1.017	41,2%	6,17	1,35	830,3
Total	2.469	100,0%	6,04	1,57	827,6

Tabel 55. Distribuția finalităților educaționale în funcție de contextul general al mediului familial

	Număr de unități	Media la EN		Abandon școlar	Ore de prezență
Sub M-3D	12	0,5%	5,88	4,92	815,6
M-3D	35	1,4%	6,00	3,66	819,7
M-2D	180	7,2%	5,83	1,89	822,4
M-D	598	24,0%	5,93	1,72	824,0
M	119	4,8%	5,95	1,33	826,5
M+D	1.246	49,9%	6,09	1,47	829,0
M+2D	305	12,2%	6,24	1,27	833,3
Total	2.495	100,0%	6,04	1,57	827,6

Figura 26. Media la Evaluarea Națională

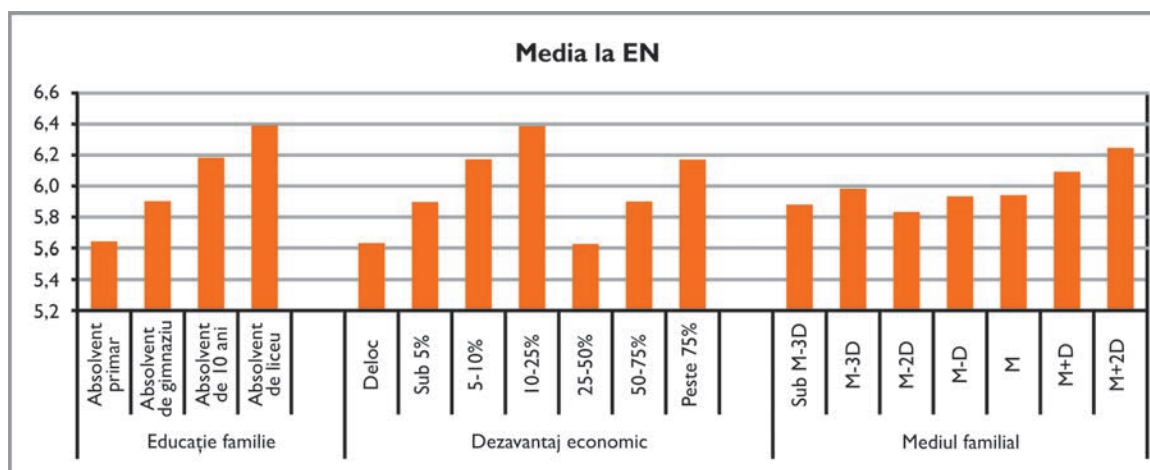

Figura 27. Date privind abandonul școlar

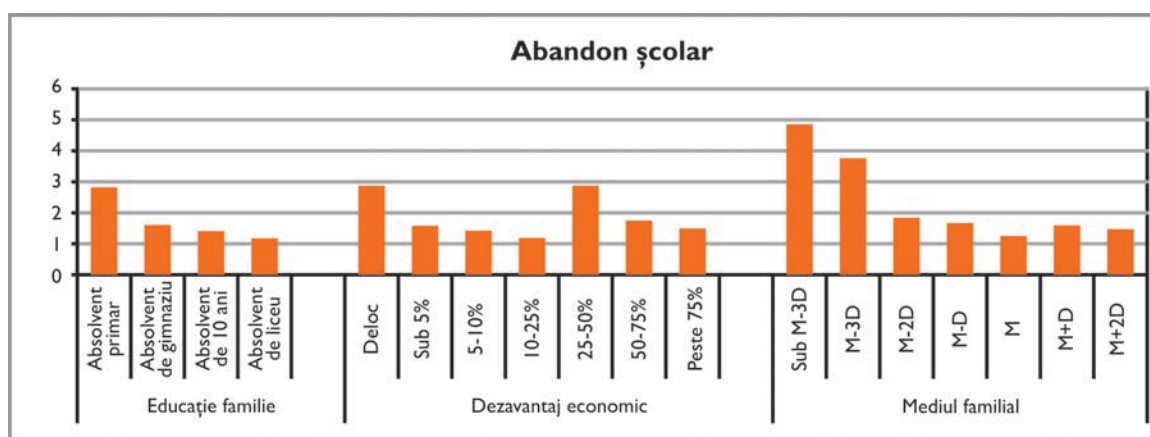
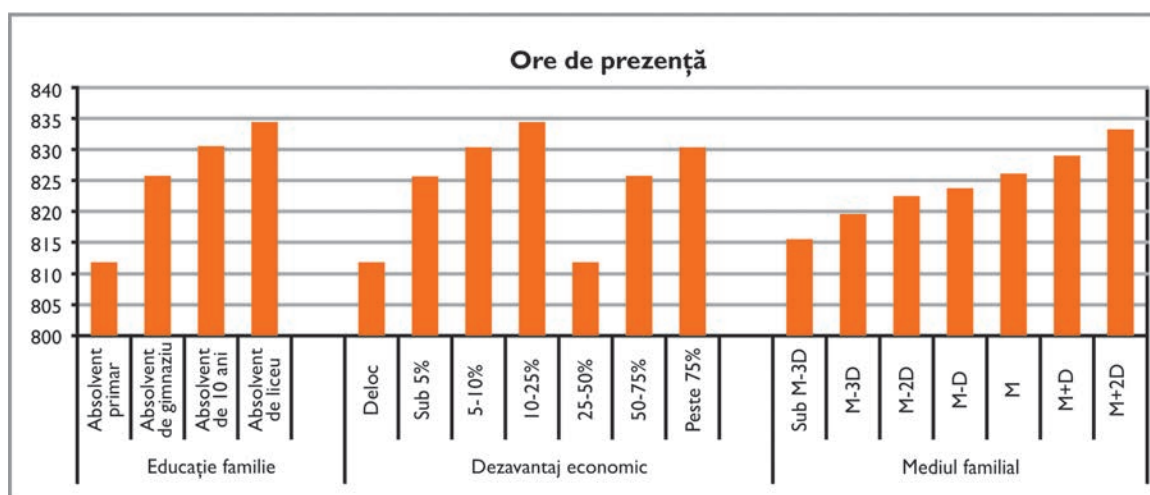

Figura 28. Date privind prezența la școală

Se constată că toți cei trei factori analizați influențează rezultatele școlare, rezultatele la EN crescând pe măsura creșterii nivelului de educație al familiei, participarea școlară evoluând în același sens. Indicatorul general de mediu familial se corelează de asemenea cu evoluția pozitivă a acestor rezultate. Referitor la nivelul economic al familiei, în scopul obiectivizării informației, a fost cerut doar procentul elevilor cu dosar de bursă socială. Situația reală a dezavantajului de această natură este, însă, un indicator conjunctural, putând cuprinde, pentru mediul rural, și situații de șomaj, climă mai aspră etc. Se pot observa, de asemenea, câteva regiuni de dezvoltare cu procente semnificativ mai mari de elevi dezavantajați.

Ultimul indicator din această categorie pe care îl avem în vedere se referă la accesul la unitatea școlară. Condițiile de acces s-au referit la calitatea căilor de acces în contextul unui drum cu pericole (zone izolate, treceri prin pădure, treceri căi ferate sau drumuri intens circulate, căi de acces dependente de starea vremii etc.) și al prezenței unor mijloace de transport. La nivelul bazei investigate, din totalul celor 2.591 unități, 471

(18,2%) au menționat școala ca fiind situată în zonă cu probleme de acces, condițiile de acces menționate fiind următoarele:

Tabel 56. Distribuția unităților în funcție de condițiile de transport / acces la unitatea de învățământ

			% din 471	% din total
1	Fără mijloace de transport / drum cu pericole	2	0,4%	0,1%
2	Transport temporar	55	11,7%	2,1%
3	Fără mijloace de transport / fără drum accesibil	28	5,9%	1,1%
4	Transport adecvat	380	80,7%	14,6%
	NR	6	1,3%	0,2%
	Total	471	100,0%	18,1%

Pentru elevii cu domiciliu la distanțe mai mari, opt dintre unitățile care au semnalat probleme de acces (80,7%, 14,6% din total) dispun de mijloace de transport adecvate, fie transport în comun, fie transport școlar. Din totalul unităților, doar 3,3% se confruntă cu probleme de acces, fie cu lipsa mijloacelor de transport, fie din cauza transportului temporar. La nivelul bazei investigate, o treime dintre unități (804, respectiv 31%) beneficiază de mijloace de transport școlar.

Timpul mediu de parcurs distanța casă-școală este de aproximativ 20 minute, fiind cuprins între 15 (în cazul a 60% dintre unități) și 90 de minute – estimat la nivelul unei unități.

Caracteristica de "unitate cu personalitate juridică" a bazei investigate reprezintă o limită majoră legată de analiza accesului la unitatea de învățământ. Timpul de acces, precum și calitatea căilor de acces sau prezența mijloacelor adecvate de transport vizează în mare măsură tocmai structurile și, cu deosebire școlile primare, despre care nu dispunem de informații.

Recomandări privind programele și acțiunile adresate școlilor cu elevi dezavantajați (factori familiali și personali):

- Sunt necesare programe de sprijin pentru elevii provenind din familii sărace și/sau cu nivel redus de educație.
- Vor beneficia de aceste programe, în primul rând, unitățile școlare cu un procent de elevi proveniți din familii sărace și/sau cu nivel scăzut de educație mai mare de 25% (aproximativ o cincime dintre unitățile de învățământ din mediul rural).
- Într-o primă tranșă, de aceste programe ar trebui să beneficieze unitățile școlare în care acest procent trece de 50% (circa 6,5% dintre unități).
- Comunitățile cu un număr semnificativ de elevi de etnie romă (peste 20%) cumulează dezavantajele legate de sărăcie și nivel scăzut de educație a familiei.
- Vor beneficia de aceste programe cu precădere unitățile școlare cu mediile la indicatorii privind mediul familial sub nivelul regiunii de apartenență.

- De asemenea, vor beneficia, cu precădere, de asistență unitățile școlare și mai ales structurile cu probleme de acces (lipsa mijloacelor de transport, existența unor pericole pe drumul de acces, comunitățile în care elevii petrec, în medie, un timp mai mare de 20 de minute pe drumul la și de la școală).

3.4. Concluzii și recomandări privind baza materială a școlilor

Baza materială este abordată atât prin evaluarea generală realizată prin indicatorii din baza de date, cât și pe baza indicatorilor de performanță, conform standardelor de acreditare și de evaluare periodică (H.G. nr. 21/18.01.2007) și standardelor de referință (H.G.1534/2008), referitori la dotare. Indicatorii de performanță reprezintă calificative atribuite (prin autoevaluare) la nivelul școlii, pentru fiecare nivel de învățământ, atât din școala coordonatoare, cât și din structurile din subordine.

În contextul studiului, analiza vizează calitatea bazei materiale pe niveluri – preșcolar, primar și gimnazial –, acoperind tipurile de unități majoritare din rețeaua de învățământ rurală și, după caz, întreaga unitate, evaluarea realizându-se prin echivalarea calificativelor pe o scală de cinci trepte, care permite determinarea unui scor mediu la nivelul întregii unități.

Nesatisfăcător	Satisfăcător	Bine	Foarte bine	Excelent
0	1	2	3	4

Deficitul de resurse, care ar trebui compensat, se va adresa categoriilor cu calificativele 0-1.

Datele despre infrastructură (spațiul de învățământ și utilități) au fost colectate global la nivel de unitate cu personalitate juridică și al structurilor din subordine (reamintim că doar 9,7% dintre unitățile evaluate sunt unități independente, restul de 90,3% sunt unități cu structuri în subordine).

Datele colectate se referă la spații – săli de clasă, laboratoare, ateliere școlare, bază sportivă etc. –, precum și la dotarea acestora cu utilități (apă curentă, electricitate, telefon). Datele colectate cuprind informații referitoare la totalitatea spațiilor școlare și la starea acestora, dar în lipsa informației referitoare la structuri, analiza pierde din relevanță, numărul sălilor de clasă și al laboratoarelor fiind dependent de numărul de clădiri (structuri) și de numărul colectivelor de elevi. Pentru studiul de față au fost reținute informațiile referitoare la baza sportivă, cu atât mai mult cu cât aceasta poate fi privită ca țintă de intervenție referitoare la infrastructura didactică.

În tabelul următor prezentăm procentul unităților cu dotările respective:

Tabel 57. Distribuția unităților în funcție de elemente de infrastructură școlară

		Baza Sportivă	Apă curentă (la nivel de PJ)	Curent electric (la nivel de PJ)	Telefon (la nivel de PJ)
1	Da	1.753	2.477	2.576	2.541
2	Nu	838	127	28	63
		2.591			
	%Da	67,8%	95,1%	98,9%	97,6%

În privința **structurilor**, dotarea cu utilități (2.350 unități cu structuri în subordine) se prezintă după cum urmează:

Tabel 58. Distribuția unităților în funcție de dotarea cu utilități a unităților din subordine

	Apă curentă	Curent electric	Telefon	Apă curentă	Curent electric	Telefon
Există în toate structurile	1.614	2.343	1.013	68,7%	99,7%	43,1%
Există în majoritatea structurilor	334	3	349	14,2%	0,1%	14,9%
Există doar în câteva structuri	280	1	551	11,9%	0,0%	23,4%
Nu există	122	3	437	5,2%	0,1%	18,6%
Total	2.350	2.350	2.350	100,0%	100,0%	100,0%

Pe **regiuni de dezvoltare**, situația este următoarea:

Tabel 59. Situația pe regiuni de dezvoltare a utilităților din dotarea structurilor

	Zona	Există	Nu există	Există	Nu există
1	B-IF	32	11	74,4%	25,6%
2	CENTRU	216	70	75,5%	24,5%
3	NE	299	219	57,7%	42,3%
4	NV	255	121	67,8%	32,2%
5	SE	198	143	58,1%	41,9%
6	SUD-M	352	111	76,0%	24,0%
7	SV-O	260	103	71,6%	28,4%
8	VEST	141	60	70,1%	29,9%
	Total	1.753	838	67,7%	32,3%

Un procent mic dintre unitățile cu personalitate juridică sunt lipsite de unele dintre utilități (5% nu au apă curentă; 1% nu au curent electric, 2,4% sunt fără telefon), dar este important de menționat că utilitățile evaluate sunt dependente de infrastructura locală și

de investițiile realizate de autoritățile locale. Doar 818 unități cu structuri în subordine (34%) au menționat prezența utilităților în toate structurile, distribuția pe categorii indicând doar 68,7% unități cu apă curentă în toate structurile, curent electric prezent aproape în totalitate și mai puțin de jumătate dintre unități care au telefon în toate structurile.

Opiniile cadrelor didactice, care au răspuns la chestionar, privind condițiile asigurate de infrastructura școlară sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tabel 60. Opinia cadrelor didactice privind situația infrastructurii școlare la nivelul unității în care lucrează

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
		Clădirea și terenul școlii							
1	Nesatisfăcător	15	2	0	17	0,7%	0,5%	0,0%	0,6%
2	Satisfăcător	165	41	11	217	7,4%	10,7%	8,8%	7,9%
3	Bine	743	133	47	923	33,3%	34,7%	37,6%	33,7%
4	Foarte bine	1.306	207	67	1.580	58,6%	54,0%	53,6%	57,7%
	Total	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Scor mediu					3,498	3,423	3,448	3,486
	Grad de satisfacție					87,5%	85,6%	86,2%	87,1%
		Sistemele de încălzire, iluminare, alimentarea cu apă (utilități)							
1	Nesatisfăcător	16	2	1	19	0,7%	0,5%	0,8%	0,7%
2	Satisfăcător	170	33	18	221	7,6%	8,6%	14,4%	8,1%
3	Bine	608	112	45	765	27,3%	29,2%	36,0%	28,0%
4	Foarte bine	1.435	236	61	1.732	64,4%	61,6%	48,8%	63,3%
	Total	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Scor mediu					3,553	3,520	3,328	3,538
	Grad de satisfacție					88,8%	88,0%	83,2%	88,5%

După cum se poate observa, cadrele didactice respondente sunt mulțumite de condițiile asigurate de infrastructura școlii. Opiniile prezentate sunt exprimate ca răspuns la itemi concreți de evaluare a calității infrastructurii. Deși nivelul de satisfacție este destul de ridicat, între opiniile liber exprimate se înscriu și solicitări de ameliorare generală a infrastructurii, inclusiv solicitări de dotare a școlii, ca primă necesitate, cu un grup sanitar sau cu sisteme moderne (mai eficiente) de încălzire. În același context sunt solicitate amenajarea de săli de sport sau chiar spații de joacă sau pentru derularea unor activități educative.

Autoevaluarea pe baza indicatorilor de performanță a fost realizată în cazul a 94% dintre unități, cu rezultate globale și la nivel de învățământ, pentru restul de 6% nefiind completate rubricile respective.

Referitor la **dotarea spațiilor de învățământ** (autoevaluare pe baza standardelor naționale), situația este următoarea:

Tabel 61. Distribuția unităților de învățământ în funcție de dotarea spațiilor școlare

	GRD	PRI	GIM
Total respondenți	2.194	2.224	2.403
Nesatisfăcător	0,2%	0,1%	0,3%
Satisfăcător	9,0%	9,3%	11,8%
Bine	48,9%	50,7%	54,8%
Foarte bine	40,7%	39,0%	32,2%
Excelent	1,2%	0,9%	0,8%
Total	100%	100%	100%

Tabel 62. Principali indicatori statistici privind dotarea spațiilor de învățământ

Existența spațiilor	Total	GRD	PRI	GIM
Număr unități cu răspunsuri	2.433	2.194	2.224	2.403
Unități cu date lipsă	158	397	367	188
Scor mediu	2,27	2,34	2,31	2,21
Ab. med. pătr.	0,59	0,66	0,65	0,66
Coef. variație	25,9%	28,3%	28,3%	29,9%
Quartila 1	2	2	2	2
Quartila 2	2	2	2	2
Quartila 3	3	3	3	3

Se poate constata că, în conformitate cu declarațiile unităților școlare, nu există probleme mari privind existența spațiilor de învățământ necesare. Cu toate acestea, un număr însemnat dintre cadrele didactice investigate au reclamat absența din cadrul școlii a laboratorului de fizică-chimie sau lipsa dotării satisfăcătoare a laboratorului existent.

Referitor la starea lor, situația este alta, circa 10% dintre unități indicând starea lor nesatisfăcătoare sau, cel mult, satisfăcătoare, dotările spațiilor specifice (laboratoare) fiind considerate învechite și insuficiente.

Distribuția pe regiuni de dezvoltare a unităților cu deficit de resurse în dotarea spațiului școlar este prezentată în tabelul de mai jos:

Tabel 63. Unități cu deficit de resurse în dotarea spațiului școlar, pe regiuni de dezvoltare

	Regiune de dezvoltare	Unități	GRD	PRI	GIM	Unități	GRD	PRI	GIM	% Unități din zonă
1	B-IF	4	1	2	4	1,0%	0,5%	1,0%	1,4%	9,3%
2	CENTRU	29	14	15	22	7,4%	7,0%	7,1%	7,6%	10,1%
3	NE	83	46	43	60	21,3%	22,9%	20,5%	20,6%	16,0%
4	NV	42	19	23	25	10,8%	9,5%	11,0%	8,6%	11,2%
5	SE	48	25	30	36	12,3%	12,4%	14,3%	12,4%	14,1%
6	SUD-M	53	27	32	37	13,6%	13,4%	15,2%	12,7%	11,4%
7	SV-O	101	57	53	83	25,9%	28,4%	25,2%	28,5%	27,8%
8	VEST	30	12	12	24	7,7%	6,0%	5,7%	8,2%	14,9%
	Total	390	201	210	291	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	15,1%

Baza de date aferentă Aplicației RAEI oferă date și despre **tipul de mobilier dominant** în dotarea școlilor:

Tabel 64. Dotarea cu mobilier școlar

1. mobilier fix în toate sălile de clasă	9,1%
2. mobilier fix în majoritatea sălilor de clasă	4,2%
3. mobilier mobil în majoritatea sălilor de clasă	17,3%
4. mobilier mobil în toate sălile de clasă	68,6%

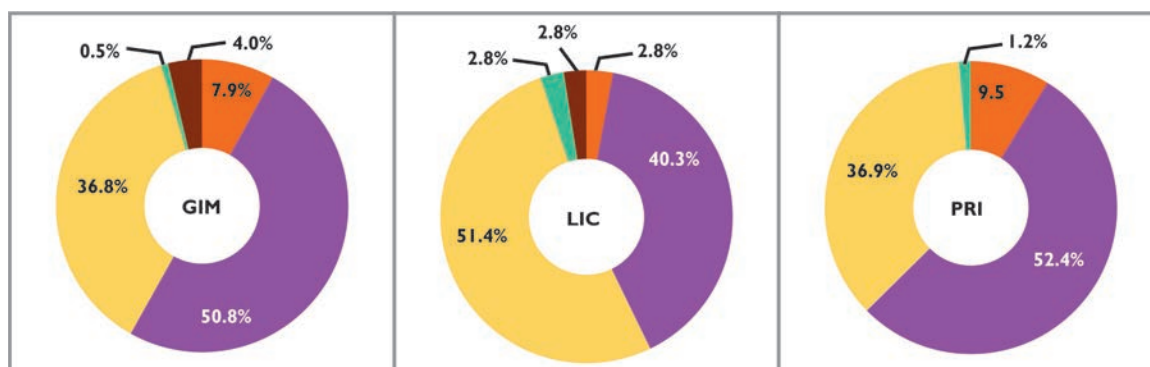
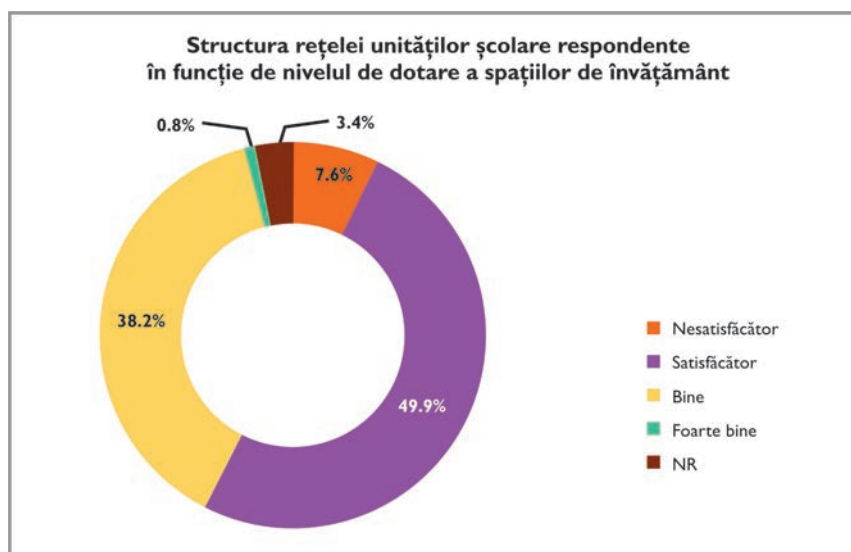
Conform datelor furnizate, majoritatea unităților se încadrează în categoriile dotate ”bine” și ”foarte bine” pentru fiecare nivel de învățământ. De interes pentru studiul de față sunt cele aproximativ 10-12% dintre unități către care ar trebui direcționate resurse pentru ameliorarea dotării specifice fiecărui nivel de studiu. Trebuie reamintit că evaluarea se referă la niveluri de învățământ din grupul de unități care alcătuiesc unitatea de învățământ, la nivel de persoană juridică, fără diferențiere pe structuri.

La **nivelul unităților de învățământ cu cadre didactice care au răspuns la chestionar**, opiniile acestora privind nivelul dotării spațiilor de învățământ, comparate cu opiniile conducerii școlilor respective (materializate prin datele introduse în Aplicația RAEI) sunt prezentate în tabelul și graficele de mai jos:

Tabel 65. Dotarea spațiilor de învățământ în opinia directorului de școală versus opinia cadrelor didactice din unitate

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
		Opinii directori (exprimate în baza de date din Aplicația RAEI)							
1	Nesatisfăcător	45	2	8	55	7,9%	2,8%	9,5%	7,6%
2	Satisfăcător	290	29	44	363	50,8%	40,3%	52,4%	49,9%
3	Bine	210	37	31	278	36,8%	51,4%	36,9%	38,2%
4	Foarte bine	3	2	1	6	0,5%	2,8%	1,2%	0,8%
	NR	23	2	0	25	4,0%	2,8%	0,0%	3,4%
	Total	571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Scor mediu					2,312	2,557	2,298	2,335
	Grad de satisfacție					57,8%	63,9%	57,4%	58,4%
		Opinii cadre didactice							
1	Nesatisfăcător	47	6	4	57	2,1%	1,6%	3,2%	2,1%
2	Satisfăcător	413	66	29	508	18,5%	17,2%	23,2%	18,6%
3	Bine	952	172	44	1.168	42,7%	44,9%	35,2%	42,7%
4	Foarte bine	817	139	48	1.004	36,7%	36,3%	38,4%	36,7%
	Total	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Scor mediu					3,139	3,159	3,088	3,140
	Grad de satisfacție					78,5%	79,0%	77,2%	78,5%

Figura 29. Structura rețelei unităților de învățământ respondente în funcție de nivelul de dotare a spațiilor

Se poate observa un nivel sporit de satisfacție în rândul cadrelor didactice, față de opiniile exprimate de conducerea școlii la completarea bazei de date.

În tabelul de mai jos prezentăm **nivelul de satisfacție a cadrelor didactice respondente la chestionar**, în funcție de regiunea de dezvoltare, responsabilitatea în rețea (școală coordonatoare / cu personalitate juridică sau structură), în funcție de tipul de școală și comparat cu nivelul de satisfacție rezultat din datele introduse în Aplicația RAEI:

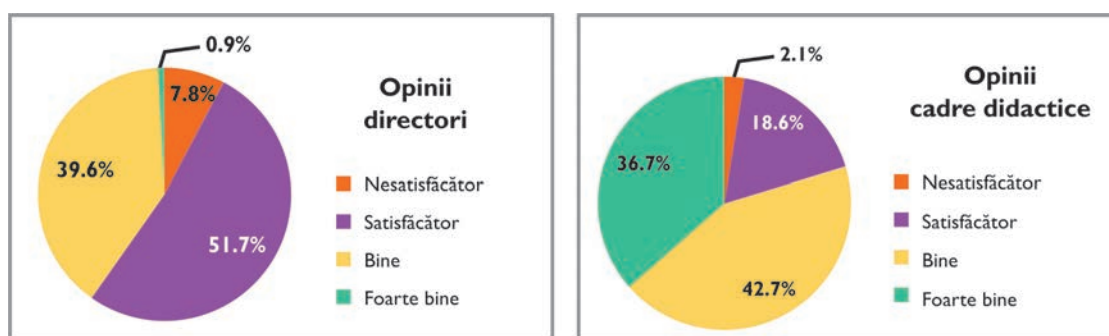
Tabel 66. Situația infrastructurii școlare în funcție de factori de context

		Clădirea și terenul școlii	Utilități	Spațiile de învățământ
		87,2%	88,5%	78,5%
Regiune de dezvoltare	B-IF	83,3%	88,3%	78,3%
	CENTRU	90,3%	91,7%	81,1%
	NE	82,8%	83,0%	75,3%
	NV	91,9%	93,1%	81,6%
	SE	89,0%	91,0%	78,7%
	SUD-M	87,2%	89,1%	79,6%
	SV-O	86,0%	86,5%	76,8%
	VEST	86,8%	90,7%	78,9%
Responsabilitate în rețea	PJ	87,8%	89,2%	79,2%
	ST	82,3%	82,7%	73,1%
Tip	GIM	87,5%	88,8%	78,5%
	LIC	85,6%	88,0%	79,0%
	PRI	86,2%	83,2%	77,2%
Elevi defavorizați	Sub 25%	92,0%	94,4%	85,7%
	25-50%	89,1%	90,4%	80,7%
	50- 75%	85,4%	86,7%	75,9%
	Peste 75%	82,5%	82,8%	72,8%
Situația spațiilor școlare – conform datelor din aplicația RAEI	Nesatisfăcător	84,4%	81,0%	73,9%
	Satisfăcător	86,3%	88,3%	79,3%
	Bine	89,8%	91,6%	79,8%
	Foarte bine	89,3%	96,4%	81,0%

Atât evaluarea la nivelul unității, realizată prin Aplicația RAEI de către director, cât și evaluarea realizată de către cadrul didactic au folosit scale calitative cu patru trepte echivalente. Toate cele trei repere evaluate au înregistrat scoruri medii de peste 3 puncte, respectiv grade de satisfacție de peste 75%. În ordine, scorurile indicând satisfacția cea mai ridicată în ceea ce privește utilitățile (3,64 puncte – 88,5%), urmată de starea clădirilor și a terenului (3,45 – 87,2%), ultimul loc fiind atribuit spațiilor de învățământ, cu cele 3,14 puncte, respectiv 78,5%. Toate au fost apreciate cu scoruri peste medie. Comparativ cu opinia directorului de școală, observator al întregii unități, satisfacția cadrului didactic față de dotarea spațiilor de învățământ este mai mare, media pe școală în evaluarea directorului fiind mai mică cu aproape 0,8 puncte față de media evaluată de cadrul didactic.

O analiză pe factori relevă scoruri medii de peste 3 puncte din 4 oferite de toate segmentele reprezentate pentru construcția școlară și utilități, în ce privește spațiul școlar, **scoruri mai mici de 3 puncte fiind înregistrate în cazul structurilor și al claselor cu procent ridicat al elevilor proveniți din familii defavorizate**, cea de-a treia situație referindu-se la unitățile evaluate de către director ca având o dotare nesatisfăcătoare. O corelație între opiniile directorilor și cele ale cadrelor didactice a condus la un coeficient de corelație R-0,05, **indicând opinii cu totul diferite**.

Figura 30. Nivelul de dotare a spațiilor de învățământ

Centralizând situațiile pe niveluri, în contextul indicatorilor de vulnerabilitate, a rezultat un număr de **390 de unități (15,1% dintre unitățile evaluate) cu nevoi privind dotarea spațiului școlar** pentru cel puțin unul dintre nivelurile de studiu, spațiul școlar reprezentând primul indicator de vulnerabilitate identificat. Raportat la rețeaua pe regiuni de dezvoltare, procentul cel mai ridicat al unităților cu probleme se regăsește în zona SV-O, unde peste un sfert dintre unități (27,8%) ar necesita astfel de intervenții.

În contextul dotării spațiului de învățământ, mobilierul din sălile de clasă este **mobil** în toate sălile din clasă în peste trei sferturi dintre unități și în alte 17,3% în majoritatea sălilor. Având în vedere că 97,8% (2.553) dintre unități au în structură și nivel preșcolar, evaluarea la acest nivel a relevat că mobilierul este adaptat vârstei copilului în aproape toate unitățile. Deși nu reprezintă spațiu școlar, dar este un element esențial în dotarea grădiniței, evaluarea a relevat că în doar 72% dintre grădinițe instalațiile sanitare sunt adaptate vârstei copilului, dar evaluarea trebuie corelată cu condițiile infrastructurii din mediul rural.

Un aspect important, generat de modificările curriculare ale ultimilor ani, îl reprezintă asigurarea condițiilor de lucru pentru clasa pregătitoare. Pe baza informațiilor oferite în Aplicația RAEI directori, la nivelul eșantionului au fost dotate conform HG 5095 săli de clasă cu mobilier școlar, respectiv 4.953 săli de clasă cu material didactic corespunzător, numărul claselor pregătitoare menționate de director fiind de 4.374 (2.352 în școala coordonatoare, 2.022 în structuri).

În privința **dotării cu mijloace de învățământ/auxiliare curriculare**, situația este următoarea (transformând nivelurile calitative "nesatisfăcător" – "excelent" în scoruri numerice – v. mai sus):

Tabel 67. Dotarea unității cu material didactic

Indicatori	Existența mat. did. în unitate	GRD	PRI	GIM
Număr unități cu răspunsuri	2.433	2.194	2.224	2.403
Unități cu date lipsa	158	397	367	188
Scor mediu	2,24	2,27	2,28	2,20
Ab.med.patr.	0,59	0,67	0,67	0,65
Coef. variație	26,4%	29,7%	29,2%	29,8%
Quartila 1	2	2	2	2
Quartila 2	2	2	2	2
Quartila 3	3	3	3	3

Comparând opiniile cadrelor didactice care au răspuns la chestionar, cu nivelul "oficial", de dotare, exprimat în Aplicația RAEI, observăm aceleași diferențe:

Tabel 68. Dotarea unității cu mijloace și materiale didactice, în opinia directorului de școală versus opinia cadrelor didactice din unitate

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
Opinii directori (exprimate în baza de date din Aplicația RAEI)									
1	Nesatisfăcător	59	2	11	72	10,3%	2,8%	13,1%	9,9%
2	Satisfăcător	285	34	40	359	49,9%	47,2%	47,6%	49,4%
3	Bine	202	33	32	267	35,4%	45,8%	38,1%	36,7%
4	Foarte bine	2	1	1	4	0,4%	1,4%	1,2%	0,6%
	NR	23	2	0	25	4,0%	2,8%	0,0%	3,4%
	Total	571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Scor mediu					2,268	2,471	2,274	2,289
	Grad de satisfacție					56,7%	61,8%	56,8%	57,2%
Opinii cadre didactice									
1	Nesatisfăcător	429	69	22	520	19,2%	18,0%	17,6%	19,0%
2	Satisfăcător	765	140	44	949	34,3%	36,6%	35,2%	34,7%
3	Bine	878	139	55	1.072	39,4%	36,3%	44,0%	39,2%
4	Foarte bine	157	35	4	196	7,0%	9,1%	3,2%	7,2%
	NR	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Scor mediu					2,342	2,366	2,328	2,345
	Grad de satisfacție					58,6%	59,1%	58,2%	58,6%

Diferențiat, pe "unitate coordonatoare" și "structuri", se poate observa, din nou, un deficit mai mare la nivelul structurilor:

Tabel 69. Dotarea cu mijloace de învățământ și material didactic pe categorii de unități

	Unitate coordonatoare		Structuri		Scor mediu pe unitate
1. dotare suficientă	946	36,5%	765	29,5%	2,35
2. dotare medie	1.554	60,0%	1.462	56,5%	2,18
3. dotare insuficientă	62	2,4%	132	5,1%	1,86
NR	27	1,0%	230	8,9%	2,37
Total	2.589	100,0%	2.589	100,0%	2,24

Pe **regiuni de dezvoltare**, situația se prezintă astfel:

Tabel 70. Dotarea unităților cu mijloace de învățământ și material didactic pe regiuni de dezvoltare

	Regiune de dezvoltare	Unități	GRD	PRI	GIM	Unități	GRD	PRI	GIM	% Unități din reg.
1	B-IF	5	3	3	3	1,2%	1,2%	1,2%	1,0%	11,6%
2	CENTRU	41	26	21	25	9,5%	10,3%	8,7%	8,3%	14,3%
3	NE	79	42	49	57	18,4%	16,6%	20,3%	18,9%	15,3%
4	NV	43	25	27	22	10,0%	9,9%	11,2%	7,3%	11,4%
5	SE	44	25	25	34	10,2%	9,9%	10,4%	11,3%	12,9%
6	SUD-M	70	50	42	45	16,3%	19,8%	17,4%	14,9%	15,1%
7	SV-O	110	62	57	89	25,6%	24,5%	23,7%	29,5%	30,3%
8	VEST	38	20	17	27	8,8%	7,9%	7,1%	8,9%	18,9%
	Total	430	253	241	302	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	16,6%

Evaluarea generală a nivelului de dotare cu resurse materiale și mijloace de învățământ a relevat un grad destul de ridicat de satisfacție în ce privește dotarea, dotarea insuficientă fiind reclamată de doar 2,4% dintre școli pentru unitatea coordonatoare, respectiv de către 5,1% dintre școli cu referire la structuri. Opinia a fost susținută și în atribuirea calificativului indicatorului de performanță, scorurile medii rezultate având o tendință descrescătoare, corelată cu evaluarea generală.

În contextul indicatorilor de vulnerabilitate, evaluați cu nivelurile "nesatisfăcător" și "satisfăcător", a rezultat un număr de 430 de unități (16,6% dintre unitățile evaluate) care necesită ameliorări ale resurselor materiale pentru cel puțin unul dintre nivelurile de studiu. Raportat la rețeaua pe regiuni de dezvoltare, la fel ca în situația spațiului școlar, procentul cel mai ridicat al unităților cu probleme se regăsește în zona SV-O, unde aproape o treime dintre unități (30,3%) necesită suplimentarea resurselor.

Recomandări privind programele și acțiunile adresate școlilor cu bază materială precară (mobilier și auxiliare curriculare):

- Sunt necesare programe de sprijin pentru școlile care dispun de bază materială precară – dar, cu precădere, programele de sprijin se vor adresa explicit structurilor arundate.
- Vor fi avute în vedere, în primul rând, dotările specifice pentru unitățile / structurile:
 - a. care nu dispun de apă curentă, electricitate și telefon (maximum 5% dintre unități);
 - b. fără bază sportivă (aproximativ 1/3 dintre unități);
 - c. fără mobilier mobil (maximum 1/3 dintre unități);

d. cu dotare precară în privința mijloacelor de învățământ / auxiliarelor curriculare (circa 5% dintre unități).

- Vor beneficia de aceste programe cu precădere unitățile școlare cu mediile la indicatorii privind baza materială sub nivelul regiunii de apartenență.

3.5. Concluzii și recomandări specifice privind dotarea cu tehnologie informatică și mijloace de comunicare (IT)

Am considerat importantă analiza separată a **dotării** cu mijloace IT și a **utilizării** acestora, având în vedere importanța, din ce în ce mai mare, a noilor tehnologii la nivel general social. Dotarea cu tehnologie informatică și mijloace de comunicare reprezintă o problemă generală, având în vedere și intențiile privind informatizarea sistemului de învățământ, pentru toate nivelurile de studiu. În acest context, studiul de față se bazează pe o gamă mai mare de informații, abordând atât dotarea efectivă a unităților cu computere și mijloace specifice de învățare, cât și utilizarea acestora la nivelul școlii. Informațiile sunt cele oferite de școală, atât în baza de date, cât și în autoevaluarea pe baza standardelor naționale de calitate. Informațiile solicitate de aplicația ARACIP se referă la întreaga dotare IT a unității școlare, distinctă pe categorii de utilizatori: computere utilizate în administrație, computere utilizate exclusiv de cadrele didactice și computere utilizate în activitățile cu elevii și de către aceștia. Datele se referă distinct la situația unității coordonatoare, pe de o parte, precum și la situația structurilor din subordine, în ansamblul lor. De asemenea, evaluarea a urmărit nu numai dotarea generală cu computere, dar și gestionarea lor la nivelul unității, cu punerea în valoare a celor utilizate în activitatea cu elevii și de către aceștia.

Pentru evidențierea acoperirii **dotării** cu tehnică de calcul a fost utilizat ca indicator numărul de computere la 20 de elevi, obținut prin raportarea numărului de calculatoare la numărul de elevi din școală la cursuri de zi, estimând prezența a cel puțin unui computer pentru o clasă medie de 20 de elevi, ceea ce asigură (teoretic) o oră de acces la calculator pe săptămână pentru fiecare elev. Ca aspect managerial, evaluarea a urmărit și ponderea calculatoarelor utilizate în activitățile cu elevii, în totalul computerelor din dotarea școlii, distingând această categorie de calculatoarele utilizate în administrație (cabinet director, cancelarie, secretariat, bibliotecă etc.) și de cele utilizate exclusiv de către cadrele didactice ale școlii.

Raportat la **utilizarea** IT s-a solicitat o evaluare a procentului de ore în care s-a utilizat calculatorul, raportat la numărul de ore planificat. Desigur, acest indicator este strâns legat de competențele IT ale personalului didactic din unitate și, ca urmare, au fost solicitate și informații referitoare la participarea cadrelor didactice la programe specifice de formare.

Pentru **nivelul dotării IT** am folosit datele obținute prin autoevaluare, pe baza standardelor naționale de calitate (transformând nivelurile calitative ”nesatisfăcător” – ”excelent” în scoruri numerice – v. mai sus):

Tabel 71. Nivelul de dotare IT a unităților școlare, pe tipuri

Indicatori	Dotare IT unitate	GRD	PRI	GIM
Număr unități cu răspunsuri	2.433	2.193	2.224	2.403
Unități cu date lipsă	158	398	367	188
Scor mediu	2,18	2,07	2,19	2,25
Ab. med. pătr.	0,67	0,77	0,74	0,74
Coef. variație	30,7%	37,0%	33,7%	32,9%
Quartila I	2	2	2	2
Quartila 2	2	2	2	2
Quartila 3	3	3	3	3

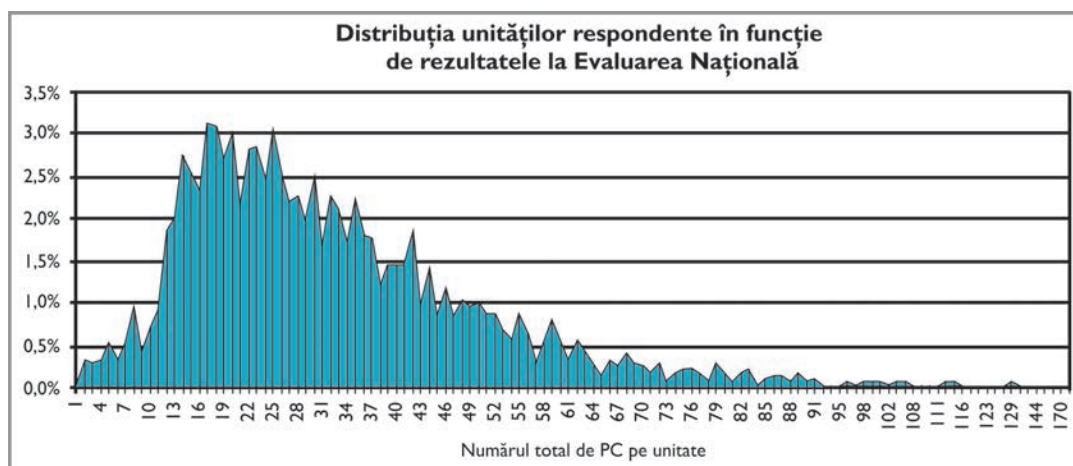
Tabel 72. Principali indicatori statistici privind nivelul de dotare IT a unităților școlare

	GRD	PRI	GIM
Număr unități cu răspunsuri	2.193	2.224	2.403
Nesatisfăcător	1,1%	0,7%	0,6%
Satisfăcător	21,6%	16,4%	14,3%
Bine	47,6%	47,2%	46,7%
Foarte bine	28,5%	34,6%	36,4%
Excelent	1,1%	1,2%	1,9%

Tabel 73. Distribuția unităților de învățământ în funcție de numărul de calculatoare din dotare

Număr / procent unități raportat la numărul de calculatoare din dotare:			Număr / procent unități raportat la numărul de calculatoare din dotare utilizate cu elevii:		
I-10	119	4,6%	Deloc	51	2,0%
11-20	629	24,3%	I-30%	20	0,8%
21-30	641	24,7%	31-50%	153	5,9%
31-40	460	17,8%	51-75%	921	35,6%
41-50	301	11,6%	Peste 75%	1400	54,1%
Peste 50	395	15,2%			
NR	46	1,8%	NR	46	1,8%

Figura 30. Distribuția unităților de învățământ în funcție de numărul de computere din dotare

Distribuția unităților în funcție de indicatorul menționat - numărul de calculatoare la 20 elevi (o clasă medie) – situația este următoarea:

Tabel 74. Distribuția unităților de învățământ în funcție de numărul de calculatoare la 20 de elevi

Nr. calculatoare la 20 elevi	Nr. de unități	%	Nr. calculatoare la 20 elevi	Nr. de unități	%
0	98	3,8%	7	13	0,5%
1	660	25,5%	8	2	0,1%
2	1212	46,8%	9	1	0,0%
3	443	17,1%	11	1	0,0%
4	114	4,4%	14	1	0,0%
5	30	1,2%	Total	2.591	100%
6	16	0,6%			

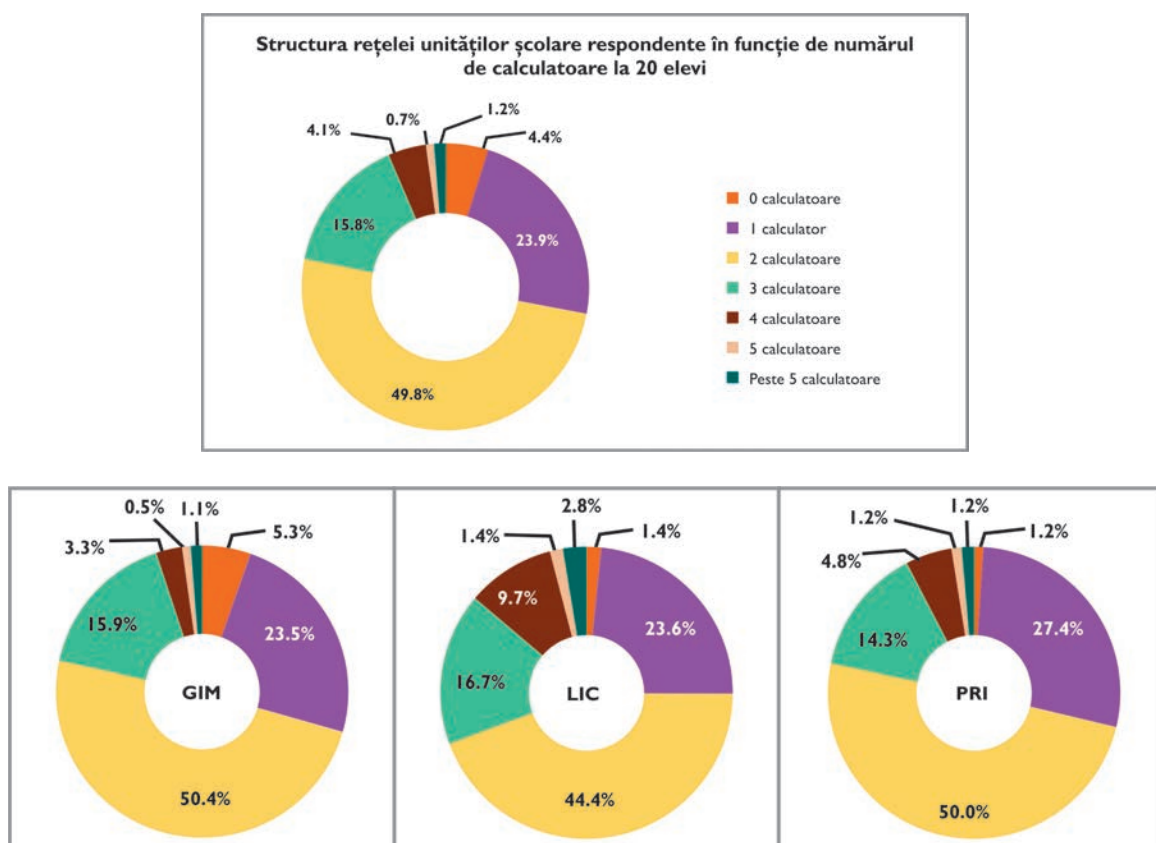
Dacă analizăm comparativ distribuția unităților în funcție de numărul de calculatoare la 20 elevi (adică pentru o clasă medie), **pe baza opiniilor cadrelor didactice care au răspuns la chestionar** și pe baza datelor introduse în Aplicația RAEI, situația este următoarea:

Tabel 75. Dotarea cu calculatoare a unității în evaluarea directorului comparativ cu opinia cadrului didactic

	GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
Evaluare de către directori (prin Aplicația RAEI)								
1 0 calculatoare	30	1	1	32	5,3%	1,4%	1,2%	4,4%
2 1 calculator	134	17	23	174	23,5%	23,6%	27,4%	23,9%
3 2 calculatoare	288	32	42	362	50,4%	44,4%	50,0%	49,8%
4 3 calculatoare	91	12	12	115	15,9%	16,7%	14,3%	15,8%
5 4 calculatoare	19	7	4	30	3,3%	9,7%	4,8%	4,1%
6 5 calculatoare	3	1	1	5	0,5%	1,4%	1,2%	0,7%
7 Peste 5 calculatoare	6	2	1	9	1,1%	2,8%	1,2%	1,2%
	571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Dotarea școlii cu computere sau tablete, în evaluarea cadrului didactic									
1	Nesatisfăcătoare	428	311	57	796	19,2%	81,2%	45,6%	29,1%
2	Satisfăcătoare	512	349	91	952	23,0%	91,1%	72,8%	34,8%
3	Medie	455	292	77	824	20,4%	76,2%	61,6%	30,1%
4	Excelentă	95	52	18	165	4,3%	13,6%	14,4%	6,0%
		1490	1004	243	2737	66,8%	262,1%	194,4%	100,0%
	Scor mediu					2,146	2,085	2,230	2,131
	Grad de satisfacție					53,6%	52,1%	55,8%	53,3%

Figura 31. Structura rețelei unităților școlare respondente în funcție de numărul de computere la 20 de elevi

Comparând **nivelul de satisfacție** a cadrelor didactice privind dotarea cu computere și tablete, cu evaluarea directorilor (prin Aplicația RAEI) și a cadrelor didactice privind numărul mediu de computere la 20 de elevi, situația este următoarea (pe regiuni de dezvoltare, responsabilitatea în rețea, tipul de școală, numărul mediu de elevi din clasă și încadrarea cadrului didactic):

Tabel 76. Dotarea cu calculatoare a unității în evaluarea directorului comparativ cu opinia cadrului didactic, în funcție de factorii de context

		Număr de computere la 20 de elevi (o clasă medie)		Nivel de satisfacție a CD privind dotarea cu computere / tablete
		Evaluare directori	Evaluare CD	
	Total	2,01	1,74	53,3%
Regiune de dezvoltare	B_IF	1,67	2,60	41,7%
	CENTRU	2,17	1,88	57,6%
	NE	1,96	1,63	52,0%
	NV	2,18	2,01	55,1%
	SE	2,05	1,69	51,5%
	SUD-M	1,80	1,63	53,9%
	SV-O	2,12	1,90	49,4%
	VEST	2,11	1,59	51,9%
Tip de școală	GIM	1,99	1,66	53,0%
	LIC	2,35	2,23	57,4%
	PRI	2,13	1,76	44,6%
Nr. mediu de elevi la clasă	Sub 11 elevi	2,74	2,33	49,1%
	11-20 elevi	2,07	1,76	52,7%
	21-30 elevi	1,66	1,61	53,9%
	Peste 30	2,03	1,90	56,2%
Responsabilitate în rețea	PJ		1,73	54,2%
	ST		1,81	46,1%
Încadrarea cadrului didactic	Profesori		1,77	53,6%
	Învățători		1,67	52,1%
	Alții		1,87	55,8%

Referitor la **dotarea unităților școlare cu soft educațional și alte materiale digitale**, situația este următoarea:

Tabel 77. Dotarea unităților cu soft educațional și alte materiale digitale

În pregătirea și derularea activităților cu elevii se folosesc		
1. Enciclopedii electronice	962	37,1%
2. Filme pe CD/DVD, fotografii digitale	2.423	93,5%
3. Platformă de e-learning	510	19,7%
Cel puțin o sursă TIC	2.482	95,8%

Tabel 78. Acoperirea disciplinelor de studiu cu soft educațional

Unitatea dispune de soft educațional pentru:		
1. Majoritatea disciplinelor de studiu din programa școlară	504	19,5%
2. Câteva discipline	1.549	59,8%
3. Nu există soft educațional la dispoziția cadrului didactic	472	18,2%
NR	66	2,5%
Total	2.591	100,0%

Distribuția unităților în funcție de mijloacele multimedia aflate în dotarea școlii, comparativ (directori / cadre didactice) este prezentată în tabelul următor:

Tabel 79. Dotarea unităților cu echipamente multimedia în opinia directorului versus opinia cadrului didactic

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
Opinii cadre didactice referitoare la dotarea cu echipamente multimedia									
1	Nesatisfăcător	662	99	86	847	29,7%	25,8%	68,8%	30,9%
2	Satisfăcător	808	144	20	972	36,2%	37,6%	16,0%	35,5%
3	Bine	561	118	14	693	25,2%	30,8%	11,2%	25,3%
4	Foarte bine	198	22	5	225	8,9%	5,7%	4,0%	8,2%
	NR	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		662	99	86	847	29,7%	25,8%	68,8%	30,9%
Scor mediu						2,132	2,164	1,504	2,108
Grad de satisfacție						53,3%	54,1%	37,6%	52,7%
Opinii ale directorilor privind dotarea cu mijloace multimedia (enciclopedii electronice, fotografii digitale, filme pe CD/DVD etc.)									
1	Multimedia DA	551	71	79	701	96,5%	98,6%	94,0%	96,4%
		571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

În context, menționăm și răspunsurile elevilor privind **accesul la calculator și la mijloace multimedia**:

Tabel 80. Accesul elevilor la calculator și mijloace media

1. Computer	473	71,3%
2. Enciclopedii electronice	79	11,9%
3. Filme pe CD/DVD, fotografii digitale	423	63,8%
4. Platformă de e-learning	103	15,5%

Conform evaluării de către directorul școlii, prin Aplicația RAEI, dotarea cu computere indică o medie de două la o clasă medie de 20 de elevi, nivelul de dotare fiind apreciat de către cadrele didactice la o medie (apropiată de cea comunicată de director) de 1,74 computere la 20 elevi. În evaluarea medie nu trebuie omis faptul că estimarea se referă la dotarea generală a unității, unele echipamente fiind utilizate în administrație sau de către cadrele didactice. În cadrul răspunsurilor la chestionar, o mare parte dintre cadrele didactice respondente au reclamat nevoia de computere și a altor mijloace didactice din categoria multimedia și digitale, necesare desfășurării unui învățământ de calitate la clasă. Chiar în cazul unităților care au echipamente în dotare este reclamată uzura lor morală. Un aspect important legat de dotarea cu echipamente îl reprezintă opinia generală referitoare la dotarea fiecărei clase de elevi, laborator sau cabinet școlar cu câte un computer și un videoproiector, necesare predării la clasă și / sau utilizării softurilor educaționale.

Un aspect derivat din informatizarea procesului didactic îl reprezintă accesul la Internet, necesar nu numai ca mijloc de informare sau comunicare, dar și pentru accesul la platformele educaționale. Un număr important de unități reclamă acest lucru, fiind lipsite de conexiune Internet, probabil din cauza infrastructurii locale.

Din punctul de vedere al utilizării, cea mai mare parte a cadrelor didactice solicită participări la programe de formare sau perfecționare în domeniul TIC/IT, doar puțin peste o treime dintre cadrele didactice investigate apreciind că dispun de competențe IT de nivel avansat.

În privința **răspunsurilor elevilor**, am putut constata că, din totalul eșantionului, **78,6%** dintre elevi au acces la un calculator, **70,6%** dintre ei având acces la calculatorul școlii.

Tabel 81. Accesul elevilor la calculator

1. Da, am calculator/tabletă acasă	53	8,0%
2. Da, am acces la calculatoarele de la școală	335	50,5%
3. Da, am acces la calculator și la școală și acasă	133	20,1%
4. Nu, deși doresc, nu am acces la un computer/tabletă	135	20,4%
5. Nu este cazul, nu mă interesează lucrul cu calculatorul/tableta	7	1,1%
TOTAL	663	100,0%
Acces la computer	521	78,6%
Acces la computer la școală	468	70,6%

Ponderea elevilor cu competențe în activități cu calculatorul este evidențiată și de procentul de 70% al elevilor care doresc activități de învățare în care folosesc mijloace moderne, în antiteză cu 18% care preferă mijloacele clasice de predare (restul de 12% declarându-se indiferenți la acest demers). Rezultatele autoevaluării dotării cu mijloace IT (pe baza standardelor naționale de calitate) arată un nivel ridicat de satisfacție, atât pe niveluri de învățământ, cât și la nivel de unitate școlară: scorul mediu exprimă valori peste calificativul „bine”. Mai mult decât atât, peste jumătate dintre unități apreciază chiar cu acest calificativ nivelul de dotare (valoarea medianei $Q2=2$), iar cel puțin un sfert dintre unități apreciază dotarea ca fiind foarte bună ($Q3=3$). Analiza pe niveluri conduce la același rezultat, aproape jumătate dintre unități pe fiecare nivel încadrându-se în calificativul ”bine”: una din trei grădinițe (29,6%), peste o treime din nivelul primar (35,8%), respectiv 38,3% dintre gimnaziile apreciază dotarea ca fiind foarte bună sau excelentă.

Numărul de calculatoare pe unitate vizează dotarea de ansamblu, unitatea coordonatoare împreună cu structurile din subordine. Conform datelor furnizate de școală, mai puțin de 5% dintre unități dispun de mai puțin de 10 computere, un sfert dintre unitățile investigate (24,3%) având în dotare între 11-20 computere și același procent între 21-30 computere. Raportat la efectivele școlare (total unitate coordonatoare și structuri), se constată că un sfert dintre unități (25,5%) dispun de câte

un computer pentru fiecare clasă medie de elevi, iar aproape jumătate dintre unități dispun de 2 computere pe clasă.

Gestionarea dotării informatice indică peste jumătate dintre unități (54,1%) în care cel puțin 75% dintre computerele din dotare sunt utilizate în activitățile cu elevii, alte 35,6% dintre unități care au pus la dispoziția elevilor între 50-75% dintre computerele din dotare. Gradul de utilizare la nivelul unității a relevat diferențe semnificative între unitatea coordonatoare și structuri, dacă dintre unitățile coordonatoare 15% nu au utilizat deloc calculatorul sau l-au utilizat pentru cel mult un sfert dintre orele planificate (procentul situațiilor de subutilizare fiind de 38% în cazul structurilor).

În cea mai mare parte a unităților investigate sunt utilizate și alte mijloace electronice de informare și comunicare, cel puțin unul dintre elementele analizate (enciclopedii, filme pe CD sau DVD, platformă de e-learning) fiind menționat de 95,8% dintre directori (prin Aplicația RAEI). Informatizarea procesului didactic se regăsește în opt din zece unități, 19,5% dintre acestea dispunând de soft educațional pentru majoritatea disciplinelor de studiu, iar 59,8% la câteva discipline. Deși incluse în procente respective, nu sunt informații distincte referitoare la structuri.

Dacă din punctul de vedere al dotării, situația ar părea satisfăcătoare (dar cu condiția unei analize la nivelul școlilor cuprinse în unitate), din punct de vedere al **utilizării** dotării, se impune investigarea competențelor efective ale personalului didactic în utilizarea tehnicii de calcul.

Privind dotarea cu calculatoare, ar fi necesară reînnoirea informațiilor, întrucât 46 dintre unități nu au completat rubricile respective în Aplicația RAEI, chiar dacă a existat o autoevaluare a nivelului de dotare și au fost completate datele referitoare la utilizarea calculatoarelor în procesul didactic. Este importantă, de asemenea, revizuirea datelor referitoare la celelalte mijloace, defalcate pe unități coordonatoare și structuri.

Recomandări privind programele și acțiunile de dotare cu tehnologie informatică și mijloace de comunicare (IT):

- Sunt necesare programe de dotare a unităților școlare cu tehnică de calcul modernă, cu soft educațional, cu precădere pentru digitalizarea predării altor discipline (decât cele strict de specialitate), mai ales la nivelul structurilor.
- Vor fi avute în vedere, cu precădere, unitățile care au mai puțin de 1 calculator la 20 de elevi (aproape 30% dintre unități).
- Toate programele de dotare (cu hardware și software) vor fi însoțite de programe de monitorizare a utilizării efective a acestora în activitatea cu elevii.
- Vor beneficia de aceste programe cu precădere unitățile școlare cu mediile la indicatorii privind dotarea cu mijloace IT sub nivelul regiunii de apartenență.

3.6. Concluzii și recomandări specifice privind dotarea bibliotecii

Rezultatele autoevaluării calitative (și prin alocarea unor valori numerice – v. mai sus) conform standardelor naționale de calitate, situația generală a fondului de documentare al bibliotecii este următoarea:

Tabel 82. Fondul de carte din biblioteca școlară a unității

1. Există un fond minim, care să acopere nevoile din unitate	2.290	88,5%
2. Fondul de carte este insuficient și neactualizat	219	8,5%
3. Nu avem bibliotecă școlară	80	3,1%
Total	2.589	100,0%

Tabel 83. Calitatea dotării bibliotecii școlare din unitate

1. Biblioteca asigură sistematic variantele de manuale alternative, pe discipline și niveluri de studiu	1.081	41,8%
2. Biblioteca asigură auxiliare didactice și mijloace de învățământ, altele decât manualul școlar	1.824	70,5%
3. Biblioteca asigură necesarul de legi, materiale și alte documente adresate cadrelor didactice	946	36,5%

Evaluarea calitativă a bibliotecii școlare (scoruri în funcție de fondul de carte și dotarea cu materiale, mijloace și documente) este prezentată mai jos.

Tabel 84. Evaluarea calității bibliotecii școlare de către directorul de unitate

Nivel de dotare a bibliotecii școlare	Scoruri		
Nu există	0	80	3,1%
Dotare foarte slabă	2	37	1,4%
Dotare slabă	3	232	9,0%
Dotare medie	4	1.262	48,7%
Dotare bună	5	527	20,3%
Dotare foarte bună	6	453	17,5%
Total		2.591	100,0%

Tabel 85. Evaluarea calității bibliotecii școlare de către director, pe regiuni de dezvoltare

	Zona	Nu există	foarte slabă	slabă	medie	bună	foarte bună	Total	Deloc/F. slabă
1	B-IF	4,7	0,0	4,7	48,8	25,6	16,3	100,0	9,3%
2	CENTRU	2,8	1,4	8,0	40,6	21,3	25,9	100,0	12,2%
3	NE	1,4	1,0	10,2	48,8	19,7	18,9	100,0	12,5%
4	NV	4,0	2,9	11,4	45,2	20,2	16,2	100,0	18,4%
5	SE	3,5	1,5	7,3	50,7	17,6	19,4	100,0	12,3%
6	SUD-M	3,0	1,5	6,9	49,0	23,5	16,0	100,0	11,4%
7	SV-O	3,6	0,8	12,1	53,7	19,0	10,7	100,0	16,5%
8	VEST	4,5	1,0	5,0	53,2	19,4	16,9	100,0	10,4%
	Total	3,1	1,4	9,0	48,7	20,3	17,5	100,0	13,5%

În sfârșit, **utilizatorii** fondului de carte și a materialelor de la bibliotecă sunt:

Tabel 86. Utilizatorii fondului de carte din biblioteca școlară

1. Elevii și cadrele didactice din unitatea coordonatoare	694	26,8%
2. Elevi și cadre didactice din unitatea coordonatoare și structuri, structurile neavând bibliotecă proprie	1.135	43,8%
3. Elevi și cadre didactice din unitatea coordonatoare și structuri, deși și structurile dispun de fond de carte propriu	650	25,1%
Non răspunsuri	110	4,2%
Total	2.589	100,0%

Autoevaluarea indică un grad de satisfacție destul de ridicat, scorul mediu exprimând valori peste calificativul „bine”.

Totuși, 3,1% dintre unități nu dispun de bibliotecă școlară. Excluzând unitățile care nu au completat datele, un număr de 15 unități sunt situate la un nivel minim de dotare, atribuindu-se calificativul nesatisfăcător. De altfel, 8,5% dintre unități raportează un fond de carte insuficient și neactualizat.

Marea majoritate a unităților (88,5%) menționează existența unui fond minim de carte școlară, care să acopere nevoile unității, 41,8% asigurând sistematic variantele de manuale alternative pe discipline și niveluri de studiu. Aproape trei sferturi dintre biblioteci (70,5%) asigură, pe lângă manualele școlare, și auxiliare didactice și mijloace de învățământ, iar peste o treime asigură necesarul de legi, materiale și alte documente adresate cadrelor didactice.

Prin însumarea situației fondului de carte și a categoriilor de documente din bibliotecă s-a obținut o estimare globală a calității bibliotecii școlare, evaluată pe bază de scoruri în intervalul 0-6 puncte. Echivalarea acestora niveluri calitative a condus la informații potrivit cărora, celor 3,1% de unități în care nu există bibliotecă școlară li se adaugă alte

10,4% dintre unități cu biblioteci de calitate slabă sau foarte slabă. Biblioteci de nivel calitativ adecvat se găsesc doar în 37,8% dintre unități.

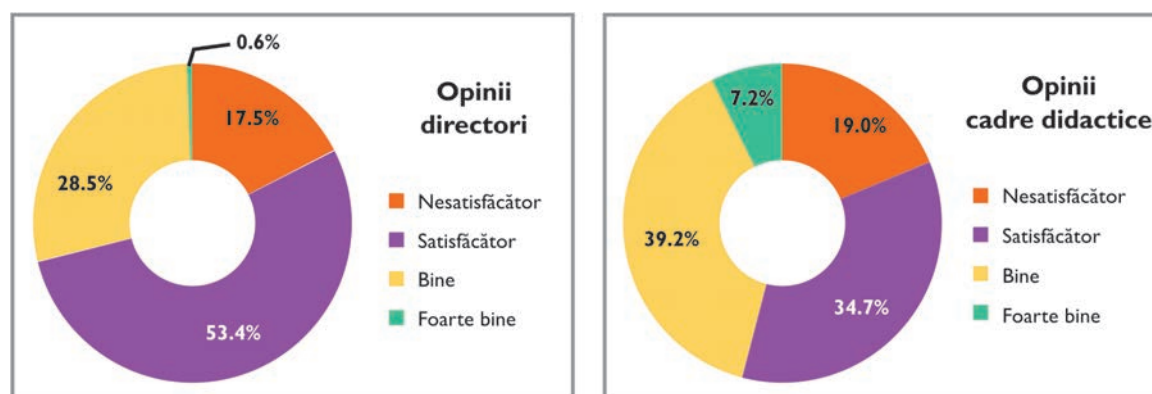
Prin evaluarea utilizatorilor bibliotecii școlare s-a obținut informația potrivit căreia biblioteca școlii coordonatoare este frecventată și de către elevi și cadrele didactice din structuri, 43,8% dintre acestea din urmă fiind lipsite de bibliotecă. În același timp, a rezultat prezența unei biblioteci școlare la nivelul unor structuri în cel puțin 25% dintre unitățile evaluate.

Comparând nivelul de dotare a bibliotecii școlare, așa cum este în baza de date a școlii din Aplicația RAEI, cu cel exprimat de cadrele didactice care au răspuns la chestionar, observăm un nivel superior de satisfacție în rândul cadrelor didactice.

Tabel 87. Calitatea bibliotecii școlare în opinia directorului de școală versus opinia cadrului didactic

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
Opinii directori (exprimate în baza de date din Aplicația RAEI)									
1	Nesatisfăcător	104	2	17	123	18,2%	2,8%	20,2%	16,9%
2	Satisfăcător	299	35	41	375	52,4%	48,6%	48,8%	51,6%
3	Bine	143	32	25	200	25,0%	44,4%	29,8%	27,5%
4	Foarte bine	2	1	1	4	0,4%	1,4%	1,2%	0,6%
	NR	23	2	0	25	4,0%	2,8%	0,0%	3,4%
		571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Scor mediu					2,078	2,457	2,119	2,121
	Grad de satisfacție					52,0%	61,4%	53,0%	53,0%
Opinii cadre didactice									
1	Nesatisfăcător	317	41	31	389	14,2%	10,7%	24,8%	14,2%
2	Satisfăcător	723	123	42	888	32,4%	32,1%	33,6%	32,4%
3	Bine	951	177	45	1.173	42,7%	46,2%	36,0%	42,9%
4	Foarte bine	238	42	7	287	10,7%	11,0%	5,6%	10,5%
		2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Scor mediu					2,498	2,574	2,224	2,496
	Grad de satisfacție					62,4%	64,4%	55,6%	62,4%

Figura 32. Nivelul de dotare a bibliotecii școlare

Situația sintetică a nivelului de satisfacție față de dotare a cadrelor didactice care au răspuns la chestionar, pe categorii de resurse și în funcție de factorii de context (regiunea de dezvoltare, responsabilitatea în rețea, tipul de școală, numărul mediu de elevi la clasă, procentul elevilor defavorizați) **și de rezultate** (abandonul școlar și scorul la Evaluarea Națională de la finele clasei a VIII-a) este prezentată în tabelul de mai jos:

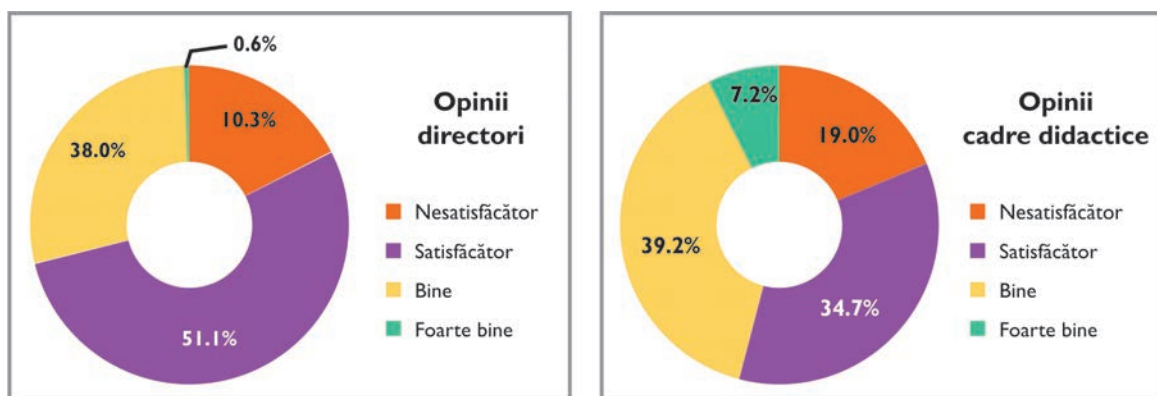
Tabel 88. Nivelul de satisfacție a cadrelor didactice față de dotarea materială a unității, în funcție de factorii de context

		Material didactic	Biblioteca școlară	Echipamente multimedia	Mijloace multimedia
	Total	58,6%	62,4%	52,7%	88,9%
Regiunea de dezvoltare	B_IF	61,7%	55,0%	51,7%	100,0%
	CENTRU	61,5%	66,4%	54,0%	86,3%
	NE	55,8%	59,6%	52,1%	88,5%
	NV	61,6%	64,3%	53,6%	95,1%
	SE	59,5%	63,3%	54,1%	86,3%
	SUD-M	59,3%	62,6%	55,0%	90,8%
	SV-O	54,9%	58,4%	47,3%	90,7%
	VEST	58,6%	63,4%	48,6%	86,2%
Responsabilitate în rețea	PJ	58,8%	63,1%	54,0%	88,7%
	ST	57,2%	56,9%	43,3%	91,0%
Tip de școală	GIM	58,6%	62,4%	53,3%	87,4%
	LIC	59,1%	64,4%	54,1%	99,0%
	PRI	58,2%	55,6%	37,6%	85,6%
Nr.mediu de elevi la clasă	1. Sub 11 elevi	59,5%	61,6%	43,6%	86,6%
	2. 11-20 elevi	58,5%	61,7%	51,7%	86,9%
	3. 21-30 elevi	58,9%	63,9%	53,8%	91,5%
	4. Peste 30	58,0%	61,3%	57,9%	92,9%
Procent elevi defavorizați	1. Sub 25%	67,0%	70,5%	59,2%	91,6%
	2. 25-50%	58,9%	64,2%	53,8%	91,4%
	3. 50- 75%	57,0%	60,1%	51,7%	87,5%
	4. Peste 75%	53,9%	56,4%	47,0%	84,5%
Procent abandon	Deloc	59,4%	63,0%	53,7%	98,3%
	Până la 1%	59,4%	63,1%	52,6%	96,8%
	1-5%	57,2%	60,9%	50,3%	97,6%
	5-10%	60,7%	66,0%	55,7%	100,0%
	Peste 10%	53,8%	60,3%	49,0%	89,0%
Scor la Evaluarea Națională	Sub 4,50	50,9%	48,3%	37,9%	69,0%
	4,50-4,99	56,3%	57,4%	51,8%	60,3%
	5,00-5,49	57,4%	60,4%	52,9%	84,7%
	5,50-5,99	57,9%	61,0%	51,7%	88,8%
	6,00-6,49	57,6%	61,1%	52,1%	91,1%
	6,50-6,99	59,5%	62,0%	53,1%	93,0%
	7,00-7,49	58,6%	61,5%	52,9%	92,0%
	7,50-7,99	56,0%	61,3%	50,0%	86,7%
	8 și peste	60,2%	65,7%	49,1%	100,0%
Procent elevi din familii defavorizate (pe școală)	Deloc	57,1%	61,9%	50,2%	95,8%
	Sub 5%	60,6%	64,8%	56,8%	99,7%
	5-10%	62,5%	63,6%	53,9%	99,5%
	10-25%	61,7%	66,0%	57,1%	98,3%

	25-50%	57,9%	59,5%	51,5%	99,0%
	50-75%	53,9%	53,9%	50,6%	97,8%
	Peste 75%	51,7%	58,3%	38,3%	100,0%
Încadrarea respondentului	Profesori	57,6%	61,3%	54,0%	89,1%
	Învățători	60,1%	63,8%	49,8%	88,1%
	Alții	59,2%	63,6%	56,6%	91,4%

Există, de asemenea, diferențe între opiniile exprimate de cadrele didactice, prin răspunsurile la chestionar, față de datele "oficiale", ale directorilor de școli, încărcate în aplicația RAEI:

Figura 33. Nivelul de dotare cu material didactic/mijloace de învățământ și auxiliare curriculare

Distribuția unităților în funcție de **mijloacele multimedia aflate în dotarea școlii**, comparativ (directori / cadre didactice) este prezentată în tabelul de mai jos:

Tabel 89. Distribuția unităților în funcție de mijloacele multimedia aflate în dotarea școlii

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
Opinii cadre didactice referitoare la dotarea cu mijloace multimedia									
1	Nesatisfăcător	662	99	86	847	29,7%	25,8%	68,8%	30,9%
2	Satisfăcător	808	144	20	972	36,2%	37,6%	16,0%	35,5%
3	Bine	561	118	14	693	25,2%	30,8%	11,2%	25,3%
4	Foarte bine	198	22	5	225	8,9%	5,7%	4,0%	8,2%
	NR	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		662	99	86	847	29,7%	25,8%	68,8%	30,9%
	Scor mediu					2,132	2,164	1,504	2,108
	Grad de satisfacție					53,3%	54,1%	37,6%	52,7%
Opinii ale directorilor privind dotarea cu mijloace multimedia (enciclopedii electronice, fotografii digitale, filme pe CD/DVD etc.)									
1	Multimedia DA	551	71	79	701	96,5%	98,6%	94,0%	96,4%
		571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

În context, menționăm și răspunsurile elevilor privind **accesul la calculator și la mijloace multimedia**:

Tabel 90. Accesul elevilor la calculator

1. Computer	473	71,3%
2. Enciclopedii electronice	79	11,9%
3. Filme pe CD/DVD, fotografii digitale	423	63,8%
4. Platformă de e-learning	103	15,5%

Evaluarea directorilor și cea a cadrelor didactice privind nivelului de dotare cu mijloace de învățământ și auxiliare curriculare este destul de apropiată, ușor mai optimistă la cadrele didactice, scorul mediu rezultat fiind de 2,289 (57,2%) în cazul directorilor de școală, respectiv de 2,345 (58,6%) în cazul cadrelor didactice (reamintim, cu o evaluare pe o scală cu 4 trepte).

Dacă în cazul cadrelor didactice opiniile aproape concordă, pe toate cele trei categorii de unități, directorii de liceu apreciază o situație mai bună în privința acestora, scorul mediu în cazul liceelor indicând un grad de satisfacție de 61,8%, comparativ cu aproximativ 56,8% în cazul gimnaziilor și școlilor primare.

În ceea ce privește modernizarea procesului de predare prin utilizarea mijloacelor multimedia, dacă, conform evaluării directorilor, aproape toate unitățile (96,4%) dispun de mijloace precum enciclopedii electronice, fotografii sau filme digitale, CD/DVD etc., dotarea cu echipamente multimedia (de exemplu, videoproiector) este apreciată de către cadrele didactice ca fiind mai puțin satisfăcătoare, gradul de satisfacție referitoare la acest aspect depășind cu puțin jumătatea scalei de evaluare cu procentul de 52,7%. Este posibil ca diferența de opinie să se datoreze unei dotări existente, dar mai puțin disponibile pentru utilizare curentă în rândul cadrelor didactice.

Cel de-al treilea element care vine să completeze oferta școlii în privința accesului la mijloace didactice îl reprezintă biblioteca școlară. Și aici evaluarea directorilor diferă de cea a cadrelor didactice, primii fiind mai puțin mulțumiți de nivelul de dotare.

Dacă în opinia cadrelor didactice nivelul de satisfacție se ridică la două treimi pe scala de evaluare (62,4%), satisfacția directorilor de școală este cu zece puncte procentuale mai scăzută (53%), cele mai puțin mulțumite fiind cadrele didactice din unitățile subordonate (57% în structuri, comparativ cu 63% în cazul unităților coordonatoare).

În privința mijloacelor de învățământ, se constată diferențe semnificative între opiniile cadrelor didactice din unitățile coordonatoare sau independente, față de cadrele didactice din structuri (reamintim, cele mai multe structuri fiind reprezentate de școli primare).

Un alt aspect de semnalat ca factor de influență îl reprezintă nivelul socioeconomic al familiei elevilor din școală: cadrele didactice care lucrează cu elevi proveniți din familii defavorizate economic sunt cele mai puțin mulțumite de oferta școlii.

Recomandări privind programele și acțiunile dotare a bibliotecii:

- Sunt necesare programe de dotare a bibliotecilor unităților școlare cu cărți, material didactic, auxiliare curriculare, în format clasic și, mai ales, digital, cu precădere la nivelul structurilor care nu dispun de bibliotecă proprie.
- Vor fi avute în vedere, cu precădere, unitățile care fie nu au bibliotecă, fie au bibliotecă, dar ea este slab dotată (aproape 14% dintre unități).
- Toate programele de dotare vor fi însoțite de programe de monitorizare a utilizării efective a acestora de către elevi.
- Vor beneficia de aceste programe cu precădere unitățile școlare cu mediile la indicatorii privind dotarea bibliotecii sub nivelul regiunii de apartenență.

3.7. Concluzii și recomandări privind resursa umană

Pentru a analiza nivelul de calificare a personalului didactic, am folosit o scală cu 5 trepte, reprezentând gradele didactice atribuite personalului didactic (1- fără grad, 2 – definitiv, 3 – grad II, 4 – grad I, 5 – doctorat). Nivelul mediu de calificare, pentru mediul rural, este de 2,8 - foarte apropiat de nivelul gradului didactic II.

Tabel 91. Indicatorii statistici aferenți principalelor caracteristici ale resursei umane

Indicatori	Grad didactic mediu	Ponderea personalului didactic calificat	Ponderea personalului didactic cu domiciliul în localitate	Acoperirea normelor didactice
Număr unități respondente	2.591	2.591	2.591	2.541
Unități cu date lipsa	0	0	0	50
Scor mediu	2,79	97,00	60,31	89,26
Ab.med.patratcă	0,38	5,12	23,75	13,28
Coef. variație	13,5%	5,3%	39,4%	14,9%
Quartila I	2,56	95,45	43,75	85,71
Quartila 2	2,81	100,00	62,22	92,31
Quartila 3	3,05	100,00	78,95	96,67

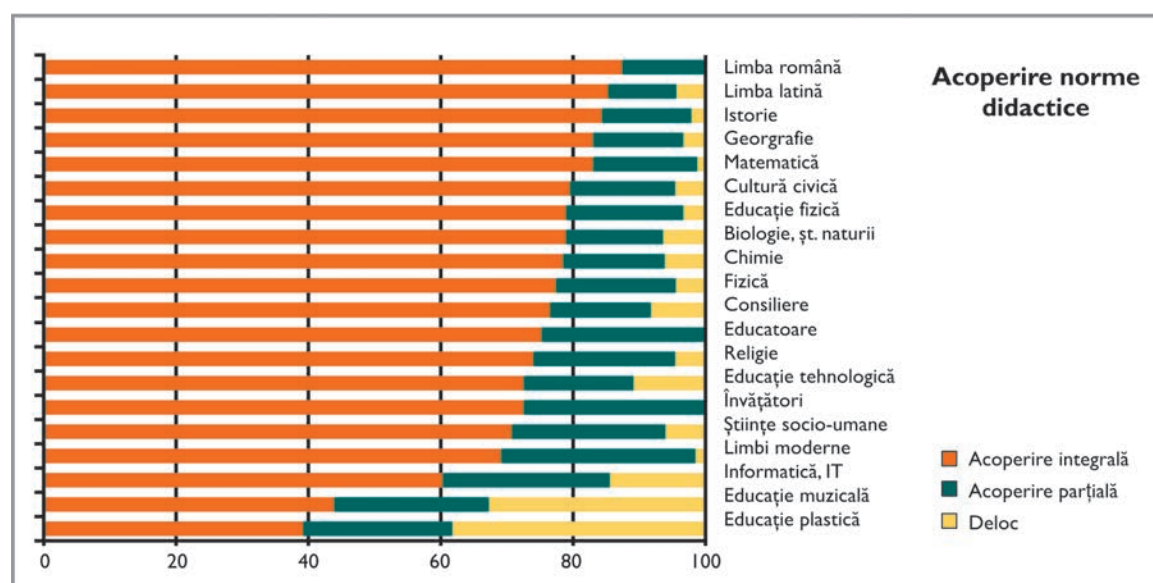
Pe de altă parte, chiar dacă 95,4% dintre unități sunt încadrate numai cu personal didactic calificat, se poate observa că ponderea personalului cu domiciliul în aceeași localitate este doar cu puțin peste 60% (restul fiind cadre didactice navetiste).

Acoperirea normelor didactice existente cu personal didactic angajat al școlii este de 89,3%, deficitul cel mai mare fiind în cazul Educației muzicale, Educației plastice, Informaticii / IT și Educației tehnologice.

Tabel 92. Acoperirea normelor didactice pe discipline (procente)

Discipline	Total necesar	Acoperire integrală - %	Acoperire parțială - %	Deloc - %	Total
Limba română	2.557	87,2	12,4	0,4	100
Matematică	2.534	83,0	15,9	1,1	100
Învățători / institutori	2.533	72,4	27,5	0,1	100
Educatoare	2.497	75,1	24,5	0,4	100
Limbi moderne	2.550	68,7	29,4	1,9	100
Istorie	2.531	84,4	13,4	2,3	100
Fizică	2.524	77,4	18,1	4,6	100
Chimie	2.520	78,7	15,3	6,1	100
Geografie	2.518	83,0	13,5	3,5	100
Biologie, științele naturii	2.516	78,8	14,9	6,3	100
Religie	2.509	74,0	21,5	4,5	100
Educație fizică	2.505	78,8	17,7	3,4	100
Cultură civică	2.499	79,5	16,0	4,5	100
Limba latină	2.495	85,3	10,4	4,4	100
Educație plastică	2.474	39,2	22,6	38,3	100
Educație muzicală	2.467	43,9	23,3	32,8	100
Educație tehnologică	2.466	72,4	17,0	10,6	100
Informatică, IT	1.919	60,3	25,2	14,5	100
Consiliere	1.913	76,7	15,1	8,2	100
Științe socio- umane	651	71,0	22,9	6,1	100

Figura 34. Acoperire norme cadre didactice pe discipline (procente)

Rezultatele de la EN în funcție de acoperirea cu personal titular limba română și matematică sunt prezentate în tabelul următor.

Tabel 93. Acoperirea normelor didactice pe discipline de examen (Evaluarea Națională)

	LRO	MAT	LRO	MAT
Acoperire integral	87,2%	83,0%	6,06	6,07
Acoperire parțială	12,4%	15,9%	5,92	5,94
Deloc	0,4%	1,1%	6,08	5,87
Non-răspunsuri			6,00	5,99
Total			6,04	6,04

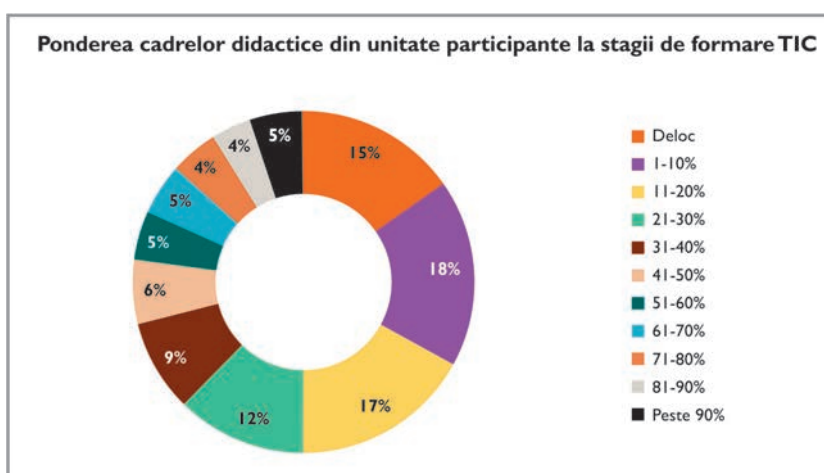
În privința formării continue a cadrelor didactice, am considerat relevant nivelul participării cadrelor didactice la stagii de formare în domeniul IT. Evaluarea utilizării mijloacelor TIC în unitate este completată cu informații referitoare la formarea personalului didactic în scopul dobândirii acestor competențe.

În acest sens, Aplicația RAEI a solicitat numărul cadrelor didactice din unitate care, în ultimii 3 ani au participat la sesiuni de formare pentru folosirea calculatorului și a altor mijloace electronice în procesul didactic (numărul de participanți la stagii de formare IT), distinct pe școala coordonatoare și structuri. Conform răspunsurilor oferite, din totalul de 73.844 persoane angajate în unitățile evaluate, în ultimii 3 ani, la stagii de formare IT au participat 22.772, reprezentând 30,8% dintre acestea. Dintre participanții la formare, aproape trei sferturi (71%) sunt cadre didactice din școlile coordonatoare.

Tabel 94. Ponderea cadrelor didactice din unitate participante la programe de formare IT

Pondere cadre didactice din unitate			
1	Deloc	400	15,4%
2	1-10%	460	17,8%
3	11-20%	431	16,6%
4	21-30%	318	12,3%
5	31-40%	224	8,6%
6	41-50%	158	6,1%
7	51-60%	128	4,9%
8	61-70%	126	4,9%
9	71-80%	114	4,4%
10	81-90%	100	3,9%
11	Peste 90%	132	5,1%
Total		2591	100,0%

Figura 35. Ponderea cadrelor didactice din unitate participante la programe de formare IT

Pe regiuni de dezvoltare, situația cadrelor didactice participante la stagii de formare IT este următoarea:

Tabel 95. Ponderea cadrelor didactice din unitate participante la programe de formare IT, pe regiuni de dezvoltare

	Regiune	Deloc	Sub 25%	25-50%	50-75%	Peste 75%	Total	Deloc/sub 50%
1	B - IF	14,0	41,9	30,2	4,7	9,3	100,0	86,0%
2	CENTRU	13,3	48,3	21,0	11,2	6,3	100,0	82,5%
3	NE	11,2	36,5	19,9	15,8	16,6	100,0	67,6%
4	NV	21,0	34,8	16,5	13,0	14,6	100,0	72,3%
5	SE	17,9	46,9	19,4	7,3	8,5	100,0	84,2%
6	SUD-M	15,6	43,4	18,1	9,9	13,0	100,0	77,1%
7	SV-O	14,6	39,1	26,4	12,4	7,4	100,0	80,2%
8	VEST	15,9	40,8	23,4	12,9	7,0	100,0	80,1%
	Total	15,4	40,9	20,5	11,8	11,3	100,0	76,8%

Interesantă, în acest sens, este și **autoevaluarea nivelului competențelor de utilizare a calculatorului**, așa cum rezultă din răspunsurile la chestionarul adresat cadrelor didactice. Distribuția eșantionului cadrelor didactice în funcție de nivelul (autoevaluat) al competențelor de utilizare a computerului este următoarea:

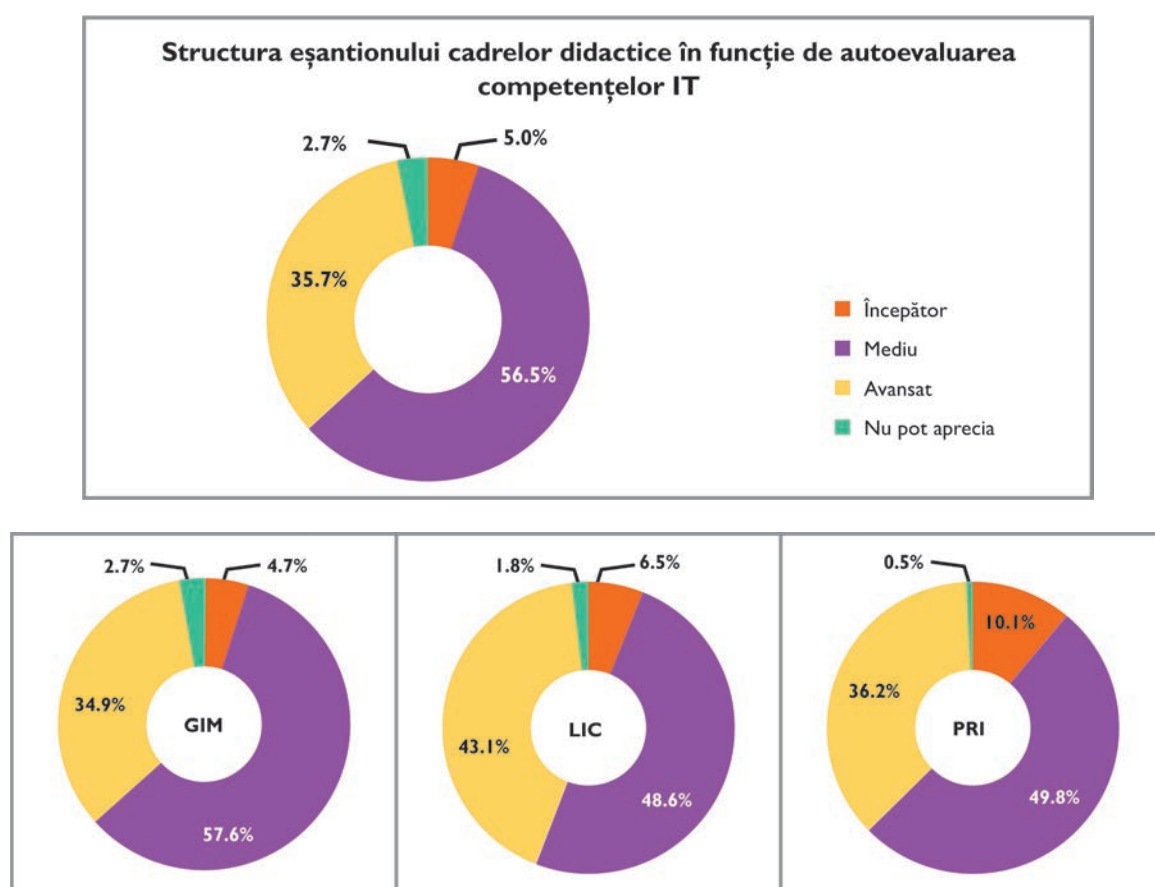
Tabel 96. Distribuția unităților în funcție de competențele cadrelor didactice din unitate în utilizarea calculatorului

Nivel	GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
1. începător	104	25	9	138	4,7%	6,5%	7,2%	5,0%
2. mediu	1.285	186	76	1.547	57,6%	48,6%	60,8%	56,5%
3. avansat	779	165	34	978	34,9%	43,1%	27,2%	35,7%
4. nu pot aprecia	61	7	6	74	2,7%	1,8%	4,8%	2,7%
Total	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 97. Competențele cadrelor didactice în utilizarea calculatorului în funcție de încadrare

	Profesori	Învățători	Alte	Total	Profesori	Învățători	Alte	Total
1.începător	428	311	57	796	28,7%	31,0%	23,5%	29,1%
2.mediu	512	349	91	952	34,4%	34,8%	37,4%	34,8%
3.avansat	455	292	77	824	30,5%	29,1%	31,7%	30,1%
4.nu pot aprecia	95	52	18	165	6,4%	5,2%	7,4%	6,0%
Total	1490	1004	243	2737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Figura 36. Structura eșantionului cadrelor didactice în funcție de autoevaluarea competențelor IT

Un alt domeniu sensibil al formării cadrelor didactice îl reprezintă participarea la stagii de formare pentru clasa pregătitoare. În anul 2016 a finalizat învățământul primar prima generație de elevi formați pe baza noului curriculum, începând școala cu clasa pregătitoare. Având în vedere organizarea învățământului primar, prin care cadrul didactic parcurge toți anii de studiu și preia o nouă clasă după ciclul celor 5 ani, toți învățătorii ar trebui formați pentru modificările curriculare din sistem. Pe baza indicatorilor din chestionar, baza de date cuprinde informații privind numărul cadrelor didactice participante la stagii de formare pentru clasa pregătitoare. Cu rezerva calității datelor referitoare la numărul de clase pe niveluri, a rezultat că o treime dintre cadrele

didactice au participat la stagii de formare pentru clasa pregătitoare, atât din unitățile coordonatoare (33,0%), cât și din structuri (33,7%).

Chestionarele aplicate cadrelor didactice ne-au oferit o serie de date referitoare la condițiile specifice de lucru la clasă și procesul didactic. Aspectele respective pot fi avute în vedere prin programe specifice de intervenție la nivelul resursei umane, combinate sau nu cu programele referitoare la resursele materiale.

În privința **condițiilor specifice de lucru**, menționăm **numărul relativ mic de elevi la clasă**, peste jumătate dintre cadrele didactice care au răspuns la chestionar lucrând cu clase de până la 20 elevi pe clasă, iar o treime cu peste 20:

Tabel 98. Distribuția cadrelor didactice respondente în funcție de dimensiunea clasei la care predă

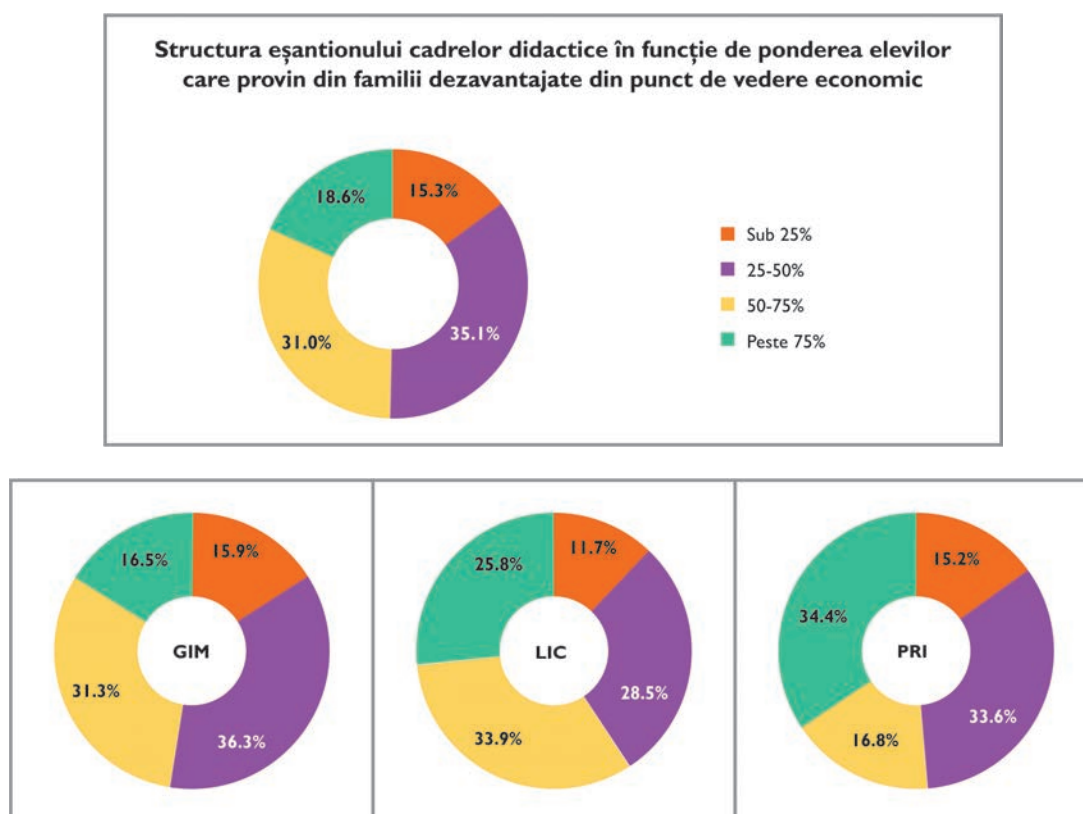
Predă la clase care au, în medie:	PJ	ST	Total	PJ	ST	Total
1. Sub 11 elevi	54	28	82	2,2%	8,7%	3,0%
2. 11-20 elevi	1.282	229	1.511	53,1%	71,3%	55,2%
3. 21-30 elevi	855	48	903	35,4%	15,0%	33,0%
4. Peste 30	225	16	241	9,3%	5,0%	8,8%
Total	2.416	321	2.737	100,0%	100,0%	100,0%

Tot în privința condițiilor de lucru, mai menționăm **ponderea relativ mare a elevilor proveniți din familii dezavantajate** din punct de vedere socioeconomic.

Tabel 99. Distribuția cadrelor didactice respondente în funcție de ponderea elevilor din clasă proveniți din familii dezavantajate economic

	GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
1. Sub 25%	354	45	19	418	15,9%	11,7%	15,2%	15,3%
2. 25-50%	810	109	42	961	36,3%	28,5%	33,6%	35,1%
3. 50- 75%	697	130	21	848	31,3%	33,9%	16,8%	31,0%
4. Peste 75%	368	99	43	510	16,5%	25,8%	34,4%	18,6%
Total	2.229	383	125	2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Figura 37. Distribuția cadrelor didactice respondente în funcție de ponderea elevilor din clasă proveniți din familii dezavantajate economic

Indiferent de tipul unității, clasa medie de elevi cuprinde elevi din toate categoriile de mediu socioeconomic, procente de clase cu peste trei sferturi dintre elevii clasei proveniți din familii defavorizate fiind semnalate de **peste o treime dintre cadrele didactice** din școlile primare (34,4%). Informația vine în completarea rezultatelor oferite de datele din Aplicația RAEI, având în vedere situația abandonului școlar din învățământul primar rural, care are drept una din cauzele principale defavorizarea socioeconomică.

Situația **participării cadrelor didactice respondente la programe de formare profesională continuă**, în ultimii trei ani, este prezentată, sintetic, în tabelul de mai jos:

Tabel 100. Participarea cadrelor didactice respondente la programe de formare profesională continuă

1. Informatică / TIC / IT (FPC 1)	723	26,4%
2. Formare specifică pentru aplicarea noului curriculum (inclusiv pentru Clasa Pregătitoare) (FPC 2)	810	29,6%
3. Programe universitare (licență / masterat / doctorat) (FPC 3)	502	18,3%
4. Programe de pregătire pentru obținerea gradelor didactice (FPC 4)	574	21,0%
5. Alte programe de formare (FPC 5)	1.902	69,5%

În funcție de criteriile de clasificare deja utilizate (tipul de școală, responsabilitatea în rețea, numărul de elevi mediu la clasă, procentul elevilor defavorizați, încadrarea cadrului didactic respectiv), nivelul participării la astfel de programe este:

Tabel 101. Participarea cadrelor didactice respondente la programe de formare profesională continuă în funcție de factorii de context

		FPC 1	FPC 2	FPC 3	FPC 4	FPC 5
	Total	26,4%	29,6%	18,3%	21,0%	69,5%
Regiune de dezvoltare	B_IF	26,7%	13,3%	40,0%	13,3%	66,7%
	CENTRU	24,6%	30,5%	19,1%	22,1%	67,6%
	NE	33,1%	27,6%	19,2%	19,8%	72,4%
	NV	19,9%	28,5%	14,6%	22,8%	71,2%
	SE	27,6%	28,1%	18,8%	22,9%	66,8%
	SUD-M	18,5%	30,8%	15,8%	19,9%	69,2%
	SV-O	35,4%	34,1%	20,4%	24,3%	66,8%
	VEST	19,5%	32,8%	19,5%	14,4%	70,7%
Responsabilitate în rețea	PJ	27,4%	27,6%	18,2%	21,0%	70,1%
	ST	19,0%	44,9%	19,3%	20,6%	64,8%
Tip de școală	GIM	26,6%	29,6%	18,1%	21,0%	68,8%
	LIC	28,2%	20,1%	18,5%	21,1%	75,7%
	PRI	16,8%	59,2%	21,6%	20,8%	63,2%
Nr. mediu de elevi la clasă	1. Sub 11 elevi	24,4%	40,2%	18,3%	17,1%	63,4%
	2. 11-20 elevi	24,9%	33,8%	19,5%	23,2%	67,3%
	3. 21-30 elevi	28,2%	26,1%	16,3%	16,7%	72,8%
	4. Peste 30	29,9%	12,4%	19,1%	24,1%	73,0%
Procent elevi defavorizați	1. Sub 25%	20,6%	34,0%	17,0%	12,7%	67,5%
	2. 25-50%	24,1%	31,2%	18,0%	20,9%	70,9%
	3. 50- 75%	27,2%	27,0%	18,5%	23,0%	69,5%
	4. Peste 75%	34,1%	27,3%	19,8%	24,5%	68,6%
Încadrarea cadrului didactic	Profesori	29,5%	6,2%	17,1%	23,2%	71,4%
	Învățători	22,3%	68,9%	20,2%	17,2%	65,6%
	Alții	24,3%	10,3%	18,1%	22,6%	73,7%

În privința **procesului didactic**, datele obținute din prelucrarea răspunsurilor la chestionare indică o serie de practici curente – care ar trebui întărite sau, dimpotrivă, descurajate prin programele și măsurile de sprijin.

În privința **utilizării efective a auxiliarelor curriculare**, putem constata că manualul este, încă, cel mai frecvent auxiliar curricular utilizat, în timp ce computerul și echipamentele multimedia sunt subutilizate. Evaluarea frecvenței de utilizare a echipamentelor a fost solicitată pe scala:

La majoritatea lecțiilor	La mai puțin de jumătate din lecții	Foarte rar (la 1 din 10 lecții sau mai rar)	Deloc
F1	F2	F3	F4

Tabel 102. Frecvența utilizării în procesul de predare a mijloacelor didactice (valori absolute)

	F1	F2	F3	F4	Total
1. Manualul școlar	2.115	339	131	152	2.737
2. Alte auxiliare curriculare	1.578	885	206	68	2.737
3. Computer	397	1.088	1.027	225	2.737
4. Echipamente multimedia	264	858	1.165	450	2.737

Tabel 103. Frecvența utilizării în procesul de predare a mijloacelor didactice (valori procentuale și scor mediu)

	F1	F2	F3	F4	Scor mediu	
1. Manualul școlar	77,3%	12,4%	4,8%	5,6%	3,614	90,3%
2. Alte auxiliare curriculare	57,7%	32,3%	7,5%	2,5%	3,452	86,3%
3. Computer	14,5%	39,8%	37,5%	8,2%	2,605	65,1%
4. Echipamente multimedia	9,6%	31,3%	42,6%	16,4%	2,342	58,5%

Nivelul de folosire a auxiliarelor curriculare diferă dacă luăm în considerare criteriile de clasificare deja utilizate (tipul de școală, responsabilitatea în rețea, numărul de elevi mediu la clasă, procentul elevilor defavorizați, încadrarea cadrului didactic respectiv):

Tabel 104. Frecvența utilizării în procesul de predare a mijloacelor didactice, în funcție de factorii de context educațional

		F4	F3	F2	F1	Total
		Manualul școlar				
Responsabilitate în rețea	Total	5,6%	4,8%	12,4%	77,3%	100,0%
	PJ	5,8%	4,9%	13,0%	76,3%	100,0%
	ST	3,7%	3,7%	7,8%	84,7%	100,0%
Tip de școală	GIM	5,9%	4,8%	12,0%	77,3%	100,0%
	LIC	5,0%	5,5%	17,2%	72,3%	100,0%
	PRI	1,6%	1,6%	4,0%	92,8%	100,0%
Nr. mediu de elevi la clasă	Sub 11 elevi	4,9%	6,1%	11,0%	78,0%	100,0%
	11-20 elevi	5,2%	4,7%	11,0%	79,1%	100,0%
	21-30 elevi	6,0%	4,5%	13,1%	76,4%	100,0%
	Peste 30	6,2%	5,8%	19,1%	68,9%	100,0%
Procentul elevilor defavorizați	Sub 25%	6,7%	5,0%	11,0%	77,3%	100,0%
	25-50%	5,3%	3,7%	13,6%	77,3%	100,0%
	50- 75%	5,1%	6,3%	11,8%	76,9%	100,0%
	Peste 75%	5,9%	4,1%	12,2%	77,8%	100,0%
Încadrarea cadrului didactic	Profesori	7,4%	6,6%	15,5%	70,5%	100,0%
	Învățători	2,4%	1,2%	6,6%	89,8%	100,0%
	Alții	7,0%	8,6%	17,3%	67,1%	100,0%
		Auxiliare curriculare				
Responsabilitate în rețea	Total	2,5%	7,5%	32,3%	57,7%	100,0%
	PJ	2,5%	7,5%	32,5%	57,5%	100,0%
	ST	2,2%	7,5%	31,2%	59,2%	100,0%
Tip de școală	GIM	2,7%	7,0%	31,9%	58,4%	100,0%
	LIC	1,6%	10,2%	35,0%	53,3%	100,0%

	PRI	1,6%	8,0%	32,0%	58,4%	100,0%
Nr. mediu de elevi la clasă	Sub 11 elevi	0,0%	4,9%	32,9%	62,2%	100,0%
	11-20 elevi	2,3%	7,7%	32,1%	58,0%	100,0%
	21-30 elevi	2,8%	7,5%	33,8%	55,9%	100,0%
	Peste 30	3,7%	7,5%	28,2%	60,6%	100,0%
Procentul elevilor defavorizați	Sub 25%	2,2%	5,7%	28,5%	63,6%	100,0%
	25-50%	2,4%	6,8%	32,3%	58,6%	100,0%
	50- 75%	1,7%	7,8%	31,0%	59,6%	100,0%
	Peste 75%	4,3%	10,0%	37,8%	47,8%	100,0%
Încadrarea cadrului didactic	Profesori	3,7%	9,1%	33,2%	54,1%	100,0%
	Învățători	0,7%	4,2%	31,0%	64,1%	100,0%
	Alții	2,5%	11,9%	32,9%	52,7%	100,0%
		Computer				
	Total	8,2%	37,5%	39,8%	14,5%	100,0%
Responsabilitate în rețea	PJ	7,7%	37,2%	40,1%	15,0%	100,0%
	ST	12,5%	39,9%	37,1%	10,6%	100,0%
Tip de școală	GIM	7,4%	38,6%	39,8%	14,1%	100,0%
	LIC	9,4%	32,6%	41,5%	16,4%	100,0%
	PRI	18,4%	32,8%	33,6%	15,2%	100,0%
Nr. mediu de elevi la clasă	Sub 11 elevi	12,2%	42,7%	25,6%	19,5%	100,0%
	11-20 elevi	7,7%	39,0%	39,6%	13,8%	100,0%
	21-30 elevi	9,4%	34,3%	41,2%	15,1%	100,0%
	Peste 30	5,8%	38,6%	40,2%	15,4%	100,0%
Procentul elevilor defavorizați	Sub 25%	5,7%	33,0%	42,3%	18,9%	100,0%
	25-50%	6,7%	38,1%	40,4%	14,9%	100,0%
	50- 75%	8,1%	39,6%	39,4%	12,9%	100,0%
	Peste 75%	13,3%	36,7%	37,1%	12,9%	100,0%
Încadrarea cadrului didactic	Profesori	8,1%	39,7%	39,4%	12,9%	100,0%
	Învățători	8,1%	35,1%	40,3%	16,5%	100,0%
	Alții	9,9%	34,6%	39,5%	16,0%	100,0%
		Echipamente multimedia				
	Total	16,4%	42,6%	31,3%	9,6%	100,0%
Responsabilitate în rețea	PJ	15,2%	42,4%	32,2%	10,1%	100,0%
	ST	25,9%	43,6%	24,6%	5,9%	100,0%
Tip de școală	GIM	15,6%	43,4%	31,4%	9,5%	100,0%
	LIC	15,4%	38,9%	34,2%	11,5%	100,0%
	PRI	34,4%	38,4%	20,8%	6,4%	100,0%
Nr. mediu de elevi la clasă	Sub 11 elevi	39,0%	30,5%	17,1%	13,4%	100,0%
	11-20 elevi	16,3%	44,9%	30,3%	8,5%	100,0%
	21-30 elevi	14,7%	40,4%	35,1%	9,7%	100,0%
	Peste 30	15,8%	40,2%	28,6%	15,4%	100,0%
Procentul elevilor defavorizați	Sub 25%	11,0%	38,8%	38,3%	12,0%	100,0%
	25-50%	13,9%	44,3%	31,3%	10,4%	100,0%
	50- 75%	18,4%	44,2%	29,5%	7,9%	100,0%
	Peste 75%	22,4%	39,6%	28,8%	9,2%	100,0%
Încadrarea cadrului didactic	Profesori	15,4%	43,3%	31,4%	9,9%	100,0%
	Învățători	18,1%	41,1%	31,7%	9,1%	100,0%
	Alții	15,6%	44,0%	29,6%	10,7%	100,0%

Figura 38. Utilizarea la clasă a manualelor școlare

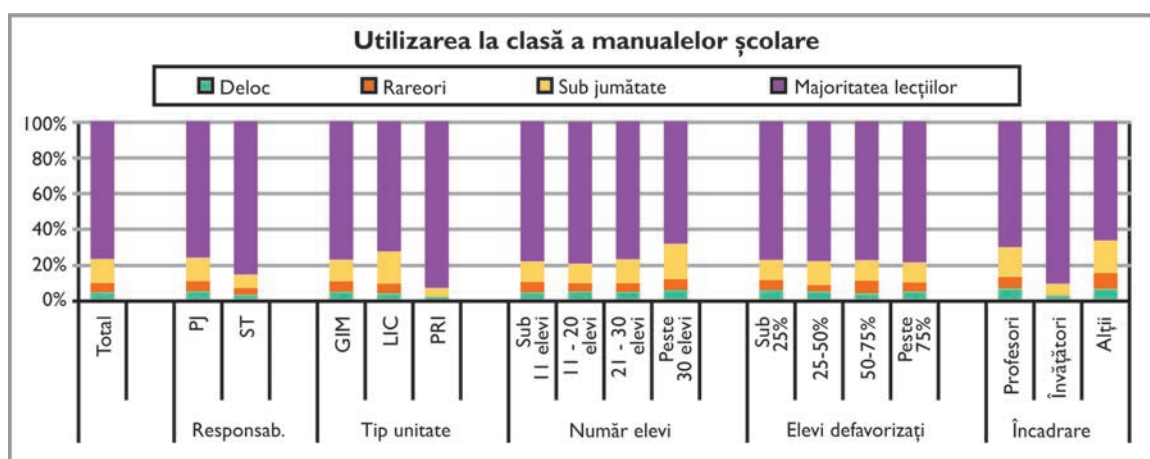

Figura 39. Utilizarea la clasă a auxiliarelor curriculare

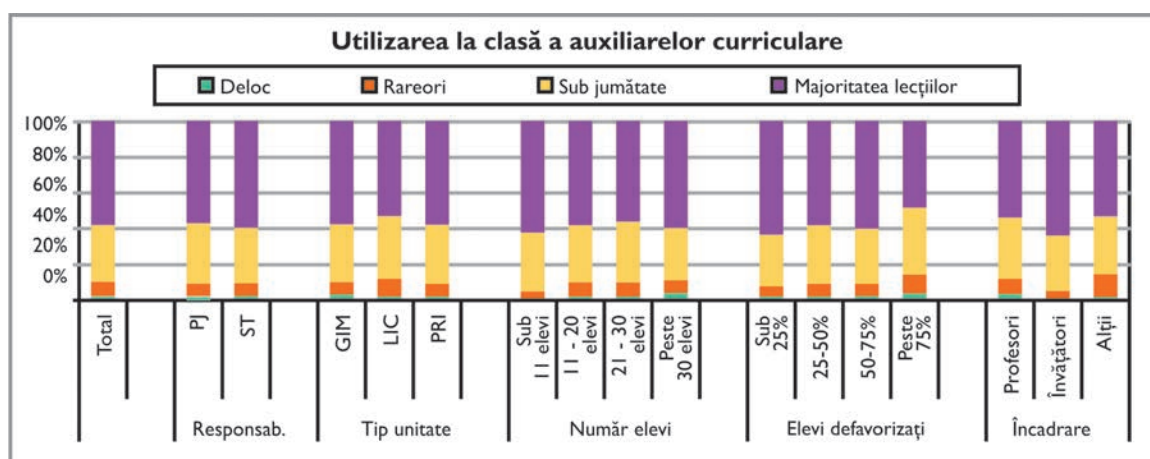

Figura 40. Utilizarea la clasă a computerului

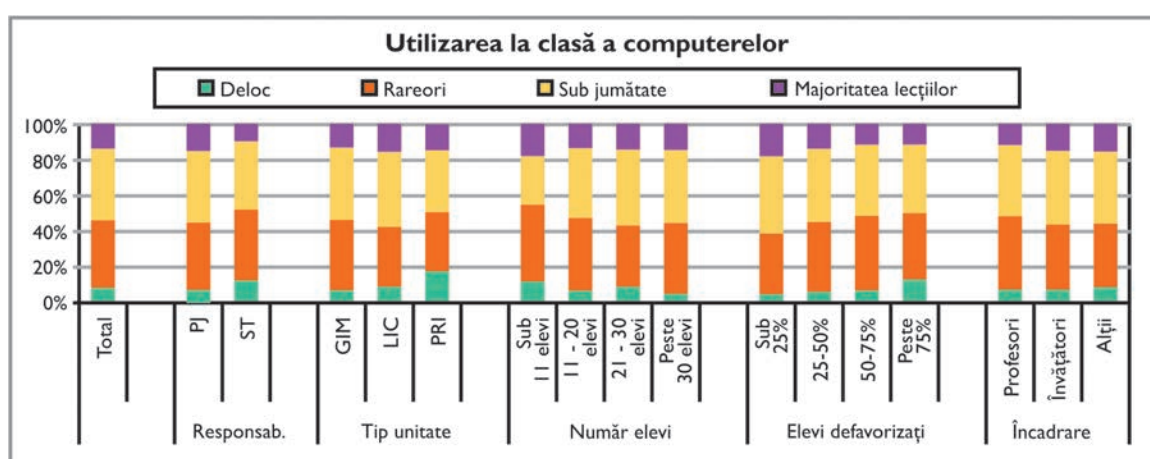
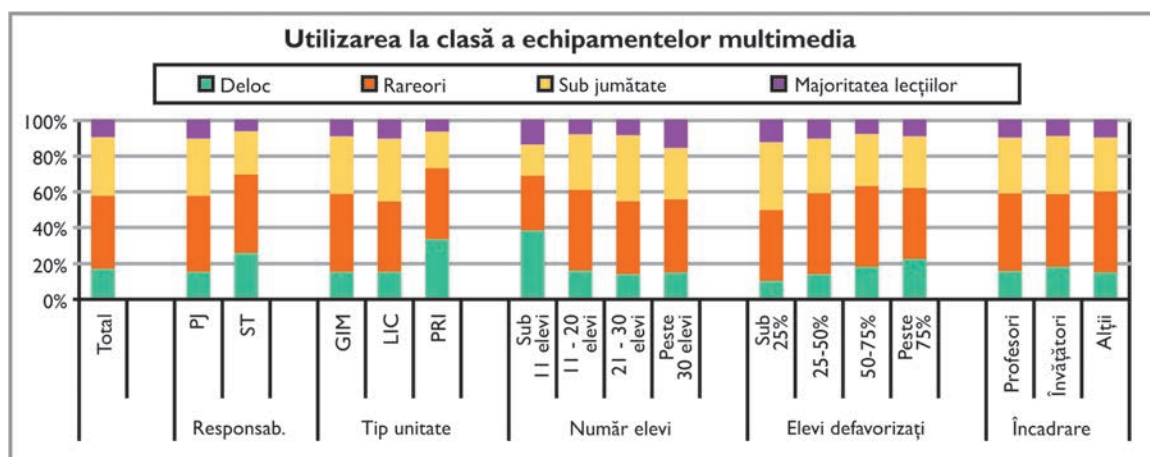

Figura 41. Utilizarea la clasă a echipamentelor multimedia

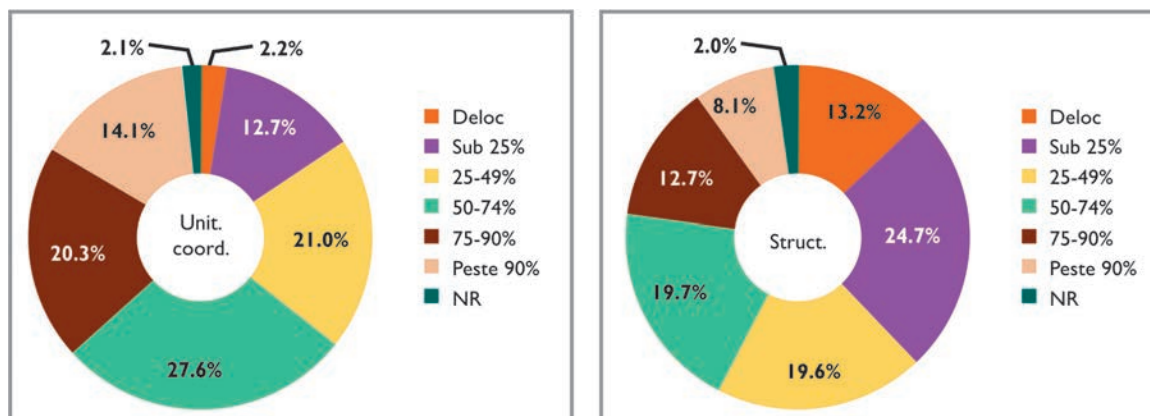

În privința **utilizării** la orele de curs a calculatorului, în raport cu numărul planificat de ore de specialitate, situația declarată de școli este următoarea:

Tabel 105. Gradul de utilizare efectivă a calculatoarelor, în raport cu numărul planificat de ore

	Unitatea coordonatoare		Structuri	
Deloc	57	2,2%	316	13,2%
Sub 25% din orele planificate	330	12,7%	589	24,7%
25-49% din orele planificate	544	21,0%	469	19,6%
50-74% din orele planificate	715	27,6%	470	19,7%
75-90% din orele planificate	526	20,3%	304	12,7%
Peste 90% din orele planificate	366	14,1%	193	8,1%
NR	53	2,0%	48	2,0%
Total	2.591	100%	2389	100,0%

Figura 42. Gradul de utilizare efectivă a calculatoarelor, în raport cu numărul planificat de ore

În privința utilizării efective a calculatorului la clasă, apar **diferențe mari** între răspunsurile cadrelor didactice și datele "oficiale" încărcate în Aplicația RAEI, mai ales la extremitățile grilei de evaluare:

Tabel 106. Gradul de utilizare efectivă a calculatoarelor în raport cu numărul planificat de ore în opinia directorului versus opinia cadrului didactic

		GIM	LIC	PRI	Total	GIM	LIC	PRI	Total
Opiniile directorilor									
1	Deloc	30	1	1	32	5,3%	1,4%	1,2%	4,4%
2	Sub 25%	86	5	8	99	15,1%	6,9%	9,5%	13,6%
3	25-49%	103	10	14	127	18,0%	13,9%	16,7%	17,5%
4	50-74%	166	15	33	214	29,1%	20,8%	39,3%	29,4%
5	75-90%	113	23	18	154	19,8%	31,9%	21,4%	21,2%
6	Peste 90%	73	18	10	101	12,8%	25,0%	11,9%	13,9%
	Total	571	72	84	727	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Procent mediu					55,3%	69,2%	61,0%	57,3%
Opiniile cadrelor didactice									
1	Deloc	662	73	61	796	29,7%	19,1%	48,8%	29,1%
2	Foarte rar	775	145	32	952	34,8%	37,9%	25,6%	34,8%
3	Sub jumătate	651	143	30	824	29,2%	37,3%	24,0%	30,1%
4	La majoritatea lecțiilor	141	22	2	165	6,3%	5,7%	1,6%	6,0%
	Total	2229	383	125	2737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Procent mediu	86	5	8	99	53,0%	57,4%	44,6%	53,3%

Figura 43. Structura rețelei unităților de învățământ în funcție de gradul de utilizare efectivă a calculatoarelor în raport cu numărul planificat de ore

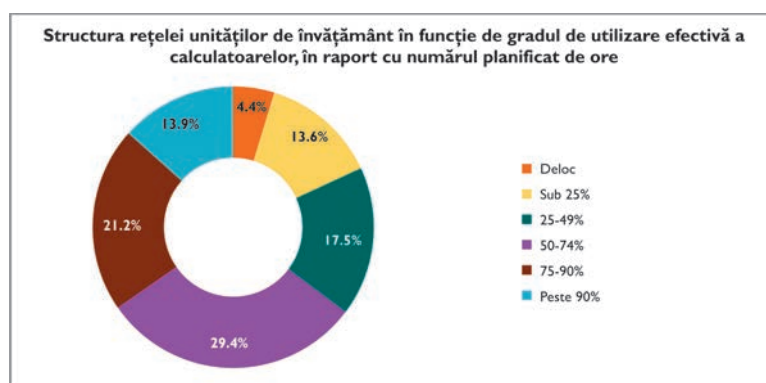
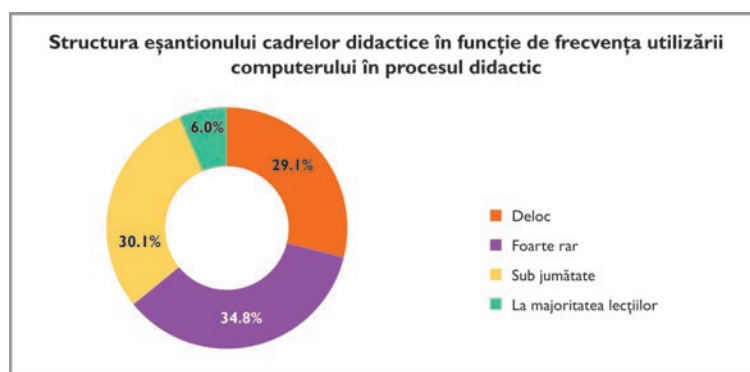

Figura 44. Structura eșantionului cadrelor didactice în funcție de frecvența utilizării calculatoarelor în procesul didactic

Opiniile elevilor în privința utilizării, la clasă, a auxiliarelor curriculare și a calculatorului sunt similare. În privința **materialelor folosite la clasă**:

Tabel 107. Opiniile elevilor privind mijloacele didactice utilizate la clasă

1. Folosim numai manualul școlar	81	12,2%
2. La unele discipline utilizăm manualul școlar și auxiliare didactice	295	44,5%
3. La aproape toate disciplinele utilizăm manualul școlar și auxiliare didactice	287	43,3%
TOTAL	663	100,0%

În privința utilizării calculatorului la clasă, 71,3% au confirmat utilizarea computerului la orele de curs și un număr important de alte mijloace digitale, iar două treimi dintre elevi (65,8%) au menționat utilizarea calculatorului la clasă. Doar 8,4% dintre elevi au susținut că nu au utilizat calculatorul sau o tabletă la școală.

Tabel 108. Opinia elevilor privind utilizarea calculatorului la clasă

1. În cele mai multe cazuri, profesorul ne prezintă unele lucruri pe calculator	171	25,8%
2. Există și ore în care elevii utilizează calculatorul, îndrumați de profesori	436	65,8%
3. Nu am folosit calculatorul / tableta la școală	56	8,4%
TOTAL	663	100,0%

Disciplinele la care sunt folosite calculatorul și mijloacele multimedia sunt, în opinia elevilor:

Tabel 109. Opțiuni ale elevilor privind disciplinele la care sunt utilizate calculatorul sau mijloacele multimedia

Limba română	281	42,4%
Istorie	219	33,0%
Geografie	206	31,1%
Chimie	154	23,2%
Matematică	135	20,4%
Educație tehnologică	135	20,4%
Fizică	102	15,4%
Cultură civică	65	9,8%
Educație fizică	24	3,6%
Limba latină	13	2,0%

În privința preferințelor referitoare la modul de lucru la clasă, **răspunsurile elevilor** sunt sintetizate în tabelul următor:

Tabel 110. Opțiuni ale elevilor privind modalitatea de predare la clasă

1. Să lucrez cu ajutorul calculatorului, la majoritatea lecțiilor și a disciplinelor	222	33,5%
2. Să lucrez cu calculatorul doar la unele lecții și discipline	235	35,4%
3. Modul clasic de predare, fără calculator	83	12,5%
4. Îmi este indiferent cum lucrez la clasă	123	18,6%
TOTAL	663	100,0%

Chestionarul aplicat cadrelor didactice s-a referit și la alte practici la clasă care, conform datelor rezultate din cercetare, stimulează motivația pentru învățare și progresul în obținerea rezultatelor învățării. Conform răspunsurilor cadrelor didactice (evaluată pe scala următoare), frecvența acestor activități nu este mulțumitoare.

La majoritatea lecțiilor	La mai puțin de jumătate din lecții	Foarte rar (la 1 din 10 lecții sau mai rar)	Deloc
F1	F2	F3	F4

Tabel 111. Practici în activitatea la clasă prezentate de către cadrul didactic (valori absolute)

Practici în activitatea la clasă	F1	F2	F3	F4
1. Prezint elevilor informațiile cu ajutorul computerului și echipamentelor multimedia (P1)	358	1.093	1.048	238
2. Elevii sunt implicați în activități de tip "proiect" (P2)	341	1.243	977	176
3. Elevii lucrează utilizând computerul sau tableta (P3)	103	444	991	1.199
4. Elevii prezintă în fața clasei rezultatele activității lor (P4)	1.017	1.001	596	123

Tabel 112. Practici în activitatea la clasă prezentate de către cadrul didactic (procente și scor mediu)

Practici în activitatea la clasă	F1	F2	F3	F4	Scor mediu	
P1	13,1%	39,9%	38,3%	8,7%	2,574	64,3%
P2	12,5%	45,4%	35,7%	6,4%	2,639	66,0%
P3	3,8%	16,2%	36,2%	43,8%	1,799	45,0%
P4	37,2%	36,6%	21,8%	4,5%	3,064	76,6%

Luând în considerare criteriile de clasificare deja utilizate (tipul de școală, responsabilitatea în rețea, numărul de elevi mediu la clasă, procentul elevilor defavorizați, încadrarea cadrului didactic respectiv), **frecvența utilizării practicilor respective** este prezentată în tabelul următor:

Tabel 113. Practici în activitatea la clasă prezentate de către cadrul didactic, în funcție de contextul educațional

		P 1	P 2	P 3	P 4
	Total	64,3%	66,0%	45,0%	76,6%
Regiunea de dezvoltare	B_IF	70,0%	76,7%	48,3%	93,3%
	CENTRU	63,6%	64,1%	45,7%	74,6%
	NE	63,9%	65,8%	44,9%	76,2%
	NV	65,6%	66,7%	46,5%	77,8%
	SE	64,8%	67,5%	42,1%	77,5%
	SUD-M	65,7%	66,9%	46,1%	79,1%
	SV-O	62,9%	64,5%	44,5%	73,0%
	VEST	63,6%	65,8%	44,7%	76,9%
Responsabilitate în rețea	PJ	64,9%	66,2%	45,6%	76,4%
	ST	60,0%	64,6%	40,4%	78,0%
Tip de școală	GIM	64,4%	66,1%	44,5%	76,7%
	LIC	66,3%	65,9%	49,5%	75,4%
	PRI	58,4%	63,4%	40,0%	78,2%
Nr. mediu de elevi la clasă	1. Sub 11 elevi	60,4%	65,2%	41,2%	79,9%
	2. 11-20 elevi	64,4%	65,5%	44,1%	77,0%
	3. 21-30 elevi	64,6%	66,9%	46,1%	76,7%
	4. Peste 30	64,8%	65,8%	47,8%	72,6%
Procentul elevilor defavorizați	1. Sub 25%	67,1%	70,2%	48,6%	78,5%
	2. 25-50%	65,4%	67,7%	45,9%	78,1%
	3. 50- 75%	63,4%	64,5%	43,6%	75,7%
	4. Peste 75%	61,7%	61,7%	42,5%	73,7%
Nivelul dotării cu mijloace de învățământ și auxiliare curriculare	Nesatisfăcător	63,1%	65,2%	44,4%	77,6%
	Satisfăcător	64,7%	65,7%	44,9%	75,7%
	Bine	65,0%	67,7%	46,2%	78,7%
	Foarte bine	54,2%	66,7%	37,5%	66,7%
Încadrarea cadrului didactic	Profesori	63,5%	64,9%	46,6%	73,7%
	Învățători	65,2%	67,3%	41,8%	81,5%
	Alții	65,7%	67,1%	48,4%	74,0%

Frecvența acestor practici este nemulțumitoare și având în vedere recunoașterea, de către cadrele didactice care au completat chestionarul, a capacității acestora de a îmbunătăți motivația pentru învățare a elevilor:

Tabel 114. Opinia cadrelor didactice privind creșterea motivației pentru învățare în condițiile folosirii calculatorului și a altor mijloace TIC

Creșterea motivației pentru învățare în condițiile folosirii calculatorului și a altor mijloace TIC		Total		GIM	LIC	PRI
1	În mică măsură/ deloc	90	3,3%	3,3%	3,4%	3,2%
2	În măsură moderată	1.100	40,2%	40,0%	37,9%	50,4%
3	În mare măsură	1.547	56,5%	56,7%	58,7%	46,4%
Total		2.737	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Scor mediu			2,532	2,534	2,554	2,432
Procent mediu			84,4%	84,5%	85,1%	81,1%

Conform directorilor de școală, în mai puțin de un sfert dintre unități peste jumătate din personalul didactic a participat la cursuri de formare TIC, în peste trei sferturi din totalul celor 2.591 unități școlare (76,8%) stagiile de formare TIC / IT au fost parcurse de mai puțin de jumătate dintre cadrele didactice din unitate. Cu toate acestea, două treimi dintre cadrele didactice chestionate consideră că au nevoie de formare profesională – mai mulți în domeniul aplicării noului curriculum decât în domeniul TIC:

Tabel 115. Prioritățile direcțiilor de formare ale cadrelor didactice investigate

	În foarte mare măsură	În mare măsură	În mică măsură	Deloc	Scor mediu	
1. Pregătire în TIC / IT	13,8%	41,1%	40,0%	5,1%	2,637	65,9%
2. Pregătire pentru aplicarea noului curriculum	18,5%	45,6%	31,3%	4,6%	2,779	69,5%

Luând în considerare criteriile de clasificare deja utilizate (tipul de școală, responsabilitatea în rețea, numărul de elevi mediu la clasă, procentul elevilor defavorizați, încadrarea cadrului didactic respectiv), situația exprimării nevoilor de formare este cea din tabelul de mai jos:

Tabel 116. Nevoia de formare a cadrelor didactice investigate, în funcție de contextul educațional

		1. Pregătire în TIC/IT	2. Pregătire pentru aplicarea...
	Total	26,4%	29,6%
Regiunea de dezvoltare	B-IF	26,7%	13,3%
	CENTRU	24,6%	30,5%
	NE	33,1%	27,6%
	NV	19,9%	28,5%
	SE	27,6%	28,1%
	SUD-M	18,5%	30,8%
	SV-O	35,4%	34,1%
	VEST	19,5%	32,8%
Responsabilitatea în rețea	PJ	27,4%	27,6%
	ST	19,0%	44,9%
Tip de școală	GIM	26,6%	29,6%
	LIC	28,2%	20,1%
	PRI	16,8%	59,2%
Nr. mediu de elevi la clasă	1. Sub 11 elevi	24,4%	40,2%
	2. 11-20 elevi	24,9%	33,8%
	3. 21-30 elevi	28,2%	26,1%
	4. Peste 30	29,9%	12,4%
Procentul elevilor defavorizați	1. Sub 25%	20,6%	34,0%
	2. 25-50%	24,1%	31,2%
	3. 50- 75%	27,2%	27,0%
	4. Peste 75%	34,1%	27,3%

Încadrarea cadrului didactic	Profesori	20,6%	34,0%
	Învățători	24,1%	31,2%
	Alții	27,2%	27,0%

Cadrele didactice care au răspuns la chestionar au indicat, ca programe prioritare de formare profesională:

Tabel 117. Opțiuni privind direcții viitoare de formare

1	Informatică / TIC-IT / Aplicare TIC la predarea disciplinei / Aplicații informatice în educație	1.025	37,4%
2	Aplicarea noului curriculum (cu particularizări pe discipline sau arii curriculare)	459	16,8%
3	Metode moderne de predare-învățare / metode alternative / predarea interactivă	243	8,9%
4	Lucrul cu elevi cu nevoi speciale de educație (CES, ADHD, autism etc.) sau dificultăți de învățare/ integrarea în învățământul de masă	232	8,5%
5	Management educațional	177	6,5%
6	Consiliere și orientare școlară	94	3,4%
7	Managementul clasei de elevi	86	3,1%
8	Limbi străine (comunicare în limba engleză)	84	3,1%
9	Didactica disciplinei (specialității) / Metodica predării disciplinei	83	3,0%
10	Program de formare în cadrul specialității / disciplinei predate	76	2,8%
11	Programe universitare (licență / masterat / doctorat)	69	2,5%
12	Proiecte educaționale / accesarea proiectelor europene	64	2,3%
13	Curs de formare pentru profesorii metodiști / formatori / mentori	59	2,2%
14	Management	58	2,1%
15	Tehnici moderne de evaluare / strategii de evaluare și notare / evaluarea competențelor	54	2,0%
16	Managementul conflictelor / gestionarea situațiilor de criză	45	1,6%
17	Predare integrată / interdisciplinară / abordarea trans-curriculară	44	1,6%
18	Parteneriat școală-familie-comunitate / comunicarea cu părinții	39	1,4%
19	Management de proiect	34	1,2%
20	Reconversie profesională	33	1,2%
21	Metode și strategii didactice pentru creșterea motivației elevilor / prevenirea și combaterea abandonului școlar	32	1,2%
22	Predare diferențiată / Educație centrată pe elev	32	1,2%
23	Psihopedagogie / Psihologia copilului	29	1,1%
24	Programe de pregătire pentru obținerea gradelor didactice	28	1,0%
25	Predarea la clasele simultane	27	1,0%
26	Asigurarea calității în educație	24	0,9%
27	Combaterea violenței și medierea situațiilor conflictuale	24	0,9%
28	Utilizare multimedia	23	0,8%
29	Educație pentru sănătate / tehnici de prim ajutor	20	0,7%
30	Dezvoltare personală	19	0,7%
31	Jocuri didactice / Activități interactive la clasă	19	0,7%
32	Proiectarea activităților extrașcolare	19	0,7%
33	Educație non-formală / Învățarea în context non-formal	18	0,7%
34	Modalități de lucru cu elevii cu dificultăți în învățare	14	0,5%

35	Management instituțional / unității școlare	13	0,5%
36	Învățarea pe baza de proiect	11	0,4%
37	Accesarea fondurilor extrabugetare	7	0,3%
38	Educație / integrarea rromilor	7	0,3%
39	Educație antreprenorială	7	0,3%
40	Managementul stresului în organizațiile școlare, managementul comunicării în mediul școlar	7	0,3%
41	Management financiar	6	0,2%
42	Modalități de abordare a disciplinelor opționale	6	0,2%
43	Comunicare și dezvoltare personală	5	0,2%
44	Formare și dezvoltare profesională pentru mediu defavorizat	5	0,2%
45	A doua șansă	4	0,1%
46	Managementul calității	4	0,1%
47	Profesor de sprijin pentru persoanele cu nevoi speciale	4	0,1%
48	Proiectarea curriculară centrată pe competențe	4	0,1%

Cu câte 1-3 opțiuni se regăsesc ca domenii de formare: educația pentru mediu, civică sau socială, formarea pentru mediator școlar, dezvoltarea abilităților de comunicare și altele asemenea.

Se poate observa că formarea sau perfecționarea competențelor TIC, aplicarea calculatorului în predare și aplicarea softurilor pe discipline sunt considerate, încă, prioritare, cu toate programele deja implementate în acest sens în ultimii 15 ani. Locul al doilea între opțiuni îl ocupă formarea și dezvoltarea competențelor de aplicare a noului curriculum, în condițiile în care metodologiile de implementare implică mijloace digitale (ceea ce conduce, implicit, și la necesitatea unor abilități TIC).

Demersul de integrare a copiilor cu dizabilități/cerințe educative speciale (CES) a determinat un număr important de solicitări de formare a cadrelor didactice privind modalitățile de lucru cu acești elevi. Din perspectiva formării psihopedagogice sunt solicitate și cursuri de formare legate de situația emoțională a copiilor cu părinți plecați la muncă în străinătate.

Prezența relativ frecventă a claselor cu regim de predare simultan a condus la un număr mare de solicitări pentru cursuri de formare în acest sens, precum și privind tehnicile de predare diferențiată centrată pe elev.

În privința modului de organizare a acestor programe, a fost solicitată distribuirea echitabilă a resurselor și către unitățile din satele componente ale comunei. Aproape în unanimitate au fost solicitate **cursuri de formare gratuite**, derulate mai ales în școală, după program sau în vacanțe, având în vedere și dificultățile legate de asigurarea unui suplitor la clasă pe perioada cursului.

Recomandări privind programele și acțiunile referitoare la resursa umană:

Notă: procedurile manageriale referitoare la resursa umană sunt realizate doar în mică măsură la nivelul unității școlare. Școala are o participare limitată la procedurile de recrutare, selecție și disponibilizare și are un control foarte limitat la nivelul normării și salarizării cadrelor didactice. Ca urmare, majoritatea programelor și acțiunilor referitoare la resursa umană vor trebui realizate la nivel național, prin politici publice dedicate. La nivelul unității școlare (de care ne ocupăm, prin acest studiu), se pot realiza, cu precădere, programe și acțiuni care vizează formarea continuă și evaluarea cadrelor didactice.

- Sunt necesare programe de formare continuă a cadrelor didactice, cu precădere în domeniul IT, ca măsură de însoțire a dotării cu echipamente IT și ca măsură de sprijinire a introducerii noului curriculum.
- Sunt necesare programe de sprijin, inclusiv formare și alte forme de dezvoltare profesională, pentru cadrele didactice care lucrează cu copii/elevi din categorii dezavantajate din punct de vedere socioeconomic.
- Programele vor include și activități de sprijin în implementarea efectivă, la clasă, a competențelor învățate, prin activități de monitorizare, mentorare, coaching etc.
- Programele de sprijin vor viza introducerea efectivă la clasă a unor practici (cum ar fi, de exemplu, învățarea pe bază de proiect) care, conform datelor rezultate din cercetare, stimulează motivația pentru învățare și progresul în obținerea rezultatelor învățării, precum și orice alte practici centrate pe elev, pe activitatea acestuia și pe învățare.
- Un alt domeniu prioritar de dezvoltare profesională a cadrelor didactice va fi formarea competențelor de evaluare a rezultatelor învățării, având în vedere, mai ales, diferențele dintre rezultatele la evaluarea curentă și mediile de absolvire, pe de o parte, și rezultatele la Evaluarea Națională de la finele clasei a VIII-a.
- Vor fi avute în vedere programe de îmbunătățire a evaluării a cadrelor didactice, care să cuprindă criterii și indicatori corelați cu celelalte programe și măsuri de sprijin pentru unitățile respective.
- Vor beneficia de aceste programe cu precădere unitățile școlare cu mediile la indicatorii privind participarea la programe de formare continuă sub nivelul regiunii de apartenență.

3.8. Concluzii și recomandări privind susținerea rezilienței școlare

Am considerat necesară introducerea acestui capitol pentru a nu crea impresia că încercăm să propunem programe de intervenție numai acolo unde sunt probleme, deci să recompensăm, cumva, numai nerealizările. Trebuie spus că și școlile din mediul rural au rezultate deosebite, chiar la nivel de excelență, aplicația RAEI oferind informații, în acest sens.

Am preluat conceptul de "reziliență" și l-am transferat de la nivelul elevului la nivelul școlii. În analizele întreprinse de OECD, pe baza datelor primare și secundare colectate, reziliența școlară este definită drept obținerea unor rezultate la PISA între cei mai buni 25% (în prima quartilă) de către elevii cu familiile aparținând ultimei quartile în privința indicelui economic social și cultural – ESCS²¹ (cele mai dezavantajate 25% dintre familii).

Evidențierea situației de reziliență la nivelul studiului, respectiv a **situațiilor unităților fără probleme privind rezultatele (participare și rezultatele învățării) în condiții și în contexte similare cu ale întregului eșantion**, este relevantă de analiza relației între indicatorii de risc educațional și cei de vulnerabilitate în ce privește mediul socio-educational. În acest sens, pentru sintetizarea situațiilor de risc educațional s-a procedat la definirea criteriilor de vulnerabilitate atât pentru cei patru indicatori de eficacitate educațională, cât și pentru caracteristicile de mediu socio-educational cu impact direct asupra rezultatelor educaționale.

În ce privește criteriile necesare definirii situațiilor de risc educațional, am urmărit utilizarea unor **criterii de vulnerabilitate cât mai obiective**, evitând situații arbitrare. Astfel, având în vedere reprezentativitatea eșantionului pentru unitățile din mediul rural, pentru rezultatele la evaluarea națională am utilizat scorul mediu la EN a unităților cuprinse în eșantionul principal al studiului. Pentru participarea școlară am ales ca repere de segmentare a situațiilor de risc procente medii ale abandonului și repetenței la nivelul rețelei naționale din mediul rural, iar în ceea ce privește participarea, am definit riscul de absenteism la cel mult 25 de ore pe lună, reprezentând aproximativ o săptămână de școală. În aceste condiții, au rezultat următoarele distribuții:

(I) Caracteristici de risc educațional

Tabel 118. Distribuția unităților în funcție de situațiile de risc educațional

Indicatori de rezultat	Criterii de risc		
Rezultate la evaluarea națională	Sub media eșantionului (6,04)	1.312	51,1%
Abandon	Peste 5%	156	6,1%
Ore prezente/elev	Peste 50 de ore pe lună (10 zile)	204	7,9%
Repetenție	Peste 10%	162	6,3%

²¹ Pentru definirea ESCS, v. <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5401>

Tabel 119. Distribuția unităților în funcție de numărul situațiile de risc educațional al școlii

1	Deloc	1.101	42,9%
2	Un criteriu	1.181	46,0%
3	Două criterii sau mai multe	287	11,2%
	Total	2.569	100,0%

(2) Caracteristici de mediu socio-educational

Tabel 120. Distribuția unităților în funcție de situațiile de risc de mediu socio-educational

Indicatori de rezultat	Criterii de risc		
Mediu familial			
Ponderele elevilor din familii dezavantajate socio-economic	Sub nivelul mediu pe eșantion	753	29,3%
Situații de risc de mediu școlar			
Baza materială		753	29,3%
Spații de învățământ	Autoevaluare (ne)satisfăcător	353	13,7%
Material didactic	Autoevaluare (ne)satisfăcător	370	14,4%
Biblioteca școlară	Lipsă / (F.)slabă	349	13,6%
Dotare informatică		1.053	41,0%
Dotare TIC	Autoevaluare (ne)satisfăcător	501	19,5%
Dotare cu calculatoare	Cel mult un calculator la 20 elevi	757	29,5%
Formare resurse umane/ Participare la stagii TIC/IT	Sub 50% din pers.did. al școlii	1.973	76,8%

Apreciind că, dintre caracteristicile menționate, efectul direct asupra rezultatelor educaționale este produs de mediul familial și de calitatea bazei materiale a școlii, s-a procedat la determinarea acțiunii simultane a celor doi factori de risc (nivel economic al familiei și calitatea bazei materiale, cuprinzând resursele materiale și dotarea IT a școlii).

Distribuția unităților în funcție de numărul situațiilor de risc de mediu

Tabel 121. Distribuția unităților în funcție de numărul situațiilor de risc de mediu

1	Deloc	825	32,1%
2	Un criteriu	1.052	40,9%
3	Două criterii	568	22,1%
4	Trei criterii	124	4,8%
	Total	2.569	100,0%

Tabel 122. Distribuția unităților raportate la situațiile de risc educațional în funcție de mediul familial și baza materială a unității

	Risc educațional		Risc de mediul familial		Vulnerabilitatea bazei materiale a școlii	
1	Deloc	1.101	310	28,2%	553	50,2%
2	Un criteriu	1.181	350	29,6%	632	53,5%
3	Două criterii sau mai multe	287	94	32,8%	161	56,1%
	Total	2.569	754	29,3%	1.346	52,4%

Din analiza situațiilor de risc se constată că, indiferent de rezultate, **o treime** dintre unitățile evaluate (825 unități, respectiv 32,1%) nu se confruntă cu situații de risc în ce privește mediul socio-educational, în raport cu criteriile abordate. În ce privește riscul educațional, 742 de unități (29%) se situează în afara acestor probleme, în condițiile criteriilor stabilite, restul de 71% prezentând cel puțin o situație de risc.

Pentru a ne referi la situațiile de reziliență în contextul studiului, se constată că **peste un sfert** dintre unitățile situate în categoria unităților fără risc educațional (26,4%) cuprind un procent important de elevi cu probleme economice grave în familie, iar dintre cele 742 unități fără risc educațional, jumătate se confruntă cu dificultăți generate de o bază materială nesatisfăcătoare.

Pentru a sprijini efortul unităților în situații de risc în ce privește condițiile de funcționare, se impune direcționarea de sprijin prin resurse suplimentare și acestei categorii de unități.

Acest transfer de la "elevi rezilienți" la "școli reziliente" ar însemna, de exemplu, un "indice de eficiență" mai mare de 1,2²² și/sau luarea în considerare pentru sprijin și premiere, a rezultatelor deosebite obținute de unitățile școlare din mediul rural. Iată, mai jos, un inventar al acestor situații, pe baza datelor din Aplicația RAEI.

I. Organizarea altor forme de învățământ (de exemplu, "A doua șansă"):

Tabel 123. Unități care organizează programul "A doua șansă", pe niveluri

Program	Nivel de învățământ	Număr de unități
Programul „A doua șansă” - învățământ primar	Primar	22
Programul „A doua șansă” - învățământ secundar inferior	Gimnaziu	28
Cu frecvență redusă - învățământ gimnazial	Gimnaziu	5

Dintre aceste unități, 14 unități organizează programul "A doua șansă" la nivel primar și gimnazial, iar două programul "A doua șansă" la nivel primar și gimnazial, precum și învățământ cu frecvență redusă.

²² Pentru definiția și modul de calcul al "indicelui de eficiență", v. Rapoarte de cercetare ARACIP - Volumul I 2015 - Influența evaluării externe asupra calității educației, la <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/23640>

2. Oferirea de servicii de tip ”Școală după Școală”. Există 91 de unități, din mediul rural, înregistrate în Aplicația RAEI, care oferă astfel de servicii. Situația acestora, în raport cu indicatorii de rezultat și de participare, este următoarea:

Tabel 124. Unități care oferă servicii ”Școală după Școală”, pe niveluri

		Rezultate la EN	%Elevi care continuă studiile	Nr. mediu ore prezență pe elev	%Rata de promovare
Total		5,98	95,58	793,11	95,77
Școală după Școală	NU	5,97	95,62	793,70	95,78
	DA	6,08	94,35	776,78	95,70

3. Oferirea serviciilor de consiliere/orientare școlară și profesională/asistență psihopedagogică pe parcursul celor patru ani de studiu, în vederea profesionalizării și/sau a continuării educației în ciclul următor. În privința acestui indicator, situația unităților școlare din mediul rural, în raportul cu numărul elevilor care au beneficiat de aceste servicii, este următoarea:

Tabel 125. Distribuția unităților în funcție de procentul elevilor din școală care au beneficiat de servicii de consiliere

1	Niciunul	463	17,9%
2	Sub 25%	85	3,3%
3	25-50%	74	2,9%
4	51-75%	196	7,6%
5	Peste 75%	1773	68,4%
	Total	2.591	100,0%

Situația unităților școlare din mediul rural referitoare la serviciile de orientare și consiliere, în raport cu indicatorii de rezultat și de participare, este următoarea:

Tabel 126. Rezultatele educaționale ale unității în funcție de ponderea elevilor din școală care au beneficiat de servicii de consiliere

		Rezultate la EN	%Elevi care continuă studiile	Ore prezență pe elev	%Rata de promovare
Total		5,98	95,58	793,11	95,77
Beneficiari OSP	Niciunul	5,64	92,88	764,02	94,07
	Sub 25%	5,91	93,89	777,26	96,90
	25-50%	5,87	97,00	794,38	95,65
	51-75%	5,94	95,97	783,59	95,27
	Peste 75%	6,08	96,26	802,46	96,23

4. Obținerea de premii sau mențiuni la olimpiade, concursuri pe discipline, concursuri pe meserii, expoziții, concursuri sportive sau artistice, ca urmare a participării la aceste evenimente, începând cu faza județeană (Municipiul București). În privința acestui indicator, situația unităților care au înregistrat date în Aplicația RAEI este următoarea:

Tabel 127. Distribuția unităților în funcție de procentul elevilor din școală care au obținut premii sau mențiuni la concursuri sau olimpiade

	Procentaj elevi pe școală	Nr. de unități	
1	Niciun elev	820	31,6%
2	Sub 5%	913	35,2%
3	5-10%	354	13,7%
4	10-20%	306	11,8%
5	20-25%	55	2,1%
6	25-50%	114	4,4%
7	Peste 50%	29	1,1%
Total		2.591	100,0%

5. Existența cadrelor didactice formatori / autori sau coautori de manuale, auxiliare curriculare etc. În privința acestui indicator, situația este următoarea:

Tabel 128. Distribuția unităților în funcție de existența cadrelor didactice care au calitate de formatori / autori sau coautori de manuale, auxiliare curriculare (cu certificat/atestat)

	Numărul cadrelor didactice care au calitate de formatori	Nr. de unități	
1	Niciunul	1.206	46,5%
2	1	585	22,6%
3	2	313	12,1%
4	3	168	6,5%
5	4	98	3,8%
6	5	61	2,4%
7	6	41	1,6%
4	7	27	1,0%
5	8	23	0,9%
6	9	11	0,4%
7	10	14	0,5%
8	Peste 10	44	1,7%
Total		2.591	100,0%

Tabel 129. Distribuția unităților în funcție de numărul cadrelor didactice din școala care sunt autori / coautori de manuale școlare sau auxiliare didactice cu ISBN / ISSN

	Numărul cadrelor didactice din școala autori/coautori de manuale școlare sau auxiliare didactice	Nr. de unități	
1	Niciunul	1.620	62,5%
2	1	324	12,5%
3	2	205	7,9%
4	3	114	4,4%
5	4	89	3,4%
6	5	71	2,7%
7	6	38	1,5%
4	7	19	0,7%
5	8	28	1,1%
6	9	11	0,4%
7	10	24	0,9%
8	Peste 10	48	1,9%
Total		2.591	100,0%

Recomandări privind programele și acțiunile referitoare susținerea rezilienței școlare:

- Sunt necesare programe de sprijin pentru unitățile de învățământ care au rezultatele la Evaluarea Națională cu cel puțin 0,5 puncte față de medie și un procent de elevi care continuă studiile după gimnaziu cu cel puțin 2 puncte mai mare decât media, în condițiile în care se află în quartila inferioară în privința factorilor de risc de la nivel comunitar și familial.
- Sunt necesare programe de sprijin pentru unitățile care organizează alte forme de învățământ – în special "A doua șansă" și, cu precădere, școlile care organizează acest program atât pentru nivelul primar, cât și pentru nivelul gimnazial de învățământ.
- Sunt necesare programe de sprijin pentru unitățile care organizează programe "Școală după Școală", mai ales pentru copiii/elevii din categorii dezavantajate.
- Sunt necesare programe de sprijin pentru unitățile care oferă servicii de orientare și consiliere elevilor, peste media categoriei respective.
- Sunt necesare programe de premiere a elevilor care provin din medii dezavantajate și obțin premii la olimpiade și concursuri (cel puțin faza județeană).
- Sunt necesare programe de premiere a cadrelor didactice cu activitate dovedită de formator și/sau autori/coautori de manuale școlare sau auxiliare didactice cu ISBN / ISSN și care funcționează în școli situate în comunități dezavantajate de cel puțin 5 ani.

4. Anexe Cercetare

4.1. Instrumentele de investigare aplicate cadrelor didactice și elevilor

Chestionarul cadrului didactic

1. Școala.....

2. Localitatea.....

3. Județul

4. Tipul școlii:

- ☐ Unitate independentă, fără structuri arondate
- ☐ Unitate cu structuri arondate
- ☐ Structură în cadrul unei unități cu personalitate juridică

5. Catedra mea este compusă din ore de / postul meu este de:

☐ Limba română	☐ Geografie	☐ Educație fizică
☐ Limbi moderne	☐ Istorie	☐ Educație tehnologică
☐ Limba latină	☐ Informatică/IT/TIC	☐ Educatoare
☐ Matematica	☐ Cultură civică	☐ Învățător/institutor
☐ Fizica	☐ Discipline socio-umane	☐ Consiliere
☐ Chimie	☐ Educație plastică	☐ Altă situație
☐ Biologie/ Științele naturii	☐ Educație muzicală	

6. Școala mea este situată într-o zonă dezavantajată din punct de vedere socioeconomic (șomaj ridicat sau comunități defavorizate):

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ Nu știu

7. Predau la nivelul:

- ☐ Preșcolar
- ☐ Primar (clasele P-IV)
- ☐ Gimnazial
- ☐ Liceal
- ☐ Profesional

8. Îmi fac norma de predare:

- ☐ Într-o singură școală (persoană juridică) - numai în școala coordonatoare / școala independentă fără structuri
- ☐ Într-o singură școală (persoană juridică) - numai în structuri arondate
- ☐ Într-o singură școală (persoană juridică) - atât în școala coordonatoare cât și în structuri
- ☐ În mai multe școli (persoane juridice)

9. Numărul mediu de elevi la care predau este:

- ☐ Sub 10
- ☐ 11-20
- ☐ 20-30
- ☐ Peste 30

10. Ponderea elevilor care provin din familii dezavantajate din punct de vedere economic este:

- ☐ Sub 25%
- ☐ 25-50%
- ☐ 50-75%
- ☐ Peste 75%

11. La clasă utilizez ca echipamente, materiale și mijloace didactice:

	La majoritatea lecțiilor	La mai puțin de jumătate din lecții	Foarte rar – la 1 din 10 lecții sau mai rar	Deloc
Manualul școlar				
Alte auxiliare curriculare				
Computerul				
Echipamente multimedia				

12. La clasă:

	La majoritatea lecțiilor	La mai puțin de jumătate din lecții	Foarte rar – la 1 din 10 lecții sau mai rar	Deloc
Prezint elevilor informațiile cu ajutorul computerului și echipamentelor multimedia				
Elevii sunt implicați în activități de tip "proiect"				
Elevii lucrează utilizând computerul sau tableta				
Elevii prezintă în fața clasei rezultatele activității lor				

13. Infrastructura școlară face posibilă desfășurarea în bune condiții a procesului de învățare și predare:

	În mare măsură	În măsură medie	În mică măsură	Deloc
Clădirea și terenul școlii				
Sistemele de încălzire, iluminare, alimentarea cu apă				

Spațiile de învățământ (săli de clasă, laboratoare, ateliere, cabinete)				
---	--	--	--	--

14. Nivelul dotării din școală este:

	Dotare excelentă	Dotare medie	Dotare satisfăcătoare	Dotare nesatisfăcătoare
Computere și/sau tablete				
Echipamente multimedia (de exemplu, videoproiectoare)				
Material didactic pentru disciplinele predare				
Cărți și alte materiale din bibliotecă				

15. Considerați că elevilor le crește motivația pentru învățare în condițiile folosirii calculatorului și a altor mijloace TIC?

- ☐ În mică măsură sau deloc
☐ În măsură moderată
☐ În mare măsură

16. În ultimii 3 ani, am participat la programe de formare continuă:

- ☐ Informatică / TIC / IT
☐ Formare specifică pentru aplicarea noului curriculum (inclusiv pentru Clasa Pregătitoare)
☐ Programe universitare (licență / masterat / doctorat)
☐ Programe de pregătire pentru obținerea gradelor didactice
☐ Alte programe de formare

17. Competențele mele de utilizare a computerului (IT) sunt la nivel:

- ☐ Începător
☐ Mediu
☐ Avansat
☐ Nu pot aprecia

18. Pentru a mă dezvolta din punct de vedere profesional, am nevoie de:

	În foarte mare măsură	În mare măsură	În mică măsură	Deloc
Pregătire în TIC / IT				
Pregătire pentru aplicarea noului curriculum:				

19. Dacă ar fi să optez pentru două programe de formare profesională, aş alege:

20. Experienţa mea didactică (la clasă) este de:

- ☐ Sub 5 ani
- ☐ Peste 5 ani, dar nu mai mult de 10 ani
- ☐ Peste 10 ani, dar nu mai mult de 20
- ☐ Peste 20 de ani

21. Nivelul studiilor absolvite (ultima şcoală absolvită):

- ☐ Liceul (altul decât liceul pedagogic)
- ☐ Liceul pedagogic sau Şcoala normală
- ☐ Colegiul pedagogic de institutori
- ☐ Facultate – studii de licenţă
- ☐ Facultate – studii de masterat sau doctorat

22. Alte comentarii, sugestii sau propuneri:

Chestionarul elevului

1. Şcoala.....

2. Localitatea.....

3. Judeţul

4. Sunt în clasa:

- ☐ a V-a
- ☐ a VI-a
- ☐ a VII-a
- ☐ a VIII-a
- ☐ a IX-a sau anul I şcoala profesională
- ☐ a X-a sau anul II şcoala profesională
- ☐ a XI-a, a XII-a sau anul III şcoala profesională

5. Sunt:

- ☐ Băiat
- ☐ Fată

6. Am acces la computer sau tabletă:

- ☐ Da, am calculator/tabletă acasă
- ☐ Da, am acces la calculatoarele de la şcoală
- ☐ Nu am acces la computer/tabletă, deşi aş dori
- ☐ Nu este cazul, nu mă interesează lucrul cu calculatorul/tableta

7. La orele de clasă, am utilizat computerul și alte mijloace IT:

Computer	☐ DA	☐ NU
Enciclopedii electronice	☐ DA	☐ NU
Filme pe CD/DVD, fotografii digitale	☐ DA	☐ NU
Platformă de e-learning	☐ DA	☐ NU

8. La clasă, atunci când folosim calculatorul:

- ☐ În cele mai multe cazuri, profesorul ne prezenta unele lucruri pe calculator
- ☐ Există și ore în care elevii utilizează calculatorul, îndrumați de profesor
- ☐ Nu am folosit calculatorul/tableta la școală

9. Am avut lecții predate cu ajutorul calculatorului la următoarele discipline:

☐ Limba română	☐ Biologie / științele naturii	☐ Desen
☐ Limbi străine	☐ Geografie	☐ Muzică
☐ Limba latină	☐ Istorie	☐ Educație tehnologică
☐ Matematică	☐ Informatică, IT	☐ Educație fizică
☐ Fizică	☐ Educație civică / Cultură civică	☐ Alte discipline
☐ Chimie	☐ Discipline socio-umane	

10. Materialele folosite la clasă sunt:

- ☐ Numai manualul școlar, la cele mai multe discipline
- ☐ Manualul școlar și alte materiale (hărți, planșe etc.), doar la unele discipline
- ☐ Manualul școlar și alte materiale (hărți, planșe etc.), la majoritatea disciplinelor

11. Cel mai mult, la clasă, îmi place:

- ☐ Să lucrez cu ajutorul calculatorului, la majoritatea lecțiilor și a disciplinelor
- ☐ Să lucrez cu calculatorul doar la unele lecții și discipline
- ☐ Modul clasic de predare, fără calculator
- ☐ Îmi este indiferent cum lucrez la clasă

12. Acasă, pentru pregătirea lecțiilor:

- ☐ Am camera mea
- ☐ Am o cameră pe care o împart cu frații mei

- ☐ Am o masă de lucru
- ☐ Nu am condiții pentru pregătirea lecțiilor

13. Banii pe care îi are familia mea:

- ☐ Nu ne ajung nici pentru strictul necesar
- ☐ Ne ajung doar pentru strictul necesar
- ☐ Ne ajung să ne descurcăm
- ☐ Ne permit să trăim mai bine decât alții
- ☐ Ne permit să avem tot ce dorim

14. După ce voi termina școala în care sunt acum:

- ☐ Voi continua studiile la nivelul superior
- ☐ Voi căuta un loc de muncă pentru a mă angaja
- ☐ Voi merge la o școală profesională sau la un curs de calificare
- ☐ Voi încerca să-mi găsesc un loc de muncă, dar voi continua și studiile
- ☐ Nu știu, nu m-am hotărât încă.

15. Alte comentarii, sugestii sau propuneri:

4.2. Nevoi concrete de sprijin identificate de cadrele didactice care au răspuns la chestionar

Chestionarul aplicat cadrelor didactice a avut și un capitol de "alte comentarii", care pot fi folosite pentru concretizarea nevoilor de sprijin. Din totalul subiecților, 392 de cadre didactice au completat itemul liber, 276 concretizând categorii de resurse necesare unității, ceilalți profitând de posibilitatea să exprime niște opinii sau nemulțumiri.

Dintre **nevoile școlii** semnalate de respondenți menționăm:

Modernizarea bazei materiale a școlii:

- Majoritatea solicită computere și alte echipamente multimedia, fie absente sau insuficiente, fie depășite moral. În afara computerelor, dintre echipamentele multimedia este menționată concret absența videoproiectorului, unii menționând copiatorul, multifuncționale, table digitale etc.
- În condițiile manualelor digitale și ale altor mijloace moderne, se solicită (aproape unanim) dotarea cu echipamente (cel puțin un computer, un videoproiector, imprimantă) la nivelul fiecărei clase de elevi. Au fost menționate și table magnetice la clasă sau tablete pentru fiecare elev, dar și propuneri pentru asigurarea fiecărui cadru didactic din școală cu câte o tabletă sau un laptop. De altfel, au apărut și propuneri de finanțare cu o sumă de 200 Euro pe an a fiecărui cadru didactic pentru propria dotare și autoperfecționare profesională.

- Majoritatea respondenților solicită mijloace și materiale didactice moderne (menționate în general), dar se înregistrează numeroase menționări cu referire la dotarea / modernizarea laboratoarelor de fizică-chimie.
- Solicitarea specifică se referă la softuri educaționale (și / sau soft de bază) cu licență, pentru diferitele discipline.
- În legătură cu infrastructura școlară este reclamată necesitatea amenajării unor săli de clasă și laboratoare, asigurarea bazei sportive (de la sala de sport, până la dotarea cu materiale sportive) și chiar amenajarea unor spații de joacă sau pentru derularea unor activități de dezvoltare personală. În același context, sunt solicitate amenajări de grupuri sanitare în incinta școlii și de asigurarea unui sistem de încălzire eficient.
- Solicitarea de microbuz școlar.
- Asigurarea accesului la Internet la nivelul școlii.

Sprijin financiar:

- Sprijin financiar general pentru copiii din familii defavorizate.
- Sprijin financiar (suportarea costurilor) pentru copiii din familii defavorizate în derularea activităților din săptămâna „Școala altfel” organizate în afara localității.
- Fonduri pentru consumabile.

Resurse umane:

- Încadrarea unui psiholog școlar sau a unui profesor de sprijin.
- Personal care să asigure service pentru întreținerea rețelei de calculatoare din școală și / sau pentru instalarea calculatoarelor din dotare (neconectate).
- Reiterarea necesității unor cursuri de formare gratuite organizate în școală, cu precizări pentru programe de formare TIC și programe de lucru cu copiii cu CES.

Computere (pentru fiecare clasă / cabinet școlar)	85
Echipamente multimedia	64
Dotări materiale, mijloace didactice moderne	60
Videoproiectoare (pentru fiecare clasă)	42
Bază sportivă (sală de sport / materiale sportive)	26
Acces la Internet	24
Asigurarea unui psiholog / consilier școlar	20
Upgradarea laboratorului de informatică / rețelei de calculatoare cu echipamente și soft	14
Dotarea laboratorului de fizică-chimie	12
Amenajare / dotare spații școlare (săli de curs, laboratoare)	11
Tablete (pentru fiecare elev)	11
Grup sanitar / canalizare	10
Softuri cu licență (soft de bază și softuri educaționale) / aplicații informatice / platforme educaționale	8
Modernizarea bazei materiale a școlii	7
Încălzire centrală / sistem mai eficient (modern) de încălzire	6
Înnoirea fondului de carte în biblioteca școlară	6
Finanțarea activităților extrașcolare	5

Profesor de sprijin	5
Sprijin financiar pentru copiii din familii defavorizate socioeconomic / susținere financiară a acestora pentru activități din săptămâna "Școala altfel"	5
Infrastructură școlară	4
Suport tehnic pentru instalarea / întreținerea rețelei de computere din dotarea școlii	4
Laptop	3
Dotarea Cabinetului de Asistență Psihopedagogică	2
Fonduri pentru consumabile	2
Microbuz școlar	2
Amenajare spații de joacă și de dezvoltare personală	1
Amenajarea spațiilor de joacă	1
Asigurarea unui medic școlar	1
Camere de supraveghere pentru siguranța elevilor	1
Câte o tabletă gratuită pentru fiecare cadru didactic	1
Condiții pentru funcționare într-un singur schimb	1
Înființarea unor ateliere de mici meserii, cu cadre didactice pregătite (tâmplărie, împletituri, olărit, tricotaj, cusături tradiționale, broderii, țesături, obiecte hand made, picturi decorative etc.)	1

120 dintre respondenți au găsit în cercetare contextul favorabil pentru **exprimarea unor nemulțumiri** – generale sau specifice:

- un număr însemnat și-au exprimat neîncrederea în oferta supusă atenției prin chestionar;
- observații / propuneri de renunțare la evaluările de la clasele a II- și a IV-a;
- încărcarea cu sarcini suplimentare multiple, peste programul școlar;
- lipsa manualelor școlare;
- lipsa cadrelor didactice cu domiciliul în localitate, cele existente fiind în majoritate navetiști; referitor la navetă, apare problema dependenței programului școlii de orarul transportului, cu consecințe asupra posibilității de a răspunde unor sarcini suplimentare;
- cadrele didactice ar trebui să beneficieze de programul "200 Euro" pentru procurarea de echipamente (calculator, laptop) pentru profesori; multe cadre didactice vin cu echipamente personale pentru a putea ține orele de curs;
- ar trebui să existe programe-suport și pentru școlile de nivel mediu (al dotărilor, al rezultatelor școlare), nu doar pentru cele din zone defavorizate;
- "Întrucât calculatorul poluează electromagnetic, nu îl recomand elevilor".

4.3. Sinteza criteriilor și indicatorilor de accesare a programelor de sprijin

I. Indicatori de rezultat

Rezultate la evaluarea națională	Sub media eșantionului
Abandon	Peste 5%
Ore prezente/elev	Peste 800 ore pe an
Repetenție	Peste 10%

Numărul de unități care ar putea beneficia de programe de sprijin, pe regiuni de dezvoltare și în funcție indicatorii de rezultat și de participare, sunt prezentate în tabelul de mai jos:

		Rezultate EN		Abandon		Prezență		Repetenție	
1	B-IF	18	41,9%	6	14,0%	9	20,9%	9	20,9%
2	CENTRU	161	56,3%	24	8,4%	41	14,3%	103	36,0%
3	NE	251	48,5%	29	5,6%	31	6,0%	108	20,8%
4	NV	171	45,5%	13	3,5%	29	7,7%	75	19,9%
5	SE	160	46,9%	21	6,2%	24	7,0%	60	17,6%
6	SUD-M	209	45,1%	34	7,3%	39	8,4%	112	24,2%
7	SV-O	197	54,3%	24	6,6%	29	8,0%	58	16,0%
8	VEST	145	72,1%	14	7,0%	16	8,0%	36	17,9%
Total		1.312	50,6%	165	6,4%	218	8,4%	561	21,7%

Situația unităților școlare în funcție de vulnerabilitățile identificate, privind rezultatele, cumulate este prezentată în tabelul următor:

Regiune		Număr de vulnerabilități pe unitate					Total
		Niciuna	Una	Doua	Trei	Patru	
1	B-IF	13	21	6	3		43
2	CENTRU	88	97	74	24	3	286
3	NE	212	219	63	22	2	518
4	NV	158	161	45	11	1	376
5	SE	145	143	38	14	1	341
6	SUD-M	187	188	63	20	5	463
7	SV-O	136	166	42	18	1	363
8	VEST	42	118	31	9	1	201
Total		981	1113	362	121	14	2.591

1	B-IF	30,2%	48,8%	14,0%	7,0%	0,0%	100,0%
2	CENTRU	30,8%	33,9%	25,9%	8,4%	1,0%	100,0%
3	NE	40,9%	42,3%	12,2%	4,2%	0,4%	100,0%
4	NV	42,0%	42,8%	12,0%	2,9%	0,3%	100,0%
5	SE	42,5%	41,9%	11,1%	4,1%	0,3%	100,0%
6	SUD-M	40,4%	40,6%	13,6%	4,3%	1,1%	100,0%
7	SV-O	37,5%	45,7%	11,6%	5,0%	0,3%	100,0%
8	VEST	20,9%	58,7%	15,4%	4,5%	0,5%	100,0%
Total		37,9%	43,0%	14,0%	4,7%	0,5%	100,0%

2. Criterii de risc de mediu familial

Nivel socioeconomic scăzut	Sub media eșantionului
Ansamblul mediului familial	Sub media eșantionului
Nivelul de educație al familiei	Cel mult nivel gimnazial (S04/ S08)

Numărul de unități care ar putea beneficia de programe de sprijin, pe regiuni de dezvoltare și în funcție indicatorii de rezultat și de participare, sunt prezentate în tabelul de mai jos:

	Regiune	Nivel economic		Mediul familial		Nivel de educație a familiei	
1	B-IF	11	25,6%	8	18,6%	8	18,6%
2	CENTRU	55	19,2%	122	42,7%	137	47,9%
3	NE	76	14,7%	150	29,0%	303	58,5%
4	NV	69	18,4%	124	33,0%	174	46,3%
5	SE	55	16,1%	122	35,8%	216	63,3%
6	SUD-M	70	15,1%	113	24,4%	172	37,1%
7	SV-O	90	24,8%	110	30,3%	120	33,1%
8	VEST	45	22,4%	76	37,8%	87	43,3%
	Total	471	18,2%	825	31,8%	1.217	47,0%

Situația unităților școlare în funcție de **vulnerabilitățile referitoare la rezultat identificate, combinate cu riscurile identificate la nivel de familie** este prezentată în tabelul de mai jos:

Probleme legate de:	Numărul de unități, în funcție de vulnerabilitățile referitoare la rezultat identificate					
	Niciuna	1	2	3	4	Total
	981	1.113	362	121	14	2.591
Nivelul economic scăzut	178	215	60	16	2	471
Ansamblul mediului familial	235	374	146	60	10	825
Nivel de educație a familiei	332	555	226	92	12	1.217

3. Criterii de risc privind mediul școlar

Spațiul de învățământ	Autoevaluarea pe nivelurile PRI/GIM (ne)satisfăcătoare
Material didactic	Autoevaluarea pe nivelurile PRI/GIM (ne)satisfăcătoare
Dotări generale TIC	Autoevaluarea pe nivelurile PRI/GIM (ne)satisfăcătoare
Număr PC la 20 elevi	Cel mult un PC la clasă (20 elevi)
Biblioteca școlară	Deloc/ (F) slabă
Ponderea CD participante la formare IT	Cel mult 50% dintre cadrele didactice din unitate

Numărul de unități care ar putea beneficia de programe de sprijin, pe regiuni de dezvoltare și în funcție indicatorii de rezultat și de participare, sunt prezentate în tabelul următor:

		Spațiu școlar	Material didactic	TIC insuficient	PC la 20 elevi	Biblioteca	Formare cadre did.
1	B-IF	4	3	9	26	4	37
2	Centru	26	33	48	72	35	236
3	NE	73	73	98	143	65	350
4	NV	36	35	52	91	69	272
5	SE	45	40	56	97	42	287
6	SUD-M	49	56	82	179	53	357
7	SV-O	92	98	113	97	60	291
8	VEST	28	32	43	53	21	161
	Total	353	370	501	758	349	1.991

		Spațiu școlar	Material didactic	TIC insuf.	PC la 20 elevi	Biblioteca	Formare Cadre Did.
1	B-IF	9,3%	7,0%	20,9%	60,5%	9,3%	86,0%
2	Centru	9,1%	11,5%	16,8%	25,2%	12,2%	82,5%
3	NE	14,1%	14,1%	18,9%	27,6%	12,5%	67,6%
4	NV	9,6%	9,3%	13,8%	24,2%	18,4%	72,3%
5	SE	13,2%	11,7%	16,4%	28,4%	12,3%	84,2%
6	SUD-M	10,6%	12,1%	17,7%	38,7%	11,4%	77,1%
7	SV-O	25,3%	27,0%	31,1%	26,7%	16,5%	80,2%
8	VEST	13,9%	15,9%	21,4%	26,4%	10,4%	80,1%
	Total	13,6%	14,3%	19,3%	29,3%	13,5%	76,8%

Situația unităților școlare în funcție de **vulnerabilitățile referitoare la rezultat identificate, combinate cu riscurile identificate la nivel de mediu școlar** este prezentată în tabelul de mai jos:

Probleme legate de:	Numărul de unități, în funcție de vulnerabilitățile referitoare la rezultat identificate					
	Niciuna	1	2	3	4	Total
	981	1.113	362	121	14	2.591
Spații	113	167	49	21	3	353
Materiale didactice	129	164	59	15	3	370
TIC	184	216	79	20	2	501
PC / 20 elevi	271	328	108	46	5	758
Biblioteca	128	167	42	12		349
Formare	739	861	284	100	7	1.991

Situația unităților școlare în funcție de **vulnerabilitățile referitoare la rezultat identificate, în funcție de nivelul cumulat de riscuri privind mediul școlar** este prezentată în tabelul următor:

Numărul de unități, în funcție de riscurile privind mediul școlar	Numărul de unități, în funcție de vulnerabilitățile referitoare la rezultat identificate					
	Niciuna	1	2	3	4	Total
	981	1.113	362	121	14	2.591
Niciunul	512	435	104	25	1	1.077
1	261	318	118	38	4	739
2	140	254	106	44	7	551
3	68	106	34	14	2	224
Total	981	1.113	362	121	14	2.591

Menționăm, în încheiere, că mai mult de o treime dintre unități (38%) nu se regăsesc între cele cu probleme privind rezultatele, dar întâmpină alte probleme. Considerăm că și acestea din urmă au nevoie de sprijin.

Bibliografie

Acordul de parteneriat cu România, 2014-2020 (2014RO16M8PA001.1.2) (<http://www.fonduri-structurale.ro/stiri/14328/2014-2020-acordul-de-parteneriat-aprobat-de-ce>)

Analiza sistemului de învățământ preuniversitar din România din perspectiva unor indicatori statistici. Politici educaționale bazate pe date (2015). București: ISE / Ed. Universitară. (<http://www.ise.ro/analiza-sistemului-de-invatamant-preuniversitar-din-romania-din-perspectiva-unor-indicatori-statistici-politici-educationale-bazate-pe-date>)

Bădiță, F. Iosifescu, Ș. (2015). Rapoarte de cercetare ARACIP. Vol. II / 2015: Concluzii rezultate din analiza datelor colectate. Anul școlar 2013-2014. București: ARACIP (<http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/23792>)

Evaluările Naționale la finalul claselor a II-a, a IV-a și a VI-a. Raportul administrării 2014. București: CNEE (http://www.rocnee.eu/Files/EN_II_IV_VI.zip)

Raportul național privind starea calității în unitățile de învățământ preuniversitar public din mediul rural (2015). București: ARACIP (<http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/23519>)

Rapoarte de cercetare ARACIP - Volumul I 2015 - Influența evaluării externe asupra calității educației, la <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/23640>

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5401>

<https://www.edu.ro/scoala%20dupa%20scoala>

<http://www.worldvision.ro/vreau-in-clasa-a-noua/>

<http://alegescoala.ro>

http://www.wvi.org/sites/default/files/Citizen_Voice_and_Action_PM.pdf

<http://www.painesimaine.ro/despre/>

<https://www.worldvision.ro/studii-i-rapoarte-a-119.html>

<http://centrumultifunctional.worldvision.ro/>

<https://sites.google.com/site/elevuledi/home;>

<http://fermierdeviitor.ro/>

<http://fundatia-vodafone.ro/domenii-de-implicare/educatie/>

www.edu.ro

<http://www.mmuncii.ro>

<http://www.fonduri-ue.ro>

<http://www.copii.ro>

<http://www.tvet.ro/>

<http://www.ise.ro/>

<http://www.ise.ro/impotriva-tuturor-greutatilor-analiza-fenomenului-de-rezilienta-scolara>

<https://www.igsu.ro/>

www.unicef.ro

<http://patriarhia.ro/>; <http://www.culte.gov.ro/biserici-culte>

<http://www.edums.ro/rolul.html>

<http://www.ccd-bucuresti.org>

<http://www.cjrae-valcea.ro/ro>

https://abrcluj.files.wordpress.com/2011/11/legea_bibliotecilor_actualizat_2012.pdf

www.worldvision.ro

www.fundatia-vodafone.ro

